

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsatt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsatt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk <http://books.google.com/>

Scan 4793.125

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

FROM THE
Subscription Fund
BEGUN IN 1858

GRETTE DEN STARKE

Urett...

|| SAGAN OM
RETTE DEN STARKE ||

TOLKAD

FRÅN FORNISLÄNDSKAN

AF

A. U. BÅÅTH

LUND
C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG

1
9

✓ Scan 4793.125

~~Scan 4885.5~~

Subscription fund

LUND
BERLINGSKA BOKTRYCKERIET
1901

INNEHÅLL

KAPITEL	SIDA
Förord	IX
1. — Grettes ungdom	1
2. — Bolleken på Midfjordsvattens is	9
3. — Grette dömes fredlös i tre år	11
4. — Färden till Norge. Skeppsbrott	17
5. — Grettes besök i Kår den gamles grafhög	25
6. — Grettes strid med bärsärkarne	31
7. — Torfinns hemkomst. Grettes rykte växer	44
8. — Grette dödar björnen	48
9. — Grette faller Björn	55
10. — Grette faller Björns broder Hjarrande	59
11. — Grette faller Björns broder Gunnar	62
12. — Torgilds Måksson	68
13. — Sak anlägges mot fosterbröderna Torger Hävardsson och Tormod Kolbrunnarskald	71
14. — På altinget	73
15. — Grette åter på Island	77
16. — Hästhetsningen	83
17. — Grettes strid på Hrutafjordsfjället.....	86
18. — Grette och Barde Gudmundsson	90
19. — Glåm	94
20. — Glåm går igen	101
21. — Grettes besök hos sin morbroder Jökul	106
22. — Grettes kamp med Glåm	108
23. — Torbjörn Färdelång häñar Grette.....	116
24. — Grettes andra färd till Norge. Torbjörn Färdelångs fall	118
25. — Tore Skäggesons söner omkomma i elden	123
26. — Grette söker förgäfves visa sin oskuld	129
27. — Grette frälsar bondedottern	133
28. — Grette och hans broder Torsten	136
29. — Grettes fader Åsmunds död	138
30. — Öfverfallet på Grettes broder Atle	140
31. — Skiljemannadom.....	144

	SIDA
32. — Atles fall	146
33. — Grette dömes fredlös öfver hela Island	151
34. — Grettes hemkomst. Sadelkollavisorna. Besöket hos modern.....	153
35. — Grette hämnas sin broder Atle.....	160
36. — Grette hos Torsten Kuggesson och Snorre Gode ...	165
37. — Grette och fosterbröderna Torger och Tormod	168
38. — På altinget	174
39. — Grette befrias af Torborg den digra	178
40. — Grette åter hos Torsten Kuggesson.....	185
41. — Grette hos lagsagomannen.....	187
42. — Skoggångsmannen Grim.....	189
43. — Grette och Tore Rödskägg	192
44. — Anfallet på Grette. Hans möte med Hallmund.....	197
45. — Grette i Fagraskogafjället	201
46. — Gisles äfventyr med Grette.....	204
47. — Grettes kamp med Myramännen	213
48. — Grette i Toresdalen och hos Gudmund den mäktige	217
49. — Grettes afsked med sin moder	223
50. — Grette och Illuge på väg till Drangö.....	226
51. — Skagafjordens höfdingar och bönder	229
52. — Grette och Skagafjordingarne	231
53. — Grette och Torbjörn Fiskekrok.....	233
54. — Elden slocknar för Larm.....	235
55. — Grette hämtar eld.....	237
56. — Normannen Häring	240
57. — Häxan Turid	243
58. — Grette såras	249
59. — Grette insjuknar.....	253
60. — Torbjörn Fiskekroks färd till Drangö	256
61. — Grettes sista strid	260
62. — Torbjörn Fiskekrok och Grettes moder	269
63. — Torbjörn dömes till landsflykt	273
64. — Torbjörn drager till Miklagård.....	276
65. — Torsten Dromund hämnas sin broder Grette	278

FÖRORD.

af det gamla Islands familjesagor lämnar ingen en så utförlig och lefvande bild af de fredlöses lif i forntiden som den härmed i svensk bearbetning återgifna *Sagan om Grette den starke*. Den är en på kulturhistoriska drag rik berättelse om den olycksfödde Grette, hvilken irrade såsom biltog i nära tjugo år, hvarunder hans mod och mandom jämt sattes på hårda prof — han, »den tappraste, som lefvat på Island», och som »förutsåg det mästa af sitt öde utan att kunna undgå det.»

Med fast hand är hans karaktäristik utförd.

Under ett lugnt yttre bor en rörlig själ, som flammor fort upp och då är farlig, men som i hvardagslag blott gifver sig uttryck i ett stilla hånlöje, i ironiska inkast och sann galghumor. Det är en god-sint men på samma gång misstänksam natur, som ser människorna nästan uteslutande från deras dåliga sida och ser — alltid rätt, utan att dock vara i stånd att afvärja de hotande olyckorna.

Han äger en kropp af järn, som tryggt uthärdar både faror och strapatser, en obändig vilja, som ständigt drifves af en lättretlig hederskänsla och aldrig får någon ro, förrän en förolämpning hämnats; och därtill bryter hos honom understundom fram en djup känsla, i sitt uttryck lika varm som stolt.

Hela personligheten uppbäres af en orubblig ödestro, hvilken för öfrigt fyller hela sagan.

Med förkärlek äro äfven Grettes bröder och moder behandlade: Atle, hvars vänsälla, ljusa lynne bildar en hjärt kontrast till Grettes dystra karaktär och som blott ogärna bär vapen men, då han tvingas därtill, för dem som en hjälte; Illuge, gossen, som endast kan förutsäga en enda sak, den, att han ej skall öfvergifva sin förföljde olycklige broder Grette, så länge denne lefver; och Åsdis, den tappra modern, som gråtande tager afsked af sina söner men sedan möter deras dråpare med bitande hån.

Äfven bifigurerna äro säkert och klart tecknade: de råa och djuriska bärsärkarne på Håramarsö, stor-skräflaren Gisle, den bistre, oförsonlige men ärlige höfdingen Tore på Gård, den listiga trollpackan Turid och många andra.

För öfrigt besitter sagan den isländska sagoskrifningens yppersta egenskaper: en åskådlig framställning och en lefvande dialog. Icke minst förtjänstfullt är det spirituella användandet af fornnordiska ordspråk.

De många bidrag, som sagan lämnar till kändöden om nordmännens mystik, göra den ännu mer läsvärd.

År 996 räknas som Grettes födelseår. Han föll för fiendehand vintern 1031.

Sagan, hvars författare, i likhet med de andra ätt-sagornas, är för eftervärlden okänd, anses ha blifvit i sin ursprungliga form nedskrifven på Island omkring år 1250. Att den under medeltiden varit synnerligen populär, framgår af de många handskrifter, hvori den föreligger. Tre af dessa äro membraner.

Vid tolkningen har jag följt professor *R. C. Boers* edition — Halle 1900 —, i hvilken han på säkra grunder återställt sagan till dess ursprungliga, rena form.

Det är i denna, hon nu, öfverflyttad till svenska, bjudes allmänheten.

Af de episoder, som tillhöra de senare bearbetningarna, har jag blott upptagit den om Sadelkolla.

Värserna äro fritt tolkade.

Gottskär i augusti 1901.

A. U. BÅÅTH.

1.

GRETTE'S UNGDOM.

Bonden Åsmund Torgrimsson bodde på gården Bjarg i Midfjorden. Han var stor, stark och klok och hade det vackraste hår. Därför kallades han Åsmund den hårlånge.

På Bjarg förde han stort hus och hade ständigt många män ikring sig. Han var en vänsäll man.

Hans husfru hette Åsdis. Hon hade uppfostrats hos sin frände Vattensdölerernas höfding Torkel Krafla.

Med Åsmund hade hon två söner, Atle och *Grette*.

Atle var älst. Han var en dugande och rättsinnig man, fridsam och saktmodig. Också var han omtyckt af alla.

Men *Grette* var bångstyrig under sin uppväxt, ordnugg och ovänlig. Därtill var han framfusig både i ord och handling. Det var ej mycken kärlek, han åtnjöt af sin fader Åsmund, men hans moder älskade honom högt.

Grette Åsmundsson var en ståtlig man. Ansiktet

var kort och bredt, och han var rödhårig och mycket fräknig. Hans utveckling gick sent, så länge han var i barnåren.

Men när han nått tio år, begynte han hastigt att taga sig.

Så befallde hans fader honom en dag att göra någon nytta. Han invände, att han ej döge till stort, men sporde likväl, hvad det var, han skulle uträtta.

»Du skall vakta mina gäss», svarade Åsmund.

»Det där är ett göra för ynkryggar», sade Grette.

»Gör du det bara bra ifrån dig», återtog fadern,

»så skola vi bägge nog sedan komma bättre öfverens».

Grette tog mot gässen. De voro femtio till antalet, följda af en mängd gässlingar. Och länge dröjde det ej, innan han fann det besvärligt att jämt drifva de gamla framför sig, och ungarne voro därtill mycket senfärdiga. Han vardt förbittrad häröfver, ty han kunde ej finna sig i alla omständigheter.

Om någon tid hittade kringstrykande tiggare döda gässlingar ute på marken, och gässen voro vingbrutna. Det var om hösten.

Då Åsmund fick veta detta, blef han harmsen och sporde Grette, om det var han, som dräpt fåglarne. Han drog på smilbandet och svarade:

»Till vintern jag åter
vrider af halsen
på gässlingars flock,
och kacklar ibland dem
åter de gamla,
dräpas de ock!»

»Framdeles skall du ej bli gåsungars bane», förklarade fadern.

»Den är ärlig vän», återtog Grette, »som hindrar från hvad ondt är».

»Du skall få dig en annan sysselsättning», sade Åsmund. Grette inföll:

»Mer vet den, som mer försöker — hvad skall jag nu pröfva på?»

»Du skall», svarade han, »gnida min rygg vid elden, såsom jag alltid låter göra.

»Då blir det nog hett om händerna», sade Grette; »men också detta är ett ynkryggsgöra.»

Så gick någon tid, medan Grette höll på med detta arbete; och allt som hösten led, vardt hans fader Åsmund alltmer lysten efter värme. Han uppmanade sonen att duktigt gnida hans rygg.

På denna tid var det vanligt, att köken voro stora i gårdarne. Där sutto männen vid långeldarne om aftonen. Matborden sattes fram åt dem; och efter måltiden lade de sig att sofva på de väggfasta bänkarne. Om dagen kardade kvinnorna ull därinne.

Så hände det sig en kväll, då Grette åter skulle gnida Åsmunds rygg, att denne utbrast:

»Nu skall du rifva din egen lätja ur kroppen på dig, din usling!»

»Illa är att ägga den oförvägne», sade Grette.

»Du har alls ingen kraft i dig», förklarade fadern.

Då såg Grette några ullkardor ligga på bänken. Han tog en af dem och strök hårdt längs Åsmunds rygg.

Denne sprang rasande upp och slog efter sonen med sin käpp, men han for undan. Då kom husfrun, hans moder, till och sporde, hvad som var på färde. Och Grette kvad:

♦ »Mannen vill locka mig, kvinna,
händerna båda att sveda,
medan jag sträfvar vid elden;
ser jag hans svek, det leda!
Husfru, med oklippta naglar
gned jag hans rygg, den gamla.
Rinnande blodet att dricka
korpar sig redan församla».

Modern tyckte illa om detta Grettes tilltag; och hon menade, att försiktighet ej blefve en dygd hos honom.

Sämjan mellan fader och son bättrades icke genom detta.

Någon tid därefter slog Åsmund fram, att sonen skulle ha tillsynen öfver hans hästar.

»Med en sådan syssla», förklarade Grette, »är jag mer belåten än med ryggvärmningen».

»Nu skall du göra, som jag befäller», sade Åsmund; »jag äger ett sto, som bär namnet Kingala, ljusgult med en svart strimma längs ryggen. Hon är så känslig för vind och nederbörd, att det aldrig slår fel, att icke oväder bryter löst, ifall hon vägrar att längre gå ute på betet. När så sker, skall du genast drifva hästarne till stallet och där stänga dem inne. Du skall alltid hålla dem närmre kusten, då strängare köld inträder. Och vore det att önska, att du skilde

dig bättre från denna sysselsättning än från det andra, som jag satt dig till.»

»Detta är ett kallt och karlavulet förehafvande», menade Grette, »men dumt tyckes det mig vara att lita på märren, ty sådant tror jag ingen har gjort förr.»

Sedan vaktade Grette hästarne, och så led tiden, tills julen var förbi. Då kom stark frost, och mycken snö föll, hvarför det blef ondt om bete åt djuren. Grette var klen försedd med kläder, och ännu var han icke tillräckligt härdad. Han blef stel i lemmanne af kölden, hälst som stoet Kingala, äfven i det värsta oväder, ständigt höll sig, där vinden drog häftigast fram; och huru bittida på morgonern hon än kom ut på betet, ville hon aldrig gå hem, förrän mörkret inbrutit.

Då föll det Grette in, att han skulle spela henne ett så argt spratt, att hon finge full lön för sitt utelöpande.

Tidigt en morgon, då han kom till stallet och lyckte upp dörren, stod Kingala därinne ensam vid krubban. Allt fodret, som lagts där äfven åt de andra hästarne, behöll hon för sig.

Med ens hoppade Grette upp på hennes rygg. I handen höll han en hvass knif, och med den skar han en remsa af hennes hud tvärs öfver bogarne; sedan lät han knifven följa ryggens bägge sidor rundt om henne.

Hon gjorde våldsamma språng, ty hon var skygg, och som hon hade godt hull, var hon äfven stark. Hon sparkade bakut, så att hofvarne smattrade mot

väggen. Till sist kastades Grette i golfvet och då han rest sig, sökte han åter komma upp på hennes rygg. Det vardt en häftig strid, som slöts så, att han flådde af henne hela rygghuden ned till länderna.

Sedan dref han alla hästarne ut på bete.

Men Kingala ville blott nappa åt sin rygg; och kort efter middagstid gaf hon sig i väg hem till stallet.

Grette följde efter med de andra djuren, läste in dem och gick sedan hem. När hans fader sporde honom, hvar hästarne voro, svarade han, att han som vanligt släppt in dem i stallet. Då menade fadern, att stormen inom kort vore att vänta, enär djuren ej velat stanna ute i sådant väder.

»Vettet sviker mången, som man kunnat vänta bättre af» utlät sig Grette.

Natten förgick, men någon storm kom icke.

Nästa morgon förde Grette åter ut hästarne, men Kingala uthärdade ej håller nu att gå på bete, och Åsmund undrade öfver, att ingen ändring skedde med väderleken.

På tredje dagens morgon gick han själf in till hästarne i stallet. Han trädde bort till Kingala och sade:

»Hästarne tyckas mig vara vid sämre hull än äljes, då vintervädret varit detsamma; men din vackra rygg, Blekala, skall väl hålla sig hullig ändå.»

»Det, man väntar», inföll Grette, »kan ske lika väl som det man — icke väntar!»

Då strök Åsmund med handen nedåt Kingalas rygg, och huden följde med. Han blef mycket förvånad men menade dock, att skulden var Grettes.

Denne hånlog och svarade intet.

Åsmund gick tillbaks till gården, följd af sonen; och många förbittrade ord lät han falla. Då han kom in i köket, hörde han husfrun Åsdis yttra:

»Godt vore, om min son visat sig ha skött hästarne bra.»

Och han kvad:

»Grette har grymt af trogna
Kingala huden flått.
Pratsamma äro de flesta
kvinnor, som fågring fått!
Slugt han mig öfverlistat;
jämt är hans tidsfördrif
att mina bud förakta —
göm detta vär, mitt vif!»

»Ej vet jag, »svarade hustrun», hvad som tyckes mig mäst förväntadt, att du jämt gifver honom något att stöka med eller att han skiljer sig ifrån alltsamman på samma sätt.»

»Nu skall det blifva ett slut härpå», återtog Åsmund; »af mig skall han få, hvad värre är än en vdergällning.»

»Må i så fall den ene ej förevida den andre någonting», sade Grette.

Så var det lugnt någon tid.

Åsmund lät döda Kingala. Och Grette gjorde många andra skälmstycken, som icke upptecknats.

Han vardt reslig till växten, men man kände ännu

icke hans styrka, ty han hade hittills ej varit med om någon brottningslek.

Ständigt gjorde han visor och små smädevärs; och han tycktes mäst lagd för niddiktning. I köket höll han aldrig till, och för det mästa var han ordkarg.

BOLLEKEN PÅ MIDFJORDSVATTENS IS.

Midfjorden voro vid denna tid många kraftiga män i sin uppväxt. De öfverenskommo om att hålla bollek på sjön Midfjordsvattens is.

Där infunno sig sålunda män ifrån Midfjorden tillsammans med många från Videdalen, från Västerhop och Vattensnäset och från Hrutafjorden.

De, som hade långt hem, stannade kvar på stället, så länge lekarne varade.

Alla, som voro jämnstarka, ställdes mot hvarandra i leken. Häraf hade man hvarje höst i lång tid den största gamman.

På sin broder Atles uppmaning drog äfven Grette en höstdag bort till lekarne på Midfjordsvattens is. Han var då fjorton år gammal.

Då folket ställdes upp till bolleken, fick Grette till motspelare bondesonen Ödun från Ödunstad i Videdalen, en rättskaffens och godsint man, den starkaste bland sina jämnåriga där på Nordlandet. Han var några år äldre än Grette.

Leken började, och Ödun slog bollen öfver Gret-

tes hufvud, men han lyckades ej fånga den, utan flög den långt utåt isen. Detta förtretade Grette, ty han trodde, att den andre ville gäckas med honom.

Han sprang efter bollen, kom snabbt tillbaka och dref den i pannan på Ödun, så att huden sprack sönder. Då slog denne till honom med ett bollträ, som han höll i handen. Men slaget snuddade blott vid Grette, ty i detsamma rusade denne honom in på lifvet, och de togo brottningstag och brottades.

De kringstående tyckte sig finna, att Grette var starkare än man dittills trott, ty Ödun ägde, såsom nämndt, stora krafter.

Länge tumlade de om, till dess Grette föll. Då satte Ödun sitt knä i hans underlif och for illa med honom. Men de andra sprungo till och skilde dem åt.

Grette förklarade, att de ej behöfde hålla i honom som i en galen hund.

»En träl hämnas strax», sade han, »men en pultron aldrig».

De öfriga ute på Midfjordsvattens is läto ej lekarne störas af detta, utan de fortsatte dem i all endräkt. Man ville, att Grette och Ödun skulle förlikas, hälst som de voro på långt håll i släkt med hvarandra.

3.

GRETTE DÖMES FREDLÖS I TRE ÅR.

rettes fader Åsmund var förtrogen vän med sin frände, Vattensdölernas mäktige höfding Torkel Krafla.

Hvarje vår red denne till gården Bjarg för att där gästa sina anförvanter; och han kom äfven dit under den vår, som följde på de händelser, hvilka nu skildrats.

Han togs med öppna armar emot af Åsmund och husfrun Åsdis. I tre nätter stannade han där, ty han och Åsmund hade mycket att med hvarandra rådslå om.

Så sporde han denne, hvad tanke han hade om sina egna söner.

»I hvad afseende tror du dem bli dugande män?»

»Den älsste, Atle», svarade Åsmund, »varder säkerligen en idog husbonde, förmögen och aktsam om sig.»

»Alltså en gagnande man, lik sin fader», fortsatte Torkel, »men hvad säger du om Grette?»

»Om honom», genmälte Åsmund, »har jag att säga, att han blifver en stark man, bångstyrig och lättredlig – mot mig har han städse varit svår.»

»Slikt lofvar ej mycket godt, frände», sade Torkel, »men hur skola vi ställa det med vår tingsfärd i sommar?»

»Ålderdomen», återtog Åsmund, »gör mig tung på foten, och hälst vill jag sitta hemma.»

»Vill du, att Atle far i ditt ställe?» frågade han.

»Nej», sade Åsmund; »ty jag tror mig ej kunna undvara honom för gårdsbrukets och hushållets skull. Men Grette vill icke arbeta; och så mycket förstånd tror jag honom besitta, att han med ditt bistånd förstår att å mina vägnar sköta mina lagenliga tingsåligganden.»

»Ske, som du vill!» slöt Torkel Krafla.

Därefter gjorde han sig redo till uppbrott, och Åsmund gaf honom vid afskedet goda gåfvor.

Om någon tid kom han åter ridande till Bjarg. Han var då på väg till tinget, följd af sextio man, ty alla de bönder, som voro inom hans godord, drogo med honom.

Och Grette slöt sig till dem.

De redo söderut öfver en fjällsträcka, som heter Tvidögra. Men som här var ondt om gräsbete, styrde de ridten i rask fart åter ned till bygden. Då de kommit fram till Fljotstunga, tyckte de softiden vara inne. De togo betslen af sina hästar och läto dem gå lösa med sadlarne på. Sedan lågo de och sofvo till långt fram på dagen.

Så snart de vaknat, gingo de att leta efter sina hästar, ty dessa hade gifvit sig i väg hvar åt sitt håll, och somliga hade vältrat sig ikull.

Sist fann Grette sin häst. På denna tid var det sed, att hvarje man höll sig själf med lifsmedel under tingsfärden; och de flesta förde matsäck med sig, bunden vid sadeln.

På Grettes häst hade sadeln fallit ned under buken, och matsäcken var borta.

Länge gick han omkring och letade, men han fann den icke. Då fick han se en man komma springande, och han frågade honom, hvem han var.

Han hette Skägge, sade han, och var huskarl från Ås norrut i Vattensdalen.

»Jag är med i Torkel Kraflas följe», tillade han, »och jag har varit vårdslös nog att bli af med min matsäck.»

»Det är god tröst att ha olyckskamrater», menade Grette; »jag har också mist min matsäck — låtom oss nu leta tillsammans.»

Det var Skägge gärna med om. Då de vankat ikring en stund, lade han plötsligt till bens och lopp utåt heden. Där tog han upp en matsäck.

Grette såg, att han böjde sig ned, och han frågade, hvad det var, han där plockade upp.

»Min matsäck», svarade Skägge. »Hvem kan mera än du själf intyga det?» återtog Grette; »låt mig se den, många ting äro lika.»

Skägge förklarade, att ingen skulle taga ifrån honom, hvad som var hans.

Då grep Grette tag i säcken, och de sletos om den, ty båda ville ha sin vilja fram.

»Det är undransvärdt», utropade Skägge, »att I,

Midfjordingar, alltid menen, det andra ej våga hålla på sitt eget för eder, om de nu också ej äro så stormrika kaxar som I!»

Grette genmälte, att här icke vore fråga om stånd och anseende, utan skulle endast enhvar ha, hvad honom tillkomme.

»För långt borta är Ödun på Ödunstad», utbrast Skägge, »för att han här skulle kunna ge dig samma tuktan som vid bolleken.»

»Det är godt och väl», syrade Grette, »men icke kommer du att här fara illa med mig, huru än den där leken slöts.»

Då grep Skägge sin yxa och högg till Grette. Men denne tog i blinken med vänster hand ett så hårdt tag i yxskäftet framom Skägges händer, att han genast släppte vapnet. Och Grette satte det sedan i hans hufvud, så att det trängde in i hjärnan.

Huskarlen föll död till marken, och Grette tog matsäcken. Han slängde den sedan öfver sin sadel och red efter Torkel Krafla och hans följe.

Torkel red lugnt framåt, ty han visste ej, hvad som sålunda timat. Men hans män saknade snart Skägge, och då Grette hunnit upp dem, frågade de honom, om han sett till Skägge.

Då kvad han:

»Helt nyss ur den höga klippan
ett troll emot Skägge for,
en kampens jättekvinna,
blodtörstig, ondsint och stor.

Hon gapade öfver hans hufvud
och bet hans panna isär,
huggtänderna sparades icke —
jag såg det, ty jag stod när.»

Då förklarade Torkels följe hetsigt, att troll icke kunnat taga mannen midt på ljusa dagen.

Torkel höll sig tyst en stund. Så sade han:

»Detta förhåller sig nog annorlunda — Grette har dräpt mannen! Hvi gjorde du det?»

Och Grette omtalade hela deras träta.

»Det är ett mycket olyckligt tilltag, detta», utlät sig Torkel, »enär Skägge blifvit af annan man mig lämnad som följeslagare, och därtill var han en karl af god släkt. Emellertid vill jag taga mig af detta dråpmål på så sätt, att jag gäldar de böter, som ådömas Grette, men vid den fredlöshet, hvaraf han kommer att drabbas, kan jag intet göra. Nu har du, Grette, två ting att välja emellan: antingen rider du med till tinget och underkastar dig allt, som åtföljer detta dråp, eller ock vänder du tillbaka hem.»

Grette föredrog att rida till tinget.

Där åtalades dråpet af den fallnes arfvingar; och Torkel Krafla gäldade böterna. Men Grette dömdes fredlös, och skulle han hålla sig utomlands i tre år.

Då höfdingarne voro på hemvägen ifrån tinget, togo de sig en rast uppe på Sledaåsen, innan de skildes. Då lyfte Grette den stora sten, som ännu ligger där i gräset och kallas Gretteshaf.

Många gingo sedan dit för att se stenen, och det

tycktes dem vara ett under, att en så ung man mäktat lyfta ett sådant bärg.

Grette red hem till Bjarg och berättade där allt om sin färd.

Hans fader Åsmund uttalade sitt missnöje öfver den och menade, att sonen skulle blifva en våldsman.

4.

FÄRDEN TILL NORGE. SKEPPSBROTT.

Haflide hette en man, som bodde i Reydarfell på Hvitåsidan. Han gjorde handelsfärder till främmande land och hade ett skepp i sjön. Det lät han öfvervintra uppe i Hvitån. Styrmannen hette Bård. Han hade en ung och fager hustru.

Till Haflide sände Åsmund bud med hälsning, att han måtte taga emot hans son Grette och därtill hafva uppsyn öfver honom.

Haflide gaf det svar, att han visserligen sport, att den mannen ej vore lätt att hålla styr på; men för den vänskaps skull, som rådde mellan honom och Åsmund, toge han likväl emot honom.

Grette gjorde sig genast redo till utlandsfärden. Men Åsmund ville ej gifva honom något annat med sig än reskosten öfver hafvet och litet vadmal. Då bad Grette, att han dessutom måtte få ett eller annat vapen; men fadern genmälte:

»Aldrig har du varit mig lydig, och jag vet ej, hvad gagneligt du skulle kunna uträtta med vapen — därför gifver jag dig heller intet.»

»Sådant kräver ej gengåfva», svarade Grette, »som ännu icke är gifvet».

Därefter togo fader och son ett kyligt afsked af hvarandra. Och många önskade Grette lycklig resa, men få: välkommen åter!

Hans moder Åsdis följde honom ett stycke till vägs, och innan de skildes, sade hon:

»Icke är du så sänd hemifrån, frände, som jag skulle ha önskat — välboren som du är! Största bristen tyckes mig vara, att du icke äger ett brukbart vapen, ty det anar mig, att du kommer att behöfva ett sådant».

Hon tog fram ett konstrikt smidt svärd, som hon hållit doldt under sin kappa. Det var en kostbar klenod.

»Detta svärd», sade hon, »har min farfader Jökul ägt och de äldre Vattensdölnerna före honom. Städse har det bragt dem seger. Nu vill jag gifva dig detta svärd. Vare det dig lyckosamt!»

Grette tackade henne mycket för gåfvan.

»Den tyckes mig», sade han, »vara bättre att äga än många andra ting, som äro mera värda».

Därpå red han ensam sin väg, och modern önskade honom allsköns lycka.

Han red söderut öfver heden och höll ej sin häst inne, förrän han var vid skeppet.

Hafvide tog vänligt emot honom; och snart sporde han honom, hvad resgods han förde med sig.

Grette kvad:

»Man, jag tror, att bonden
vid den rika härden
mycket njuggt mig rustat
till den långa färden.
Vif, som svärdet gaf mig,
ypperst bland klenoder,
vänt besannat ordet:
bäst mot barn är moder».

»Det är ögonskenligt», sade Haflide, »att hon är den, som mäst hållit af dig».

Så snart de voro segelfärdiga och de fingo vind, gåfvo de sig till hafs. När de kommo förbi alla grunden, hissade de segel.

Grette redde sig ett godt hviloläger inne under skeppsbåten uppe på däck; och därifrån ville han ej flytta sig hvarken för att hjälpa till med ösningen eller med seglingen. Han ville ej uträtta någonting af allt det, som tillkom honom lika väl som de andra färdemännen där om bord. Och han ville icke ens köpa sig fri från arbetet.

De seglade förbi Reykjanäs, Islands sydvästligaste udde, och sedan söderut längs med landet. Då detta kommit dem ur sikte, fingo de svår storm; och som skeppet var något läck, tålde det sjögången illa. Besättningen slet mycket ondt, men Grette låg lugnt kvar och lät små smådevisor hagla om öronen på de arbetande handelsmännen. Detta retade dem.

En dag, då vädret var både stormigt och kallt,

ropade de på Grette och bådo honom göra något gagn, »ty det kyler oss om knogarne», sade de. Då svarade Grette:

»Godt, att hvart finger styfnar
på skrupna stackare!»

Ej håller nu förmådde de honom att arbeta; och ännu mera förbittrade blefvo de.

»Din egen kropp», sade de, »skall nog en gång få känna sveda för alla de nidvårs, du kvädit, och för all din laglösa lättja. Det tyckes dig bättre, Grette, att klappa om styrman Bårds kvinna än att göra din skyldighet här ombord. Slikt är outhärdligt».

Stormen växte beständigt, och de måste ösa dagarne igenom. Då började de utslunga hotelser mot Grette. När Hafside hörde detta, gick han hän till honom, där han låg, och sade:

»Edert umgängessätt, ditt och köpmännens här på skeppet, tyckes mig ej vara godt. Mot all lag och öfverenskommelse vägrar du att bistå dem i arbetet och därtill diktar du nidvisor om dem, och de hota att kasta dig öfver bord. Sådant går icke an».

»Hvarför», frågade Grette, »skola de ej få taga sig till, hvad de ha lust för? Men jag ville gärna, att en eller två af dem följde med mig i vågorna, då jag häfves öfver bord».

»Detta får icke ske», fortsatte Hafside; »ty det går oss aldrig väl, om I hafven sådant i sinne. Nu skall jag gifva dig ett råd, Grette».

»Hvilket då?» sporde han.

»De förebrå dig», svarade han, »att du nidar dem. Nu vill jag, att du äfven om mig kväder en smådevisa; och kan det då hända, att de få fördragsamhet med dig».

»Aldrig kväder jag om dig annat än godt», utbrast Grette, »dig vill jag ej göra till stympares like».

»Du skall», invände han, »kväda så, att visan ej låter vacker, just då den säges fram, men är vackrare, då den närmare undersökes».

»På sådana visor har jag störst öfverflöd», utlät sig Grette.

Om en stund gick Haflide bort till de andra köpmännen och sadè:

»Här fån I slita svårt, och det är med fog I förörnens på Grette».

»Värre än allt annat äro hans smådevisor», förklarade de.

»Också skall han för dem omsider få lida ondt», fortsatte Haflide med höjd stämma.

Då Grette hörde detta Haflides tadel, kvad han genast en visa, som vid första ögonkastet endast tycktes innehålla spott och spe men som innerst dock gömde ros.

Nu harmades köpmännen ännu mera: nid öfver Haflide bonde skulle han icke hafva diktat för intet!

»Till fullo har Grette förtjänt», sade Haflide, »det hån, som I tilläfventyrs gifven honom tillbaka. Men själf vill jag ej sätta min ära på spel för hans ondskas och likgiltighets skull. Och någon hämd skola vi ej taga på honom denna gång, då vi äro stadda i

så stor våda. Men hafven honom i godt minne, kamrater, då I kommen i land, ifall det då faller sig lägligt för eder!»

Då svarade de:

»Men hvarför skulle vi ej kunna tåla detsamma som du själf? Oss biter väl ej hans nid värre än dig?»

Med detta svar var Haflide nöjd. Och från den stunden brydde köpmännen sig mycket mindre om Grettes nidvisor än förr.

De hade en lång och mödosam seglats. Skeppet blef allt mera läck, och till sist blefvo de utmattade af ansträngning.

Den unga styrmanshustrun plägade hvarje morgon sy åt Grette samman handlinningarna på hans skjortärmar, och härför fick han höra hån af de andra.

En dag gick Haflide bort till honom, där han låg under skeppsbåten, och kvad:

»Stig ur din graf, o Grette,
skeppet gräfver i vågen.
Minns, hvad du talat med muntra
kvinnan, lustig i hågen!
Åter hon sömmat din linning,
vill, att den starka handen
hjälper med kraft oss, medan
hafvet än döljer landen».

Då reste Grette sig raskt upp och kvad:

»Ståndom nu upp, fast skeppet
slingrar under oss illa.

Icke behagar det kvinnan,
att jag ligger här stilla.
Sträng skall sin dom hon fälla,
husfrun, den duktiga hvita,
om jag för min skull låter
längre de andra slita».

Därpå sprang han bort i skeppets akter, där köpmännen höllo på med att ösa. Han sporde dem, hvad de ville, han nu skulle taga itu med; men de svarade, att han i hvarje fall säkerligen ej komme att göra stort gagn.

»En mans hjälp är dock alltid något», genmälte han.

Haflide bad dem ej afslå hans anbud; »måhända», sade han, »tycker han sig göra sin plikt, då han erbjuder sin hjälp».

På denna tid funnos ej pumpvärk på skeppen, utan man öste dem med byttor och bollar, hvilket kallades bytte- eller bolleösning. Denna var synnerligen besvärlig. Man hade två olika slags byttor; somliga räcktes ned i ösrummet och andra upp därifrån.

Männen bjödo nu Grette fylla byttorna och räcka upp dem.

»Nu skola vi», sade de, »pröfva på, hvad du duger till».

»Ett litet försök», svarade han, »skadar aldrig».

Han steg ned i ösrummet och fyllde byttorna, och två man sattes till att tömma dem. Men det dröjde ej länge, förrän dessa voro aldeles utmattade. Då

togo fyra andra i, men det gick dem på samma vis. Det berättas, att till sist voro åtta man med om att tömma de byttor, Grette räckte upp, men då östes också skeppet läns.

Från den stunden talade Grettes skeppskamrater helt annorlunda om honom, ty de sågo, hvilken stor makt hans styrka gaf honom; och numera var han också den duktigaste i allo, så snart det gällde.

Så drefvo de österut i det vida hafvet, hvaröfver en tjock dimma lagt sig. Och de visste intet af, förrän de en natt seglade med skeppet upp på ett skär, så att hela dess underdel bräcktes bort.

Skeppsåten sattes genast i sjön, och kvinnor och allt hvad löst var bragtes ombord och roddes hän till en liten holme, som höjde sig ej långt därifrån. Om natten forslades äfven dit allt det gods, som kunde bärgas.

Då dagen grydde, sökte de skeppsbrutna göra klart för sig, hvar de voro. Och de, som förut varit med på seglats i dessa farvatten, kände snart igen trakten: de hade kommit till Sunnmøre i Norge.

Mellan det förlista skeppet, hvarå köpmännen och Grette ännu höllo sig kvar, och fastlandet låg en ö, som heter Håramarsön. Den var godt bebyggd; där fanns ock en ländermansgård.

GRETTE'S BESÖK I KÅR DEN GAMLES GRAFHÖG.

orfinn hette den länderman, som bodde på Håramarsön. Han var son af Kår den gamle, som länge hade lefvat där. Torfinn var en anseelig höfding.

Då det blifvit ljus dag, såg man från ön, att köpmän voro stadda i nöd. Detta inberättades för Torfinn, och han lät genast sätta en stor skuta i sjön. Den kunde ros af sexton man vid hvarje bord; nu sutto där nära trettio vid årorna.

Med stark fart rodde de fram till holmen, och snart hade de bärgat kvinnorna och de varor, som dit förts.

Äfven männen bragtes hem till Torfinns gård ifrån skeppet. Detta sjönk sedan, och mycket gods gick med det förloradt.

I några veckor stannade besättningen hos Torfinn och fick där sina varor torkade.

Därpå drogo köpmännen söderut; och äro de nu ur sagan.

Men Grette stannade kvar hos ländermannen Torfinn. Han förhöll sig fredsamt och talade merendels

ej mycket. Torfinn lät gifva honom födan men bekymrade sig äljes ej stort om honom. Också gick han sina egna vägar och ville alls icke sällskapa med Torfinn. Detta likade denne illa, men han nåndes dock ej neka honom maten.

Torfinn förde stort hus, och han älskade att ha gladt omkring sig. Han ville, att äfven andra skulle vara muntra.

Grette tyckte särskildt om att gå på gästning i granngårdarne där på ön. Och dagligen gick han till gården Vindhem, där en bonde vid namn Ödun bodde. Med honom blef han god vän, och ständigt satt han där i stugan till fram på kvällen.

Så hände det sig sent en afton, just som Grette bröt upp, att han såg en stark eld blossa från det näs, som sträckte sig nedanför Öduns gård. Han frågade, hvad det var för sällsamt, som där visade sig, och Ödun gaf till svar, att det ej var nödigt för honom att därom få besked.

»Om sådant såges i vårt land», sade Grette, »skulle man säga, att det brunne ifrån en skatt.»

»Den, som råder för denna eld», menade bonden, »är af det slag, att man hålst ej bör göra några efterforskningar.»

»Dock vill jag veta allt», förklarade Grette.

»På näset», återtog Ödun, »reser sig en stor grafhög, uppförd af digra timmerstockar; och i den är Kår den gamle, Torfinns fader, lagd. Fader och son ägde först en bondgård tillsammans här på ön, men sedan Kår dött, har han gått så våldsamt igen, att

han skrämt bort alla de bönder, som här ägde jordar, hvadan Torfinn nu ensam äger hela ön. Dock går det alls ingen nöd på dem, som han håller sin hand öfver.»

Grette var tillfreds med, hvad han fått veta.

»Jag ärnar komma tillbaks i morgon», sade han, »och haf då i ordning värktyg, hvarmed jag kan gräfva.»

»Jag varnar dig, Grette», invände den andre; »inlåt dig icke på slikt, ty jag vet, att du därmed manar öfver dig Kårs son Torfinns fiendskap.»

Men Grette försäkrade, att han skulle våga äfventyret.

Natten gick, och tidigt nästa morgon kom Grette åter. Värktygen voro då till hands; och bonden Ödun följde med honom till grafhögen.

Grette begynte genast bryta upp den. Han tog i med kraft och gaf sig ej, förrän han nått fram till timmerstockarne. Då var det långt lidet på dagen.

Sedan bräckte han upp timret, och Ödun afrådde honom ifrigt från att gå in i högen. Men Grette bad honom blott passa på det tåg, de fäst uppe vid högöppningen.

»Jag skall hafva reda på» tillade han, »hvem det är, som bor härinne.»

Därpå halade han sig med hjälp af tåget ned i högen.

Där var mörkt, och där luktade icke godt.

Han kände sig noga för, på det han rätt måtte få veta, hurudant allting var därinne. Han fann flera hästben, och snart stötte han mot en stolrygg och märkte, att en man satt på stolen.

Guld och silfver var fördt samman i en hög, och ett litet skrin, fylldt med silfver, stod under mannens fötter.

Allt detta gods tog Grette för att bära det bort till tåget.

Men medan han trefvade sig fram, grep någon tag i honom hårdt bakifrån. Han släppte skatten och vände sig om mot denne. De togo i hvarandra och brottades våldsamt. Allt, som stod i vägen, bröts sönder.

Högbon anföll häftigt, och Grette väjde länge undan, till dess han såg, att det ej dög att spara på krafterna.

Ingendera skonade nu den andre. De förde hvarandra bort, där hästbenen lågo, och där tog brottningen ny fart. Än böjdes den ene, än den andre ned på knä.

Till sist stöp högbon baklänges med ett väldigt dån.

Då sprang bonden Ödun från tåget, som han höll vakt vid, ty han trodde, att nu var Grette död.

Denne drog emellertid svärdet, som Vattensdö-lernas höfding Jökul ägt, och han högg det i högbons hals, så att hufvudet rök af.

Sedan satte han detta vid högbons bakdel.

Därpå bar han skatten bort till tåget. Men Ödun var försvunnen, och Grette måste därför hala sig upp med händerna.

Skatten, som han knutit fast i tåget, drog han upp till sist. Han hade blifvit helt styf i lederna af brottningen med Kår.

Med allt silfret och guldet vandrade han bort till Torfinns gård.

Där satt folket redan till bords.

Då Grette trädde in i dryckesstugan, satte Torfinn ögonen hvasst i honom och sporde, om han hade så nödvändiga saker att ombestyra, att han ej kunde foga sig efter annat folks måltidsvanor.

»Mycket smått och godt», svarade Grette, »stöter till i sena aftonstunden.»

Han lade fram på bordet hela skatten af guld och silfver, som han tagit ur högen. Sist lämnade han från sig en kostbarhet, hvarpå hans blick hvilade med största behag. Det var ett kortsvärd, ett så godt vapen, att han sade sig aldrig hafva skådat ett bättre.

Torfinns ansikte ljusnade, då han såg detta svärd, ty det var en åminnelseklenod, som aldrig gått ur slakten.

»Hur kom det vapnet dig i händerna?» frågade han.

Då kvad Grette:

»Du, som skatter ödslar,
vet, att jag till högen
drefs af hopp att hitta
man, som var förmögen.
Hädanefter skall ej
mången ha den lycka
att i svarta kumlet
sig med guldglans smycka».

»Det är icke allting, du låter skrämman dig af», sade Torfinn; »ty hittills har ingen varit hågad att bryta sig in i den högen. Men när jag vet, att så-

dant gods är illa brukadt, som gömmas i jorden eller lägges i högarna, vill jag ej klandra dig, för det du bragt mig denna skatt».

Till svar kvad Grette detta:

»Du, som skatter ödslar,
djupt i högen fann jag
segersälla svärdet —
högbon öfvervann jag.
Vet, att jag det vapnet
aldrig från mig lade,
hvassa, dyra svärdet —
om jag blott det hade!»

»Där bad du vackert», sade Torfinn, »men innan jag gifver dig vapnet, skall du först utföra något, som tyckes alla berömligt, ty denna klenod fick jag aldrig af min fader, medan han lefde».

»Man kan icke veta», genmälte Grette, »hvem som till sist kan få mäst gagn däraf».

Torfinn tog emot allt silfret och guldets; och kortsvärdet förvarade han vid sin säng.

Så led vintern fram mot jul, utan att något hände, som är värdt att omtala.

GRETTES STRID MED BÄRSÄRKARNE.

Ästa sommar rustade sig jarlen Erik Håkansson att draga ur Norge västerut till England för att där besöka sin svåger konung Knut den mäktige. Sin son Håkan lämnade han kvar i riket; och han anförtrorde honom åt sin broder Sven jarl, på det att denne måtte hafva tillsyn öfver honom och dessutom sköta riksstyrelsen, ty Håkan var ännu ett barn till sin ålder.

Men innan jarl Erik drog ur landet, stämde han till sig ländermän och andra mäktiga bönder. Mycket talade han med dem om lagskipningen och redandet af rikets angelägenheter, ty jarl Erik tog sig ifrigt af land och rike.

Alla voro eniga om, att det var ett stort oskick där i Norge, att röfvare och bärsärkar utmanade ansedda män till tvekamp om gods och kvinnor. Och det var lag, att den, som stupade i sådan strid, skulle ligga ogill.

Detta gjorde, att mången god man måste oförskyldt lida skam och pänningförluster, och några satte

äfvén lifvet till. För den skull förbjöd nu jarl Erik allt envig i Norges rike. Därtill förklarade han för biltoga alla rånare och bärsärkar, som foro fram med ofrid.

Vid denna underhandling och detta beslut stod ländermannen Torfinn Kårsson från Håramarsön trofast vid jarlens sida, ty han var en klok man och jarlarnes gode vän.

Två bröder omtalas såsom de allra värsta ogärningsmännen vid denna tid. Den ene hette Tore Bågsena och den andre Ögmund Onde. De stamade från Hålågaland och voro starkare och större än andra män i landet. De gingo bärsärkagång och skonade intet, då vreden föll öfver dem.

De röfvade gifta kvinnor, hade dem hos sig en vecka eller en half månad och lämnade dem sedan tillbaka till deras män. De rånade, hvar de färdades fram, eller störde de på annat sätt freden.

Jarl Erik förklarade dessa två män fredlösa, så långt som Norges rike räckte.

Mäst var det på Torfinns tillskyndan, de dömdes biltoga; och de menade sig därför hafva allt skäl att vedergälla honom denna hans fiendtlighet.

Därefter for jarlen ur landet, såsom det berättas i hans saga, och hans broder Sven jarl blef Norges styresman.

Torfinn uppehöll sig på sin gård till fram emot jul. Då gjorde han sig redo att fara till sin gård vid Slyngsfjorden på fastlandet. Dit hade han inbjudit många af sina vänner.

Hans husfru kunde ej fara med honom, ty deras fullvuxna dotter låg sjuk; och voro de alltså hemma, dessa båda kvinnor.

Med ett följe af trettio frigifna män drog Torfinn åstad till julgillet. Där vankades riklig undfägnad, och stor glädje rådde.

Så kom dagen före jul; och vädret var klart och stilla. Grette höll sig för det mästa utomhus och såg på skeppen, som seglade norr- och söderut längs kusten, ty enhvar begaf sig dit, där det öfverenskomna dryckeslaget skulle hållas.

Husets dotter hade nu så tillfrisknat, att hon förmodade gå uppe med sin moder.

Då det begynte kvällas, såg Grette ett skepp närma sig ön.

Det var ej stort; och från stam till stam hängde sköld invid sköld längs båda relingarna. Ofvan vat-
tengången var det måladt. Besättningen rodde raskt och styrde kurs mot Torfinns skeppslider.

Så snart det främmande skeppet stötte emot botten, sprungo roddarne i vattnet. Grette räknade dem; de voro tolf tillsammans.

Det förekom honom, som om de ej tedde sig fredligt. Först lyfte de upp sin farkost och buro den ur sjön, och därefter lupo de hän till lidret, där Torfinns stora skepp stod. Detta plögade aldrig dragas ned till hafvet af färre än trettio man. Men de tolf männen drogo det i första ryck ned till strandstenarne. Sedan togo de tag i sitt eget skepp och buro det in i lidret.

Det tycktes Grette, som om de ämnade bjuda sig själfva till julgille där på gården.

Han gick dem till mötes, hälsade dem förbindligt och sporde, hvilka de voro och hvad deras höfding hette.

Då svarade den, som han tilltalat, raskt:

»Jag heter Tore och kallas Bågsena; min broder där är Ögmund Onde, och de andra äro våra kamrater. Jag förmodar, att er husbonde Torfinn har hört oss omtalas — är han hemma nu?

»Lyckans guldgossar», utbrast Grette, »månden I vara, ty hit han I kommit i en gunstig stund, ifall I ären de män, jag håller eder för. Bonden har farit hemifrån med alla sina fria hemmamän, och han tänker ej återkomma, förrän julen är förbi. Men hans husfru och hans vuxna dotter äro hemma. Och hade jag menat mig ha en oförrätt att hämnas, skulle jag gärna ha velat inställa mig här under liknande omständigheter, ty nu finnes här allt, hvad man kan behöfva — både öl och annat, som muntrar sinnet!»

Tore Bågsena teg, medan Grette lät talet strömma. Sedan vände han sig till brodern Ögmund:

»Har icke allt gått nästan så, som jag förutsade? Och nu vore det mig ingalunda okärt att taga hämd på Torfinn ländermann för allt hvad han gjort för vår fredlöshet. Denne man här är synnerligen meddelsam; vi behöfva ej draga upp orden ur halsen på honom.

»Enhvar är herre öfver sina ord», genmälte Grette. »Jag skall visa eder all den gästvänlighet, jag förmår. Följen mig nu upp till gården!

De tackade honom. Gärna ville de taga emot hans inbjudning, förklarade de.

Då de kommit fram till gårdshuset, fattade Grette Tore Bågsenas hand och ledsagade honom in i stugan, allt medan han lifligt språkade.

Husfrun var därinne och höll just på med att låta hänga upp all väggbonaden till julen och därtill ställa allt i god ordning.

Då hon hörde Grette tala, stannade hon på golfvet och sporde, hvem det var, han mottog så hjärtinnerligt.

»Husfru», sade Grette, »det är alltid rådligt att taga väl emot gäster. Hit ha kommit Tore bonde Bågsena och alla hans elfva följeslagare. De ämna tillbringa sin jul här; och faller detta sig ju förträffligt, enär vi just ej äro så många här förut.»

»Icke räknar jag dessa karlar, »svarade hon», bland bönder och rättskaffens män, ty de äro de värsta rånnare och nidingar, och jag skulle ha gifvit mycket af hvad jag äger, att de ej kommit just nu! Eländigt, Grette, lönar du Torfinn, för det han tagit gästfritt emot dig, då du kom skeppsbruten och utfattig, och sedan behandlat dig här i vinter såsom en friboren man.»

»Det är bättre», återtog han, »att hjälpa gästerna af med deras våta kläder än att häckla mig — därtill blir det nog tillfälle sedermera.»

»Var icke vred, husfru», inföll Tore Bågsena; »du skall ej förlora något på, att din bonde är borta, ty

du skall få dig en man i hans ställe, och män skola äfven de andra få, din dotter och alla gårdens kvinnor!»

»Sådant är karlavulet sagdt», utlät sig Grette, »kvinnfolken skola ingalunda bli missbelätna med sin lott.»

Då sprungo alla kvinnorna ut ur stugan. De öfvervåldigades af ångest och gråt.

Grette vände sig till bärsärkarne.

»Öfverlämnen åt mig, allt hvad I här viljen vara af med, vapen och våta kläder, ty gårdens folk skall ej lystra, så länge förskräckelsen varar.»

Tore Bågsena förklarade, att han ej skötte stort om kvinnornas knorrande.

»Men vi skola», sade han, »veta att göra skilnad på dig och de andra här i huset. Det tyckes mig, som skulle vi kunna ha dig till vår förtrogne.»

»Gören alldeles, som I själfva viljen», svarade Grette; »jag för min del håller visst icke alla, jag råkar, för lika goda.»

Därpå lade bärsärkarne ifrån sig nästan alla sina vapen. Och Grette yttrade:

»Nu tyckes det mig bäst, att I genast sätten eder till bords och fån er något att dricka, ty I ären väl törstiga efter rodden.»

De svarade, att härtill vore de strax beredda, men de kände icke vägen till källaren. Då sporde han dem, om de önskade betjäna sig af hans omtänksamhet och hjälp.

Detta ville de gärna.

Då gick Grette bort till källaren, hämtade öl och

satte det fram till dem på det bord i stugan, hvärkring de slagit sig ned.

De voro mycket trötta, och väldigt klunkade de i sig ölet.

Detta var särdeles starkt, och Grette sparade ej därpå. Så dracks det länge; och under tiden undfagnade han dem med många muntra sagor. Här af blefvo de högröstade; och stoj och larm hördes från stugan.

Gårdens folk hade alls ingen lust att vara med i dryckeslaget därinne.

Då talade Tore:

»Aldrig förr har jag träffat en okänd man, som visat sig så välsinnad emot oss som denne. Hvad lön vill du taga emot af mina kamrater och mig för all din tjänst?»

»Någon lön så här på förhand», svarade Grette, »har jag icke tänkt mig, men om vi, då i dragen härifrån, äro lika goda vänner som vi nu arta oss till att blifva, då vill jag måhända sälla mig till eder som kamrat; och änskönt jag mäktar mindre än någon af eder, kommer jag dock säkerligen ej att afråda eder ifrån stordåd.»

Dessa hans ord glädde dem mycket; och de ville genast ingå fostbrödralag med honom. Men han vägrade.

»Ty», sade han, »det ordspråket säger sant: drucken man vet icke, hvad han talar. Vi skola icke förifra oss utan låta allt vara, såsom jag sagt. Ingen af oss härinne är just foglig af sig».

De tänkte visst stå vid sina ord, förklarade de.

Det led mot afton; och snart föll mörkret på. Då såg Grette, att gästerna begynte blifva något medtagna af drickandet.

»Tycken I icke», sade han, »att det nu är tid att gå till sängs?»

»Jo, visst», utbrast Tore; »nu skall jag infria löftet till husfrun.»

Grette gick fram i dörren och ropade:

»Gån till sängs, kvinnor! Så befaller eder Tore bonde.»

Kvinnorna önskade allt ondt öfver Grette. Och det ljud tjut ifrån dem som från ulfvar.

»Låtom oss först gå ut en stund», sade Grette till bärsärkarne; »jag vill visa eder Torfinns rika fatbur.»

Detta voro de strax med om. Och de gingo tillsammans bort till ett resligt uthus, hvars ytterdörr var stängd med ett starkt lås. Det var mycket fast timradt. Bredvid det stod ett starkt och stort afträdeshus, blott skildt därifrån af en timmervägg.

Husen stodo högt, och en trappa ledde upp till svalgången.

Så trädde Grette med bärsärkarne in i fatburen. De hade ljus med sig, och han visade dem de många dyrbarheter, som Torfinn ägde härinne. Nu blefvo de våldsamma. De stojade vildt och stötte till Grette. Men han for gäckande undan stötarna; och då de minst lade märke därtill, lopp han ut, grep tag i dörrhaspen, slog dörren i och sköt låset för.

Först trodde Tore och hans kamrater, att dörren gått i lås af sig själf; och de bekymrade sig ej

därom. Vid ljuskenet betraktade de i lugn Torfinns alla skatter.

Men Grette skyndade hem till gården.

Så snart han kom i dörren, ropade han högt och sporde, hvar husfrun vore att träffa. Men hon teg, ty hon vågade icke svara.

»Måhända», sade han, »är här en fångst att göra — finnas här vapen, som duga?»

»Vapen finnas», svarade hon, »men jag vet ej, hvartill du ärnar bruka dem.»

»Därom må vi senare tala, «afbröt han;» nu göre enhvar sitt bästa! Bättre läglighet kommer aldrig.»

Då utbrast husfrun:

»Nu vore det Guds eget värk, om vår ställning kunde något bättras. Öfver Torfinns säng hänger det stora hakespjutet, som hans fader Kår den gamle ägt. Där hänga ock hjälm och brynja och det goda kortsvärdet. Dessa vapen duga, om blott ditt mod ej sviker dig.»

Grette tog hjälmen och spjutet, omgjordade sig med kortsvärdet och sprang ut.

Husfrun kallade på de hemmavarande huskarlarne. De voro åtta till antalet. Hon befallde dem att följa en så god kämpe.

Fyra af dem skyndade till sina vapen, men de andra vågade icke en gång närma sig fatburen.

Nu är att berätta om bärsärkarne, att de saknade Grette; de tyckte honom vara väl länge borta. Så började de misstänka, att de råkat i en fälla; och de störtade mot dörren, som de funno låst.

Med all sin kraft bände de mot timmerväggen, så att det brakade i hvartenda trä. Omsider fingo de den bräckt itu; och genom afträdeshuset kommo de ut på svalgången och fram till trappan.

Då föll bärsärksraseriet öfver dem, och de tjöto som hundar.

I detsamma infann sig Grette. Med bägge händer stötte han hakespjutet i Tore Bågsenas midja, just som denne ärnade springa nedför trappan, och Ögmund Onde, som kom honom närmast, trängde i detsamma så hårdt på bakifrån, att det både långa och breda spjutbladet gick, ända upp till sin hake, in i broderns kropp. Och då det kom ut mellan skulderna på denne, träffade det Ögmund själf i bröstet.

Båda störtade de ned för trappan. Då hoppade alla de andra bärsärkarne ned från svalgången, enhvar från den plats, där han stod.

Grette angrep dem hvar för sig. Än högg han till med kortsvärdet, än stack han med spjutet, men de värjde sig alla med stockar, som lågo där på marken, och med hvad annat de kunde få fatt i. Och fastän de voro vapenlösa, var det lifsfarligt att nappas med dem för deras styrkas skull.

Snart nog drap Grette två af dem; och nu först kommo de fyra huskarlarne till stället. De hade ej blifvit ense om, hvad vapen de skulle taga med sig. Anfall gjorde de, så fort bärsärkarne veko undan; men vände dessa sig om till motvärn, flydde de upp under gårdshusen.

Där föllo sex af dessa röfvare; Grette var ensam

deras baneman. De sex andra togo sedan till flykten, och Grette förföljde dem in i skeppslidret. Där värjde de sig med åror och gáfvo honom så dryga slag, att det ej var långt ifrån, att han lemlästats.

Huskarlarne vandrade hem till gården. Där hade de mycket att berätta om sina bedrifter, till dess husfrun befallde dem att efterse, hvad det blifvit af Grette; men härtill kunde de icke förmås.

I skeppslidret fälldes denne ytterligare två bärsärkar, men de andra fyra sluppo ut förbi honom. Det var nu mörk natt. Två och två satte de i väg; och han jagade efter det par, som var honom närmast.

De lupo bort i en kornlada å den gård, som förut omnämts och som hette Vindhem. Där kämpade Grette länge med dem, och till sist högg han ned dem bägge.

Nu var han öfver måttan trött och styf i lederna. Det led långt in på natten, snön yrde, och det hade blifvit mycket kallt. Därför iddes han ej leta efter de två ogärningsmännen, som voro borta.

Han vände tillbaka hem till gården.

Här hade husfrun låtit tända ljus i de öfversta loftsgluggarne, på det han måtte ha det till vägvisare.

Också hittade han vägen.

Så snart han visade sig i dörren, kom husfrun mot honom och bjöd honom vara välkommen.

»Nu har du», sade hon, »vunnit dig stort rykte; och mig och mina kvinnor har du räddat från en vanheder, för hvilken aldrig någon bot skulle kunna ha gifvits.»

»Mig tyckes däremot», inföll Grette, »att jag är alldeles densamme nu som i afse, då I skänden ut mig.»

»Då visste vi icke», svarade hon, »att du var den hjälte, du är. Här inomhus står numera till ditt föfogande allt sådant, som det höfves mig att gifva och som du själf har en ära af att mottaga. Men jag tänker, att min make Torfinn belönar dig bättre, då han kommer hem.»

»Tills vidare», förklarade Grette, »är ingen belöning nödig. Men af ditt anbud begagnar jag mig, till dess din husbonde återkommit. Nu hoppas jag, att I kunnen sofva i ro för bärsärkarne.»

Grette drack litet, innan han gick till hvila; och han låg om natten med vapnen vid sig.

Så fort det började dagas, bådade man upp folket på ön. Och skallgång anställdes efter de två bärsärkar, som undsluppit. Fram mot aftonen hittades de under en sten.

Där lågo de döda af köld och sår. Därpå bragte man alla bärsärkarne ned till stranden och begrof dem under ett stenrös.

Sedan for enhvar hem till sitt; och alla kände de, att säkerhet åter rådde på ön.

Då Grette åter kom hem till husfrun, kvad han:

»Graf till tolf vi gräfde
invid vågor kalla.

Jag till andra världen
ensam sändt dem alla.

Säg, om hvilken enmans-
bragd skall sången klinga,

om den, jag har öfvat,
husfru, aktas ringa?»

Och hon svarade:

»Förvisso äro ej många af dem, som nu lefva,
dina likar.»

Hon förde honom upp i högsätet; och på allt sätt
omhuldade hon honom.

Så gick tiden, tills husbonden Torfinn kunde vän-
tas hem.

TORFINNS HEMKOMST. GRETTESS RYKTE VÄXER.

å julen var till ända, bröt Torfinn upp från sin gård på fastlandet. Vid afskedet räckte han goda gåfvor åt många af dem, som varit hans gäster.

Sedan seglade han med sina trettio frifne män tillbaka mot hemmet; och då de fingo hans skeppslider inom synhåll, sågo de, att ett skepp låg uppe på stranden — hans eget stora skepp!

Ännu hade Torfinn icke sport något om bärsärkarnes våldsgästning.

Han befallde sitt folk skynda sig i land.

»Ty det anar mig», sade han, »att det icke är vänner, som här stökat.»

SjälF var han den förste, som sprang i land; och genast ilade han bort till skeppslidret. Därinne såg han ett främmande skepp. Han visste, att det var bärsärkarnes.

»Jag misstänker», yttrade han till sina män, »att sådant varit före här, att jag gärna velat gifva ön och allt hvad därå är, hade det icke skett!»

De sporde, hvad det kunde vara för ondt, som timat.

»Hit», svarade han, »ha de vikingar kommit, som äro de värsta i hela Norge, Tore Bågsena och Ögmund Onde. Säkert ha de ej som vänner styrt och ställt på vår gård; och på isländingen litar jag icke.»

Och ännu mera talade han härom med sina män.

Grette var hemma på gården, och det var han, som vållade, att man dröjde med att gå ned till stranden för att taga emot de komne. Han förklarade, att det vore honom likgiltigt, ifall husbonden Torfinn ängslades en smula för hvad som där kunde hafva skett.

Men när husfrun till sist bad honom om lof att gå, svarade han, att det stode henne fritt att gå, hvart hon ville, men själf hade han ingen lust att röra på sig.

Då gick hon skyndsamt sin make till mötes och hälsade honom kärligt.

Han vardt mycket glad och utbrast:

»Lofvad vare Gud, att jag ser dig oskadd och munter och med dig min dotter! Säg mig, hvad som händt eder här, sedan jag var här sist!»

»Olyckan är öfverstånden», svarade hon, »men så slem var den vanheder, som hotade oss, att vi aldrig fått den afplånad, ifall icke din vintergäst hade frälst oss.»

»Nu skall du sätta dig ned och berätta mig allt, såsom det förefallit», sade Torfinn.

Utförligt förtalde hon honom allt; och hon rosade högt Grette Åsmundssons mod och manhaftighet.

Under tiden teg Torfinn, och då hon slutat sin berättelse, utbrast han:

»Sant säger ordspråket: länge skall mannen prövas. Men hvar är Grette nu?»

»Han sitter hemma i stugan», svarade hon.

Därpå gingo de hem till gården. Torfinn gick genast fram till Grette, omfamnade honom och tackade honom med fagra ord för det ädelmod, han visat.

»Och jag säger dig», tillade han, »hvad ej mången torde säga till sin vän, att jag gärna såge, att du en gång komme i behof af andras hjälp, ty först då kunde du förvissa dig om, huruvida jag är i stånd att visa dig den tjänst, en man är skyldig sin vän. Aldrig förmår jag att till fullo löna dig för din välgärning, om du icke själf blifver en gång stadd i nöd. Ditt hem må du hafva här hos mig, när hälst du det behöfver; och af mina män skall du alltid hållas i den högsta ära.»

Grette bad honom ha stor tack för hvad han talat. »Och skulle jag», tillade han, »ha hållit till godo med ett sådant anbud, äfven om det gjorts mig förr.»

Grette stannade kvar öfver vintern; och af Torfinn bemöttes han med den största välvilja.

Af detta sitt hjältedåd vardt han snart berömd öfver hela Norge och i synnerhet å de orter, där bär-särkarne farit värst fram.

Då det vårades, sporde Torfinn sin gäst, hvad han nu tänkte företaga sig. Han ämnade, svarade han, draga norrut till Vågar, medan där ännu hölls marknad; och Torfinn erbjöd honom så mycket pän-

ningar, som han önskade taga med sig, men Grette förklarade sig denna gång blott behöfva respänningar. Dem erhöll han genast, och Torfinn följde honom ned till skeppet.

Där gaf han Grette det goda kortsvärd, som denne tagit ur hans fader Kår den gamles grafhög och hvar med han värnat huset emot de tolf bärsärkarne.

Detta svärd bar Grette Åsmundsson sedan, så länge han lefde. Det var en sällsamt god klenod.

Till sist bad Torfinn honom åter gästa sig, så snart han behöfde bistånd.

Därpå seglade Grette norrut till Vågar. Där yar mycket folk samladt, och han blef för det stordåds skull, han nyss utfört, på det bästa mottagen af många, som förr icke sett honom.

Många ansedda män inbjödo honom till sig, men han önskade vända tillbaka till sin vän Torfinn; och han hyrde sig därför plats på ett handels skepp.

Detta tillhörde en man vid namn Torkel.

Han bodde vid Salftfjorden på Hålågaland och var en aktad man.

Då Grette kom till hans gård, mottogs han synnerligen väl; och Torkel bjöd honom stanna kvar där öfver vintern. Han antog inbjudningen, och vintern tillbragte han i glädje och gamman.

GRETTÉ DÖDAR BJÖRNEN.

os Torkel vid Saltfjorden uppehöll sig en man, som hette Björn.

Han var till lynnet ett brushufvud, var af god släkt och på långt håll befryndad med Torkel.

Af folket var han ej omtyckt, ty som oftast beljög och vanryktade han de män, som med honom vistades hos hans frände Torkel. Och mången måste för hans skull lämna gården.

Med Grette stod han på spänd fot.

Han ansåg denne stå vida under sig, men Grette fogade sig aldrig efter honom. Snart växte fiendskap upp emellan dem.

Björn var en storskräflare, som hade mycket oväsen för sig. Många unga män slogo följe med honom; och ofta voro de ute om kvällarne och drefvo sitt gyckel.

Så hände det i början af vintern, att en argsint björn lopp ur sitt ide och vardt så rasande, att han skonade hvarken djur eller människor; och man höll för sant, att han vaknat af allt det stoj och larm, som Björn och hans kamrater tillställt.

Till sist blef björnen så glupsk, att han ref ned hela hjordar för bönderna, och Torkel hade mäst skada däraf, ty han var den rikaste mannen där i bygden.

En dag drog han med sina män ut för att leta efter björnens ide. De funno det bland klipporna nere vid hafsstranden.

Framtill å den ena klippan utmynnade en håla, danad af öfverhängande block. Till den ledde en trång stig, där blott en man kunde komma fram åt gången. Nedanföör hålan var ett brant stup, och därunder var stranden täckt med nedramlade stenar. Enhvar, som från klippåålan störtade dit ned, var dödens man.

Däruppe låg björnen i sitt ide om dagen; men då natten föll på, lomade han merendels sin väg.

Ingen fålla var så stark, att den förmådde skydda fåren emot denna björn; och med hundar kunde man ingenting uträtta. Man tyckte sig ha kommit i det värsta trångmål.

Torkels frände Björn menade emellertid, att det mästa nu vore gjordt, då man hittat idet.

»Nu vill jag», sade han, »pröfva på, huru leken kommer att lyktas mellan mig och min namne.»

Grette låtsade, som om han ej hörde, hvad Björn hade att i denna sak förkunna.

Ofta hände det om kvällarne, att Björn försvann ut i mörkret, när de andra männen gingo till hvila. En natt begaf han sig bort till björnidet. Han varnade snart, att djuret var där. Det brummade ondsint.

Då lade Björn sig ned vid stigen, hade skölden öfver sig och tänkte invänta den stund, då besten efter vanan bröt upp från sin håla.

Men denne vädrade mannen och dröjde därför med att komma fram.

Björn vardt mycket sömnig, där han låg, och till sist förmådde han ej hålla sig vaken.

I detsamma klättrade djuret fram på stigen; och genast såg det, hvar mannen låg. Det krökte på ramarne, ref af honom skölden och vrok den ned för klippan.

Björn vaknade och sprang upp. Han tog strax till bens och ilade hemåt; och det var ej långt ifrån, att besten huggit sin ram i honom.

Om denna hans flykt hade hans kamrater godt besked, ty de höllo utkik på hans nattliga färder. Nästa morgon hittade de skölden; och de gjorde sig mycket lustiga häröfver.

Vid jultiden begaf sig Torkel själf åter bort till björnidet. Sju man följde honom, och bland dem voro Björn och Grette.

Denne hade öfver sig en med skinn fodrad kappa, som han lade af sig, medan de gingo mot björnen.

Han var ej lätt att komma åt, ty man kunde blott sticka efter honom med spjuten, och hvarje stöt bet han från sig.

Björn äggade ifrigt de andra att anfalla, men själf vågade han sig aldrig så långt fram, att han på minsta vis var i fara.

Och utan att någon märkte det, grep han med

ens Grettjes kappa och kastade den in i idet till björnen.

Med denne fingo de ingen bukt; och som det led långt fram på dagen, beslöto de att åter vända hem. Då Grette gjorde sig redo att följa, saknade han sin kappa. Till sist fick han se, att björnen dragit den in under sig.

»Hvem af er, svenner», frågade han, »har spelat mig detta spratt och kastat min kappa in i idet?»

»Det har allt den gjort», svarade Björn, »som vågar vidgå det.»

»Vid en sådan småsak fäster jag mig icke», återtog Grette.

Därpå begåfvo de sig på hemvägen. Då de vandrat en stund, gick Grettjes strumpeband sönder, och Torkel bad de andra att vänta på honom, men Grette invände, att det ej behöfdes. Då utbrast Björn:

»Icke skolen I tro, att Grette löper från sin kappa. Dessutom vill han säkerligen skaffa sig berömmelse af färden och ensam fälla djuret, som vi alla åtta gått ifrån. I så fall vore han dock den karl, som ryktet gör honom till, fast jag sannerligen ej sett honom i dag visa synnerlig tapperhet.»

»Jag vet icke», inföll Torkel, »hvad du, Björn, duger till. Men icke ären I två lika karska karlar. Säg du intet skymford om Grette!»

»Hvarken du eller han», svarade Björn, »har något att befalla öfver mitt tal.»

Medan Grette hopknöt strumpebandet, fortsatte de

andra sin väg; och inom kort var en skymmande backe emellan dem.

Då vände Grette om. Någon annan än han skulle nu ej få äran af angreppet på björnen!

Han drog Jökulssvärdet, som hans moder gifvit honom vid afskedet; och i den ring, som var fäst vid handtaget å hans kortsvärd, lät han detta hänga löst å den andra armen, på det han måtte kunna företaga sig, hvad han ville, då dess hand var fri.

Han klättrade uppåt stigen, som ledde till idet; och så snart björnen såg honom nalkas, for denne i stort raseri mot honom och slog till honom med ena ramen.

Grette högg mot med Jökulssvärdet; så att ramen rök af ofvan klorna. Då ville björnen slå till med den andra, som var oskadd, och stödde sig därför på den stympade; men han besinnade ej, att denna blifvit något kortare, och för den skull föll han rakt i famnen på Grette.

Då grep denne djuret inne mellan öronen och höll det ifrån sig så, att det ej kom åt att bita. Och själf har Grette sagt, att det greppet varit hans största kraftprof.

Men enär björnen kastade sig våldsamt och platsen var trång, störtade de bägge nedför det branta stupet.

Björnen var tyngst, och därför kom han först ned i stenarne. Grette föll ofvanpå honom, och svårt blef han lemlästad i den sida, som vände nedåt.

Strax tog Grette till kortsvärdet och stötte det i björnens hjärta. Det vardt hans bane.

Han gick upp i idet och hämtade sin kapp. Den var nu bara trasor. Han tog äfven med sig den stump af björnramen, som han huggit af.

Torkel satt vid dryckesbordet, då Grette trädde in i stugan. Folket skrattade åt den trasiga kapp, han hade öfver sig.

Då kastade han på bordet ramstumpen. Och Torkel utbrast:

»Hvar är nu Björn, min frände? Aldrig såg jag dina vapen bita så godt. Nu vill jag, att du bjuder Grette upprättelse för det du kränkt honom.»

»Därmed kan det komma att dröja», svarade Björn; »och mig blifver det alltid likgiltigt, om Grette finner behag i hvad jag gör — eller icke.»

»Jag önskar, Grette», sade Torkel, »att du ingen hämd tager på Björn. Jag vill böta för honom full mansbot, och varen I så förlikta!»

»Bättre användning», inföll Björn, »kan du få för dina pänningar än att betala böter för slikt. Mig tyckes det bäst, att segraren gör sig betald med den öfvervunnes gods — må Grette och jag mötas i tve-kamp!»

»Med det förslaget är jag tillfreds», förklarade Grette.

»I så fall må du, Grette», sade Torkel, »för min skull ej öfvergå till fientligheter mot Björn, så länge I båda ären här tillsammans i mitt hus.»

»Det lofvar jag dig», svarade han.

Men Björn förklarade, att han skulle komma och gå utan fruktan för Grette, hvarhålst de än träffades.

Denne log ett hånlöje; men någon pänningbot för Björn ville han ej mottaga.

Båda stannade de kvar hos Torkel öfver vintern.

GRETTE FÄLLER BJÖRN.

m våren seglade Grette tillsammans med några af Torkels män till Vågar. Som god vän skildes han från Torkel.

Men Björn for västerut till England. Han var befälhafvare å det af Torkels skepp, som skulle styra dit; och han uppehöll sig där under sommaren och inköpte för Torkels räkning det gods, han fått i uppdrag att skaffa honom.

Då det led mot hösten, seglade han åter österut.

Grette stannade kvar i Vågar, till dess handelsflottan drog bort. Då följde han med köpmännen söderut; och när de kommo till hamnen å ön Gartar i Trondhjemsflodens mynning, spände de upp tälten öfver sina skepp.

Då de voro färdiga härmed, kom ett skepp söderifrån seglande utmed land. De sågo genast, att det var en Englandsfarare. Den lade till längre ute vid kusten, och dess besättning steg i land.

Grette och hans följeslagare gingo de komne till mötes, och han såg genast, att Björn var med i flocken.

»Det är godt», sade han till denne, »att vi här träffats, ty nu skola vi lägga hand vid vår gamla ovänskap, och nu vill jag hafva utrönt, hvem af oss två är den starkaste.»

»I mina ögon», svarade Björn, »är det där grollet redan försutet; och om något sådant funnits, vill jag gärna gifva den bot, du menar dig vara fullt tillfreds med.»

»Mången är det ej, »återtog Grette», som hittills djärfts förorätta mig, och aldrig har jag för slikt tagit emot pänningböter. Så skall ej häller nu ske, ty båda skola vi ej komma lefvande härifrån, om jag får råda. Jag förklarar dig för en feg stackare, om du ej vågar slåss med mig.»

Nu såg Björn, att det till intet gagnade att göra undanflykter. Han tog sina vapen och gick upp i land.

De störtade strax mot hvarandra, och huggen föllo täta, men det dröjde ej länge, förrän Björn sårades, och kort därefter föll han död till marken.

Då hans följeslagare sågo detta, gingo de genast ombord på sitt skepp. De seglade norrut med kusten för att träffa Torkel. Så snart de mött honom i hans gård, berättade de honom, hvad som händt.

»Detta har ej inträffat, förrän väntas kunde», sade han.

Skyndsamt begaf han sig söderut till Trondhjem, där han uppsökte Sven jarl.

Själ för Grette söderut till Håramarsön. Här besökte han sin vän Torfinn och förtalde honom händelsen.

Det gläder mig», sade denne, i det han hälsade honom vänligt, »att du nu behöfver vänner. Här hos mig skall du vara, till dess detta mål bragts tillända.»

Grette tackade honom för inbjudningen, som han med nöje mottog.

Då Sven jarl fick spörja Björns fall, uppehöll han sig å handelsorten Stenker vid den inre bukten af Trondhjemsfjorden. I hans följe befann sig en broder till Björn vid namn Hjarrande.

Han vardt mycket uppbragt, då han fick budskapet om sin broders dråp, och han bad jarlen om hjälp i målet. Denne lofvade honom sitt understöd.

Han sände genast bud söderut till sin vän Torfinn på Håramarsön och stämde både honom och Grette till sig. Inom kort infunno de sig hos jarlen i Trondhjem; denne höll där ett ting, hvarå dråpmålet behandlades. På hans befallning var äfven Hjarrande där tillstädes, och denne förklarade, att han ej ville »bära sin broder i sin pänningpung.»

»Pänningböter», sade han, »tager jag icke mot för honom; antingen skall jag gå samma väg som han, eller ock skall jag hämnas honom.»

Därpå undersöktes dråpmålet närmare, och jarlen fann, att den fällde Björn gjort sig saker till många förolämpningar mot Grette. Dessutom erbjöd sig län-dermannen Torfinn att gälda de böter, som jarlen ansåg fullt tillfredsställande för arfvingarnes heder. Äfvenså framhöll Torfinn i ett långt tal, hvilken ro och fred Grette förskaffat innebyggarne norrut i landet, då

han dräpt bärsärkarne, såsom förut är i sagan berättadt.

»Sant talar du, Torfinn», sade jarlen, »Grette har befriat landet från mycket ondt, och då du därtill talat hans sak, höfves det oss väl att taga emot pänningboten för Björn. Också är Grette en fräjdad man för sin tapperhets skull och sina krafters.»

Hjarrande ville däremot ej veta af någon förlikning. Och därmed slöts tinget.

Torfinn hade en frände vid namn Arnbjörn; och denne åtog sig på hans bön att dagligen ledsaga Grette, ty man visste, att Hjarrande lurade på hans lif.

GRETT FÄLLER BJÖRNS BRODER HJARRANDE.

n dag gingo Grette och Arnbjörn ut på gatan för att förlusta sig. Men som de kommo förbi en gårdsport, sprang därur en man med lyft yxa, och han högg med båda händerna till Grette, som gick helt sakta utan tanke på någon fara; men Arnbjörn fick strax öga på mannen och stötte i blinken så häftigt till Grette, att han föll framstupa på knäna. Yxan tog dock i skulderbladet och gick ut under armen, så att den gaf ett stort sår.

Men Grette reste sig raskt upp och drog kortsvärdet. Han såg, att det var Hjarrande. Dennes yxa satt fast i gatan, och han kunde ej med ens rycka den loss. Då högg Grette till honom, och hugget tog i armen uppe vid axeln och skilde den från kroppen.

Hjarrandes följeslagare störtade fram, fem till antalet, och kampen blef häftig, men den varade ej länge. Grette och Arnbjörn fällde fyra af dem, och den, som kom undan, lopp genast till jarlen för att inberätta det skedda.

Jarlen vardt högligen vred; och nästa dag höll han åter ting. Där infunno sig Grette och Torfinn.

Jarlen anklagade Grette för de gjorda dråpen, och han vidgick dem under förklaring, att han haft sitt lif att värja.

»Jag har märken däraf på min kropp», sade han, »och min död hade varit viss, om ej Arnbjörn räddat mig.»

Då inföll jarlen:

»Illa var det, att du icke draps, ty du varder mången mans bane, ifall du får lefva.»

I jarlens följe befann sig äfven isländingen Berse Skaldtorfvuson. Han och Grette kände hvarandra sedan gossåren, och de voro goda vänner.

Samman med Torfinn trädde han fram för jarlen, och bägge bådo de om fred för Grette Åsmundsson. De gjorde honom det förslag, att han ensam skulle döma i målet — dock blott under den förutsättning, att Grette tillförsäkrades trygghet till lif och rätt till vistelse i landet.

Till en början var jarlen ohågad för all förlikning, men han lät dock till sist beveka sig af deras böner.

Då fick Grette laga försäkran om trygghet och fred till nästa vår; men om någon slutlig förlikning ville jarlen ej höra talas, så vida icke Björn och Hjarandes broder Gunnar äfven voro tillstädes. Denne var gårdsägare i staden Tunsberg.

Nästa vår befallde Sven jarl de bägge vännerna Grette och Torfinn att genast infinna sig i denna stad,

han hade i sinnet att uppehålla sig där, så länge
eglatsen dit var som störst.

Då de kommo, var jarlen där redan.

Där träffade Grette sin broder Torsten Dromund,
om mottog honom kärligt och bjöd honom till sig.
Torsten ägde en gård i staden.

Grette förtalde honom, hurudan hans ställning var,
och brodern gaf uppmuntrande ord men bad honom
gå sig i akt för de dräptes broder Gunnar.

Så led det fram till våren.

GRETT FÄLLER BJÖRNS BRODER GUNNAR.

Gunnar uppehöll sig i staden, och ständigt sökte han efter tillfälle att dräpa Grette. En dag satt denne inne i en ölbod och drack, ty han ville ej utsätta sig för angrepp ute på gatan. Men då han trodde sig som säkrast, bändes det på den låsta boddörren så häftigt, att den brast sönder och in störtade fyra fullt beväpnade män.

Det var Gunnar med följe.

Genast foro de mot Grette. Denne fick flinkt tag i sina vapen, som hängde ofvan honom, och vek undan upp i det ena bodhörnet, där han försvarade sig, i det han höll skölden för sig och högg med kortsvärdet. De hade svårt att komma honom in på lifvet, och inom kort nådde han med ett hugg den ene af Gunnars män; mera behöfde icke denne.

Derpå trängde Grette sig ut på golfvet, så att de öfverfallande ryggade bort mot dörren. Där föll den andre af Gunnars följeslagare, och nu sökte han att komma undan med sin siste man

Denne hann fram till dörren, men där snubblade han, och det dröjde något, innan han kom på benen igen.

Gunnar själf täckte sig med skölden och drog sig steg för steg tillbaka för Grette, som bröt häftigt huggande in på honom.

Till sist sprang Grette upp på tvärbänken invid dörren.

Då hade Gunnar sluppit ut igenom den, men skölden och händerna höll han ännu inför. I detsamma sänkte Grette svärdet ned mellan honom och skölden och högg hans båda händer af vid handleden. Han stöp baklänges ut på gatan; och Grette gaf honom strax banehugget.

Under tiden hann den siste följeslagaren att komma på fötterna igen; och han sprang med fart bort till Sven jarl.

Då han förtalt jarlen dessa tidender, växte dennes vrede åter, och han stämde genast folket tillsammans till ting där i staden.

Men så snart ländermannen Torfinn och Grettes broder Torsten Dromund fingo kännedom härom, kallade de till sig alla sina fränder och vänner. Och med talrikt följe infunno de sig sedan på tinget.

Den dagen var jarl Sven vrängsint och ond, och det var ej lätt att få honom att lyssna till, hvad man hade att säga.

Först trädde Torfinn fram till honom.

»Här står jag», sade han, »för att erbjuda eder förlikning och hedersam upprättelse för den manspillan,

Grette Åsmundsson vållat. Ensam skolen I, herre, få afgöra äfven dessa dråpmål, ifall I först gifven mannen försäkran om trygghet till lif och lem här i landet.»

Då svarade jarlen i vredesmod:

»Sent ledsnar du vid att tigga om fred åt denne Grette. Men jag misstänker, att alla dina förböner göras förgäfves. Nu har han dräpt tre bröder, den ene efter den andre, hvilka alla varit så manhaftiga, att ingen af dem velat bära den andre i sin pänning-pung utan hällre velat hämnas. Denna gång gagnar det till intet, Torfinn, att bedja för Grette Åsmundsson, ty jag vill ej införa laglöshet här i landet genom att taga böter för dylika ogärningar.»

Därpå steg Grettes barndomsvän Berse Skaldtorfvuson fram.

»Tillstädjen dock förlikning, herre», bad han; »själf vill jag bjuda mitt gods som böter, ty Grette är en högättad man och min gode vän. Väl förmån I se, herre, att det för eder är bättre att skänka en enda lifvet och därigenom vinna åt eder mångas tacksamhet än att afslå ett ärofullt anbud och därtill måhända utsätta er för skammen att till sist dock icke få mannen i edert våld.»

»Ditt tal hedrar dig, Berse», genmälte jarlen, »och städse skickar du dig ädelt, men jag kan dock icke bekväma mig till att bryta landets lag genom att skänka landsfred åt den, som förbrutit sitt lif.»

Till sist trädde Torsten Dromund fram.

Han hälsade jarlen, gjorde åtskilliga förlikningsför-

likningsförslag, och med fagra ord talade han Grettes sak.

Sven jarl frågade, hvad det var, som dref honom att så ifrigt taga sig af denne.

»Han är min broder», svarade Torsten.

»Det har jag icke vetat förr», återtog jarlen; »en kärnkarl är du, då du på detta sätt står honom bi. Men då jag nu beslutat att här icke taga emot någon pänningbot, låter jag alla edra förböner förblifva lika maktlösa. Det lyster mig att hafva Grette Åsmunds-sons lif, så snart det låter sig göra — kosta, hvad det vill!»

Han reste sig häftigt upp och ville ej höra ett enda ord mer om förlikning.

Därefter drogo sig Torfinn och alla hans följeslagare bort till Torsten Dromunds gård.

Där gjorde de sig beredda att taga emot ett anfall af jarlen.

Då denne erfor detta, lät han hela sin hird gå i vapen. Han ställde upp den i slagordning, och sedan gick tåget till Torstens gård.

Där stodo de andra utanför porten, redo till försvar. I främsta ledet höllo sig Torfinn, Torsten Dromund, Grette och Berse; och enhvar hade bakom sig en ansenlig skara män.

Sven jarl befallde dem att strax utlämna Grette och därmed undgå den våda, som hotade dem.

Men de upprepade blott sina förlikningsanbud, hvartill jarlen ej håller nu ville låna sitt öra.

Då förklarade Torfinn och Torsten Dromund, att

det blefve honom rätt kostsamt att få Grettjes lif, »ty», sade de, »ett och samma skall öfvergå oss och honom; och skall det komma att sägas, att I köpt den mannens hufvud dyrt, ifall vi alla, som här stå, bita i gräset.»

»Ingen af eder ämnar jag dock skona», sade jarlen.

Då var det ej långtifrån, att de drabbat samman.

Men med ens trängde sig flera välsinnade män fram till jarlen, och samfäldt bådo de honom, att han ej måtte låta en så stor olycka ske.

»Dessa, som här stå emot eder», sade de, »skola hugga ned många män, innan de själfva falla.»

Sven jarl insåg, att de hade rätt, och han lät sig stämmas mildare.

Därpå började man ånyo medla förlikning; och till sist talade jarlen så:

»I skolen dock veta, att jag ej kallar detta en förlikning, om jag också fogar mig efter edra önsknings, ty jag har ej hjärta att slåss med mina egna män. Emellertid ser jag, att den heder, I denna gång visen mig, är ringa.»

»Och dock ökas eder ära, herre, af dessa mål», inföll Torfinn, »enär det är I, som ensam hafven att råda för böterna.»

Då medgaf Sven jarl slutligen, att Grette skulle få oskadd och i frid draga ut till Island, så snart skeppen ginge dit, ifall de vore nöjda med den domen.

Det förklarade de sig vara; och dessutom gäldade de jarlen en så stor pänningbot, att han därmed var

tillfreds. Dock skildes de och jarlen ej med god vänskap ifrån hvarandra.

Grette tog ett kärligt afsked af sin broder Torsten och följde sedan sin vän Torfinn norrut.

Denne rosades mycket för det bistånd, han gifvit Grette, ty han hade haft en stark öfvermakt att spjärna mot.

Ingen af dem, som trofast stått vid Grettes sida, kom sedan i gunst hos jarlen, utom Berse.

Grette stannade i ro hos Torfinn på Håramarsön, till dess denne skaffade honom skeppslägenhet med några köpmän, som ärnade segla ut till Island.

Vid afskedet förärade han Grette präktiga gåfvor: kläder, en målad sadel och ett betsel.

Därefter skildes de såsom goda vänner, och Torfinn bad Grette besöka sig, då han åter kom till Norge.

TORGILS MÅKSSON.

Åsmund den hårlånge vistades hemma på sin gård Bjarg, medan sonen Grette var utomlands. Han ansågs som den bästa bonden i Midfjorden.

I Åsmunds gård växte upp en man vid namn Torgils Måksson, hans nära frände. Denne hade ansenliga kroppskrafter, och med Åsmunds bistånd förtjänade han mycket pänningar.

Åsmund köpte åt honom gården Lökjamot, och där bodde han sedan.

Torgils hade stort förvärfsbegär, och årligen for han bort till Strandar, där han tog hvalar och annan fångst. Han var en oförsagd man. På sina förvärfsfärder drog han ända bort till östra Allmänningarna.

På denna tid voro de båda fosterbröderna Torger Håvardsson och Tormod Kolbrunarskald högt i rop.

De ägde en stor båt; hvad de behöfde, skaffade de sig från när och fjärran; och de voro icke kända för att vara synnerligen rättrådiga.

Så hände det sig en sommar, att Torgils Måksson fann en hval uppdrifven på Allmänningarna. Med

sina följeslagare gaf han sig till att skära späcket af den. Men så fort fosterbröderna Torger och Tormod fingo underrättelse härom, drogo de dit, och i förstone såg det ut, som om de och Torgils skulle kunna hålla sig sams.

Torgils erbjöd dem hälften af den del af hvalen, som ännu icke var skuren, men de ville antingen besitta ensamma denna del eller också fulla hälften af hela djuret. Men Torgils förklarade bestämdt, att han icke ville afstå från den del däraf, som redan skurits.

Först föllo hotelser, sedan grepos vapnen, och kampen kom i gång.

Torgils och Torger kämpade länge med hvarandra, utan att någon af de andra blandade sig i deras strid. Bägge voro de mycket stridslystna, och huggen skiftades länge och hårdt.

Slutet vardt, att Torgils Måksson föll för Torger död till marken.

Under tiden slogs fosterbrodern Tormod Kolbrunarskald å annan plats med Torgils män, och vardt han segrare, ty tre af dem föllo.

De öfriga flyktade in till Midfjorden; de förde husbondens lik med sig. Allmänt beklagades dennes död.

Fosterbröderna bemäktigade sig därpå hela hvalen.

Denna strid omnämner Tormod Kolbrunarskald i den dråpa, han diktade till sin fosterbroders ära.

Åsmund den hårlånge på Bjarg sporde snart sin frände Torgils död. Honom tillkom det att anlägga sak mot de båda dråparne.

Han begaf sig hän till liket och lät genom vittnen

styrka, hvem den varit, som gifvit den slagne de dödlige såren. Målet instämde han till Altinget, ty detta syntes lagligast, enär dråpet skett i en annan fjärding af landet än den, hvori den dräpte hade sitt hemvist.

Så förgick någon tid.

SAK ANLÄGGES MOT FOSTERBRÖ-
DERNA TORGER HÅVARDSSON
OCH TORMOD KOLBRUNAR-
SKALD.

illsammans med Åsmund den hårlånge tillkom det dennes frände Torsten Kuggesson att väcka åtal emot dråparne.

Åsmund sände bud till honom och bad, att han genast måtte infinna sig på

Bjarg.

Torsten var en ansenlig kämpe, obändig och våldsam.

Strax drog han hän till sin frände, och med ifver höll han den meningen fast, att några böter icke skulle tagas för Torgils Måkssons lif, ty de besutte så stor frändestyрка, att de väl kunde drifva igenom, det dråparne drabbades af fredlöshet eller livvets förlust. Och Åsmund lofvade honom sitt understöd i allt, hvad han för denna saks skull ärnade företaga sig.

Samman redo de sedan norrut till gården Ås i Vattensdalen.

Där bodde deras frände, den mäktige höfdingen Torvald Åsgersson.

De bådo honom om hans bistånd, hvilket han genast var villig att gifva dem. Så gjorde de målet emot fosterbröderna redo att framföras på Altinget.

Till Torsten Kuggesson sällade sig äfven hans frände Skägge Torarensen i Hvamm. De samlade folk kring sig, och hetsigt togo de sig af målet.

Tillsammans med Åsmund den hårlånge och Torvald Åsgersson redo de sedan till Altinget. De hade sextio man i sitt följe.

Några dagars rast togo de sig i gården Ljärskogar.

Där bodde deras frände, den mäktige höfdingen Torvald Åsgersson.

De bådo honom om hans bistånd, hvilket han genast var villig att gifva dem. Så gjorde de målet emot fosterbröderna redo att framföras på Altinget.

Till Torsten Kuggesson sällade sig äfven hans frände Skägge Torarensen i Hvamm. De samlade folk kring sig, och hetsigt togo de sig af målet.

Tillsammans med Åsmund den hårlånge och Torvald Åsgersson redo de sedan till Altinget. De hade sextio man i sitt följe.

Några dagars rast togo de sig i gården Ljärskogar.

PÅ ALTINGET.

Torgils Aresson bodde på gården Reykjaholar.

Han var Torger Håvardssons frände; och i honom hade denne alltjämt ett starkt stöd. Han var den mäktigaste höfdingen i Västerfjordingarnes fjärding. Och så högsint och gifmild var han, att han lät hvarje fri man få födan, så länge denne ville å hans gård njuta den.

För den skull var det för jämnan mycket godt om folk å Reykjaholar; och denna husbondens hushållning gaf honom stort anseende.

Han var en både godhjärtad och förståndig man.

Vid vintertiden plögade Torger Håvardsson vistas hos honom, men om somrarne drog han bort till Strandar, där fångst var att göra.

Då han, såsom nyss berättats, fällt Torgils Måxson, begaf han sig åter till Reykjaholar och förtalde Torgils Aresson, hvad som timat.

»Allt fortfarande», svarade denne, »står det dig fritt att uppehålla dig här på gården; men jag tror, att dina fiender komma att med kraft föra detta dråpmål,

och själf är jag icke hågad att förvärra svårigheterna genom att motsätta mig domen. Emellertid skall jag sända ett bud bort till Torsten Kuggesson och bjuda honom böter för den dräpte Torgils. Men är han icke villig att sluta förlikning, kommer jag ej att lägga ned någon kraft i försvaret af detta mål.»

Torger förklarade sig nöjd med hvad han ville företaga sig.

Om hösten afgick bud till Torsten Kuggesson med förfrågan, om han ville ingå förlikning, men han vägrade bestämdt att taga emot böter för dråpet på Torgils Måksson; hvad de andra dråpen anginge, ville han rätta sig efter, hvad förståndiga män rådde till.

Så snart detta svar meddelats Torgils på Reykjaholar, höll han en rådplägning med Torger. Han sporde honom, hvad slags hjälp han under slika förhållanden funne för sig fördelaktigast.

Dömdes han till fredlöshet, så ville han hälst fara utomlands, förklarade han. Och Torgils genmälte, att denna utväg skulle han söka hålla fri åt honom.

Ett handelsskepp öfvervintrade uppe i Norderån i Borgarfjorden.

Därå hyrde Torgils i all hemlighet platser åt de bägge fosterbröderna.

Vintern led till sitt slut.

Då fick Torgils spörja, att Torsten Kuggesson och de andra höfdingarne dragit till sig folk i mängd och att de alla voro samlade i gården Ljårskogar.

Så kom det att dröja, innan han med fosterbröderna bröt upp från sin gård, ty han ville, att mot-

ståndarne redan skulle ha ridit undan söderut, då han komme den vägen fram med sitt följe.

Så gick det äfven. Då de kommo till Ljärskogar, var vägen fri; och Torger drog med sin fosterbroder Tormod till landningsplatsen vid Norderån.

Torgils red till Altinget.

Dit nådde han ej fram, förrän domarena voro på väg till de platser, som lagsagomannen anvisat dem och där domen skulle fällas. Där uppfordrade Åsmund den hårlånge strax motparten att framkomma med sitt försvar i det mål, som rörde Torgils Måkssons dråp.

Då trädde Torgils Aresson fram för domarena och erbjöd pänningböter, ifall Torger därmed friades från fredlöshet. Därtill sökte han försvaga klagomålet med den invändning, att enhvar hade rätt att syssla med allt slags fångst ute på Allmänningarna. Men Åsmund anförde, att Torgils Måksson genast erbjudit fosterbröderna hälften af den ännu icke sönderdelade hvalen. Och därmed var försvaret tillbakavisadt.

Därpå fullföljde Torsten Kuggesson och hans fränder dråpmålet med stor ifver: de ville icke nöja sig med annan dom än den, som gjorde Torger Håvardsson fredlös.

Då såg Torgils, att han blott hade att välja mellan tväggehanda: antingen sätta våld emot våld — och då vore det ovisst, om något kunde vinnas — eller ock låta kärandena fara ostördt fram med målet, som de ville. Och som han därtill betänkte, att Torger redan hunnit gå ombord på skeppet i Norderån, hade han ingen lust att fortsätta rättegången.

Torger Håvardsson dömdes fredlös, men för hans fosterbroder Tormod Kolbrunarskald skulle böter lämnas, och skulle han därmed vara befriad från allt annat straff.

Åsmunds och Torsten Kuggessons anseende växte mycket af det sätt, hvarpå de fört detta åtal.

Då man red hem från tinget, glunkades om, att Torgils Aresson ej gjort sig synnerligen stort omak med denna sak; men han låtsade sig ej höra tadlet utan lät enhvar tala, som han tyckte.

Då Torger Håvardsson fick veta, att han dömts fredlös, utbrast han:

»Min vilja är, att de män, som gjort mig **biltog**, en gång skola undfå full vedergällning, så framt jag får råda!»

GRETTE ÅTER PÅ ISLAND.

enna sommar kom Grette Åsmundsson tillbaka till Island.

Han landade i Skagafjorden. Nu var han så fräjdad för sitt mods och sin styrkas skull, att ingen enda af de yngre männen där i landet gällde som hans vederlike.

Han red strax hem till Bjarg; och hans fader Åsmund tog hedersamt emot honom.

Gården förestods numera af hans broder Atle; och det artade sig till ett godt förhållande mellan bröderna.

Men inom kort vardt Grettes öfvermod så stort, att intet tycktes honom utförbart.

Nu voro många af dem fullvuxna och kampdugliga, som voro unga den gång, Grette var med om lekarne på Midfjordsvattens is, innan han drog utomlands.

En af dem var Ödun Åsgersson, som bodde på Ödunstad i Videdalen. Han var en god och rätt-skaffens bonde och därtill den allra starkaste där på Nordlandet. Därför var också hans anseende i bygden stort.

Det föll Grette i minnet, att han legat hårdt under för Ödun i den bollek, hvarom förut berättats; och han ville nu pröfva, hvilkenderas krafter tagit sig mäst sedan dess.

För den skull styrde han en dag sin ridt bort till Ödunstad. Det var, just som höbärgningen börjat. På sin klädsel och utrustning hade han använt stor omsorg. Han red i en målad, vackert sirad sadel, den, som Torfinn på Håramarsön skänkt honom. Hans häst var god, och alla hans vapen voro af yppersta slag.

Tidigt på dagen kom han fram till Ödunstad, där han genast dunkade på dörren. Det var ej många af gårdens folk, som voro hemma.

Han sporde, om Ödun var att träffa; och det svarades, att han ridit hän till sätern för att hämta lifsförnödenheter.

Grette tog betslet af sin häst och släppte den lös på tunet. Här var gräset ännu icke slaget, och hästen drog sig dit, där det stod frodigast.

Grette gick in i sofkkammaren, slog sig ned på bänken och insomnade snart.

Kort efter kom Ödun hem och såg, att en häst gick omkring på tunet med målad sadel. Han förde hem »skyr» på två hästar; det var tjock surmjölk i hudar, ofvan tillknutna med ett band; sådana kallades skyr säckar.

Ödun lyfte säckarne af hästarne och bar in dem. Det blef skumt för hans ögon, då han från dagsljuset kom in i den skumma kammaren; och som den

sofvande Grette höll det ena benet utsträckt på golfvet, föll han framstupa öfver det. Den ena skysäcken kom därvid under honom, och bandet, hvarmed den tillknutits, lossnade.

Ödun sprang raskt upp och frågade, hvad det var för en skälm, där låg. Grette sade sitt namn.

»Du bär dig åt som en stolle», sade Ödun; »hvad vill du här?»

»Jag vill slåss med dig», svarade Grette.

»Men jag vill först dra försorg om maten, som jag kommer med», invände den andre.

»Gör det», löd svaret, »om du ej kan få någon annan att befatta sig därmed.»

Då böjde Ödun sig ned, grep tag i skysäcken och slängde den rakt i ansiktet på Grette.

»Tag nu först emot», sade han, »hvad här sändes dig».

Grette blef alldeles nersolkad af mjölken; och detta tycktes honom mera försmädligt än om Ödun gifvit honom ett bitande svärdshugg.

Därefter foro de på hvarandra och brottades. Det var hårda tag, de togo.

Grette anföll hetsigt, och Ödun ryggade jämt undan. Han fann, att Grette blifvit den starkaste af dem bägge.

Allt, som stod i deras väg, refs loss; och de tumlade vildt om i kammaren. Båda ansträngde sig till det allra yttersta. Men Grette fick till sist öfvertaget, och Ödun störtade i golfvet.

Då hade han slitit alla vapnen af Grette.

Nu kramade de hvarandra våldsamt, och det brakade rundt om dem.

I detsamma riste det hårdt i huset, och Grette hörde, att folk kom ridande till gården. Någon steg af hästen och trädde med fasta steg öfver tröskeln.

Nu såg han mannen. Denne hade vackra anletsdrag, var klädd i röd kortrock och bar hjälm på hufvudet.

Han styrde sina steg in i kammaren, hvarifrån de kämpandes stora stöj hördes.

»Hvem är härinne?» frågade han.

»Här är Grette», sade denne; »men hvem är det, som frågar?»

»Jag heter Barde», svarade den komne.

»Är du Barde Gudmundsson från Åsbjörnsnäset?»

»Jag är mannen; men säg, hvad har du för dig här?»

»Jag och Ödun ha en lustiger lek tillsammans.»

»Icke vet jag, om den här leken är så nöjsam, och I ären ej häller jämspelta, I bägge, ty du, Grette, är orättfärdig och öfvermodig, men han är älskvärd och godsint — låt honom genast stiga upp!»

»Mången lägger sin näsa i ting, dit den icke hör. Och skulle jag mena, att du, Barde, har större skäl att hämnas din dräpte broder Hall än att blanda dig i mina och Öduns angelägenheter.»

»Sådant får jag jämt höra, och ännu vet jag icke, om det dråpet någonsin varder hämnadt; men, huru det än går, vill jag, att du låter Ödun vara i fred, ty han är en fredsam man.»

Efter denna uppmaning lät Grette, fast motvilligt, Ödun stå upp.

»Jag afgör eder tvist», förklarade Barde; »och är det min vilja, att I nu på stunden förlikens och glömmen det skedda».

Bägge voro de till sist med om detta, hälst som de voro i släkt med hvarandra. Men Grette hade dock alltid sedan ett godt öga till Barde.

Därefter red Grette bort tillsammans med denne och hans följeslagare, som under tiden hållit med hästarne ute på gården. Bland dem voro hans bröder. Då de ridit ett stycke, sade Grette:

»Jag har sport, att du i sommar ärnar draga söderut till Borgarfjorden, där dina fiender Torgötssönerna, din broders banemän, bo. Härmed erbjuder jag dig, Barde, mitt följe, fastän du, efter min egen mening, ej förtjänt det.»

Med glädje mottog Barde detta hans anbud, och han tackade honom varmt. Sedan skildes de. Men Barde vände genast om och yttrade:

»Det vill jag dock ha sagdt, Grette, att du icke kan gå i flock med oss, ifall min fosterfar Toraren den vise har något däremot, ty han ensam skall råda för färden.»

»Nog tycker jag», sade Grette, »att du, Barde, är gammal och duktig nog att själf kunna fatta dina beslut. Mina egna företag låter jag aldrig bero af andra. Och det säger jag, att jag blifver icke god på dig, om du ratar mitt sällskap.»

Jag skall, slöt Barde, sända dig bud, huruvida Toraren vill hafva dig med. I motsatt fall skall du dock förhålla dig lugn!

Därpå redo de hvar sin väg, Grette hem till Bjarg och Barde till sin gård.

HÄSTHETSNINGEN.

m sommaren blef det aftaladt, att stor hästhetsning skulle hållas å Langafit nedanför Reykar. Där samlade sig mycket folk.

Atle på Bjarg, Grettes broder, ägde en god hingst, hvarpå både han och hans fader satte stort pris. Den var af Kingalas släkt, grå til färgen, med en mörk strimma längs ryggen.

Bröderna Kormak och Torgils på Mel hade en brun hingst, oförskräckt, då det gällde hetsning. Äfven många andra förträffliga hästar funnos där å Langafit den dag, hingststriden skulle stå.

En frände till Kormak, Odd Omagaskald, skulle leda brödernas hingst. Denne Odd var en stark man; därtill var han en storskräflare, bråksam och påflugen.

Grette sporde sin broder Atle, hvem som skulle följa hans hingst i hetsningen.

»Det vet jag ännu icke så noga», svarade han.

»Vill du, att jag skall åtaga mig det?» frågade han åter.

»Då måste du fara varsamt fram, frände», sade

han; »ty det är med högmodiga män, vi här ha att skaffa.»

»Må de själfva få umgälla sin storkaxighet», utlät sig Grette, »ifall de ej förmå hålla den vederbörligt i styr.»

Nu leddes de båda hingstarne fram af Grette och Odd Omagaskald.

De öfriga djuren stodo bundna utmed den branta åstranden, hvarunder var en djup höl.

Hingstarne betos förträffligt, och man hade mycken fägnad af deras strid. Odd förde sin hingst fram med stor ifver, men Grette lät sin till en början vika tillbaka. Med ena handen höll han i dess svans; och i den andra hade han häststafven, med hvilken han då och då stötte till djuret.

Odd höll sig tätt tryckt intill sin häst, hvadan man ej var viss om, att han ej med stötar af sin staf hindrade Grettes häst i anloppet. Men Grette låtsade om ingenting.

Alltjämt bitande, drogo sig de bägge djuren bort mot åbrädden, där de andra stodo bundna i en rad.

Då stack Odd plötsligt till Grette med sin staf. Den tog i skulderbladet, ty han vände sidan till; det var kraft i stöten, men Grette fick dock endast ett lätt sår i hullet, så att detta svullnade upp.

I samma stund reste sig hingstarne högt på bakbenen.

Då sprang Grette vigt under låret på sin och dref sin staf så hårdt i Odds sida, att tre reffen knäcktes och han tumlade ned i hölen tillsammans med hingsten och alla de andra hopbundna hästarne.

Några män hoppade genast i och drogo upp honom.

Nu höjdes höga rop.

Kormak från Mel och hans följesmän grepo strax till sina vapen. Så gjorde ock folket från Bjarg. Då männen från Hrutafjorden och Vattensnäset sågo detta, trädde de emellan flockarne och tvungo dem att hålla sig ifrån hvarandra.

Därpå red enhver till sitt; men hotfulla ord föllo.

Dock fortgick någon tid, utan att lugnet stördes.

Atle talade sällan om hvad som förefallit, men hans broder Grettes trots växte. Han menade, att de och folket från Mel nog skulle träffas en annan gång, ifall han finge råda.

GRETTE'S STRID PÅ HRUTAFJORDS- FJÄLLET.

amma sommar redo bröderna Kormak och Torgils på Mel samman med en sin frände Narve söderut till Norderådalen, dit de hade ärende.

Äfven Odd Omagaskald var i deras följe. Han hade nu kommit sig efter den svåra skavank, han erhållit under hästhetsningen.

Medan de uppehöll sig i Norderådalen, red Grette hemifrån, ledsagad af två af Atles huskarlar. De redo först öfver till gården Burfell, sedan öfver fjällryggen till Hrutafjorden och om aftonen kommo de fram till gården Melar, där Grettes svåger Gamle och dennes husfru Rannveg, hans syster, bodde.

Där stannade de i tre nätter. Då fick Grette veta, att Kormak och hans följe vändt åter söderifrån och att de gästade den närliggande gården Tunga.

Strax bröt han upp, och hans svågers broder Grim, en tapper bonde, gjorde jämte en annan man honom sällskap. De voro nu fem tillsammans. Då de kommo

väster om gården Burfell, redo de upp på fjällryggen, som höjer sig mellan Hrutafjorden och Midfjorden. Där rastade de.

Där står ännu en stor sten, som kallas Gretteshaf. Den tog Grette sig för att lyfta; och en god del af dagen åtgick åt det kraftprovet. Så stannade de där, tills dess Kormak och Torgils kommo ridande.

Grette red emot dem; och alla hoppade de af sina hästar.

»Mera höfves det ädla män», sade Grette, »att skifta dryga hugg än att slåss med stafvar som landsvägsstrykare».

Kormak bad sina män käckt hålla stånd och visa sig som karlar.

Därefter rusade de mot hvarandra och slogos.

Grette höll sig framom sina följeslagare; han befallde dem se till, att han ej anfölles bakifrån.

De kämpade en god stund, och män sårades i båda flockarne.

Samma dag hade bonden Torbjörn Oxekraft ridit öfver fjällryggen till gården Burfell.

Han bodde på Toroddsstad i Hrutafjorden och var en käck man med stora krafter. Däraf hade han fått sitt tillnamn. Ständigt hade han mycket folk ikring sig; men han var känd för att ha svårt besvär, hvarje gång han måste skaffa sig tjänsthjon. Sällan eller aldrig gaf han dem lön. Han var ej lätt att tagas med.

Med honom voro hans broder Torodd Dråpstump, hans frände Torbjörn Färdelång, som eljes alltjämt låg

ute på långfärder, samt hans ständiga följeslagare, bröderna Gunnar och Torger Toressöner.

De bodde på gården Skard i Hökadalen och voro båda högmodiga män.

På återvägen från Burfell träffade Torbjörn Oxekraft och dessa hans följesmän på de stridande.

Torbjörn gaf genast befallning, att man skulle skilja dem åt. Men de voro så häftigt inne i kampen, att intet kunde uträttas. Grette högg omkring sig åt alla sidor, och de båda Toressönerna, som kommo att stå honom i vägen, stötte han med sådan kraft undan, att de tumlade i marken. Häröfver blefvo de mycket förbittrade och, för att hämnas, gaf Gunnar Atles huskarl ett banehugg.

Men då Torbjörn Oxekraft såg detta, bjöd han, att striden skulle sluta. Han ville, förklarade han, gifva den sin hjälp, som först lystrade hans befallning.

Då hade två af Kormaks huskarlar fallit.

Nu såg Grette, att kampen ej skulle för honom få ett godt slut, om Torbjörn sällade sig till de andra, och därför höll han inne med huggen.

Alla de, som kämpat, voro sårade. Men Grette var mycket missbelåten med, att de skilts åt på detta sätt.

Därefter red enhvar hem till sitt. Om någon förlikning blef det ej tal.

Torbjörn Oxekrafts följeslagare och namne Torbjörn Färdelång var en tadelsjuk och spelysten man. Ständigt hade han lastande ord om denna strid; och

för den skull blef förhållandet så småningom spändt mellan männen på Bjarg och Torbjörn Oxekraft.

Till sist uppstod öppen fiendskap, hvarom det längre fram skall berättas.

Inga böter erbjödos Grettes broder Atle för hans fälde huskarl. Men han låtsade ingenting härom. Grette stannade kvar hemma på Bjarg till fram emot slutet af augusti månad.

Intet har förmälts om, att han och Kormak sedermera träffats.

GRETTJE OCH BARDE GUDMUNDSSON.

arde Gudmundsson och hans bröder redo hem till Åsbjörnsnäs, sedan de skilts från Grette.

De voro söner af Gudmund Sölmundsson. Barde var en ansedd höfding.

Kort efter sin hemkomst red han att råka sin fosterfader Toraren den vise. Denne bjöd honom välkommen och sporde, hvad handräckning han lyckats förskaffa sig, ty de hade redan enats om planen för Bardes tåg till Borgarfjorden.

Han svarade, att han till följeslagare hade vunnit en man, hvars hjälp gällde för honom mer än två andra mäns.

Toraren stod tyst en stund. Så sade han:

»Den mannen torde vara Grette Åsmundsson.»

»Den vises gisning är så god som en spådom», yttrade Barde; »han är mannen.»

»Väl är det sant», återtog Toraren», att Grette i mångt och mycket öfverträffar andra män här i landet, hvilka man har att välja emellan; och näppeligen kan han med vapen besegras, ifall han är vid sin fulla

kraft; men jag misstänker, att han icke har lyckan med sig, och torde du behöfva sådana kämpar i ditt följe, som ej af henne öfvergifvas. Tillräckligt stora händelser skola tima på din färd till Borgarfjorden, äfven om han icke drager med dig — och det skall han icke häller, om jag får råda».

»Icke hade jag väntat», inföll Barde, »att du ville förvägra mig den käckaste mans följe, hvad oss sedan än kan drabba på färden! Så granntyckt bör man icke vara, då man är så starkt nödd som jag att taga emot hjälp.»

»Det skall gå dig väl i händer», svarade Toraren, »äfven om du låter mig styra.»

Så måste Barde foga sig efter sin fosterfaders vilja. Och något bud om färden sändes ej till Grette.

Men själf drog Barde söderut till Borgarfjorden, där han i blodig och lyckosam strid hämnades sin fälde broder, såsom det förtäljes Heidarvigasagan.

Grette var hemma på Bjarg, då han sporde, att Barde Gudmundsson ridit söderut; och som intet bud sändts honom, vardt han högeligen förtörnad.

Härmed voro de icke färdiga med hvarandra, menade han.

Han skaffade sig underrättelse om, när Barde och hans män kunde väntas tillbaka från Sydlandet, och red sedan ned till Torögnupsgård, där han ämnade träffa samman med dem.

Han gick från gården upp i den höga fjällid, som hänger utöfver den.

Där inväntade han dem.

Samma dag red Barde med sitt följe norrut. De voro sex till antalet, och alla voro de svårt sårade.

Då de närmade sig gården Torögnup, utbrast Barde:

»En man står däruppe i liden, högrest och väpnad. Känner I honom?»

De visste ej, hvem han var.

»Men jag tror», fortfor Barde, »att där står Grette Åsmundsson. Om så är, torde han vilja råka oss, ty säkert har det misshagat honom, att han ej fått vara med oss. Det tyckes mig, att vi äro dåligt beredda till detta möte, ifall han vill oss något ondt. Därför är det bäst att sända bud bort till gården efter folk. Jag vill ej äfventyra något för hans hätskhets skull.»

Detta funno de alla rådligast; och en af dem red hän till gården, medan de andra fortsatte sin väg.

Så snart Grette fått sikte på dem, gick han dem tillmötes. Och då de hälsat hvarandra, frågade han dem efter tidender. Barde berättade honom oförsagdt allt, såsom det under färden tillgått.

»Hvad är det för folk, du har i ditt följe?» sporde Grette åter.

»Det är mina bröder och min svåger Öjolf», svade han.

»Nu har du befriat dig», fortsatte Grette, »från allt det tadel, som länge legat öfver dig. Men ett kraftprof står dig åter: nu skola vi två pröfva, hvem af oss segern tillhör.»

»Bättre sysselsättning kan jag ha», genmälte han, »än att slåss med dig. Min stora plikt har jag redan gjort.»

»Jag tror, du varder rädd, Barde Gudmundsson», utropade Grette; »vågar du ej en dust med mig?»

»Kalla det för hvad du vill, »sade han», men önska skulle jag, att din vrängsinthet komme öfver ditt eget hufvud i stället för öfver mitt; och är sådant icke otroligt, ty din häftighet är för obändig.»

Hans önskan behagade icke Grette, och denne visste genast icke rätt, om han skulle kasta sig öfver någon af dem. Men som han såg, att de voro sex tillsammans och han var ensam, fann han ett sådant angrepp oförsiktigt.

I samma stund kommo några män springande ut ifrån Torögnup för att bistå Barde.

Då vände Grette dem alla ryggen och gick till sin häst. Och Barde red vidare med sina män.

Ingen berättelse finnes om, att Grette och Barde sedermera sammandrabbat.

Grette begaf sig tillbaka till Bjarg; och det tycktes honom vara en stor skada, att han ingenstädes finge tillfälle att pröfva sin kraft.

Öfverallt spanade han efter, om något funnes för honom att taga itu med.

GLÅM.

orhall hette en man, som bodde på gården Torhallstad i Torsälodalen, hvilken sträcker sig söderut ifrån Vattensdalen.

Han var en förmögen man. I synnerhet var hans rikedom på boskap anseelig, så att ingen där i dalen hade en större uppsättning än han. Visserligen var han ej höfding, men han var en rättskaffens bonde.

Det spökade mycket på hans gård. Jämt vardt den hemsökt af gengångare. Och han hade därför svårt att få en dugande fårherde, som ville stanna där. Häröfver beklagade han sig för många förståndiga män, men ingen kunde gifva honom ett råd, som dög.

Hvarje sommar red han med sina goda hästar till Altinget.

Så trädde han en sommardag in i lagsagomannen Skafte Toroddssons bod. Denne var vidt fräjdad för sin klokhet, och alltid gaf han goda råd, då man bad honom därom. Han hälsade Torhall vänligt, ty han kände honom som en välburgen man; och han sporde, om han hade något nytt att berätta.

»Hit kommer jag för att få ett lyckosamt råd», svarade han.

»Sådant är jag näppeligen mannen till att ge», sade Skafte; »säg mig dock, hvad som drabbat dig.»

»Det är så stäldt», återtog han, »att det faller sig vanskligt för mig att hålla kvar mina fårherdar. Somliga skadas i tjänsten, och andra löpa genast ur den. Hos mig vill numera ingen städja sig, som vet, hur det står till på gården.»

»Onda väsen torde dväljas där», menade Skafte», enär folket är mindre villigt att vakta din fänad än andras. Men eftersom du sökt råd hos mig, skall jag skaffa dig en fårherde, som heter Glåm. Han stammar från Sylgsdalarne i Sverige. Hit till Island kom han förra sommaren; han är stor och stark men föga liden af folket.»

Torhall förklarade, att härvid fäste han sig mindre, blott karlen förstode att sköta hans boskap väl; hvarpå Skafte anmärkte, att andra herdar skulle ha liten utsikt att vakta hans får, ifall denne saknade kraft och mod därtill.

Därpå lämnade Torhall boden. Tiden för Altingets afslutning var nu inne; och Torhall saknade ett par blackiga hästar, som han haft med sig dit. Han gick själf ut för att leta efter dem; och däraf slöt man, att han ej var någon ansenlig bonde.

Han vandrade upp till Slådeåsen och sedan söderut längs ett fjäll, som kallas Årmansfell.

Då såg han en man komma gående från Goda-

skogen. Han ledde en häst, lastad med risbränsle. Då de möttes, frågade Torhall honom efter hans namn.

Han hette Glåm, sade han.

Han var en storvuxen man med ett sällsamt utseende. Han hade stora grå ögon och ulfgrått hår.

Torhall blef underlig till mods, då han såg denne man; men han förstod strax, att det var till honom, han af Skafe hänvisats.

»Hvad duger du bäst till?» frågade han. »Jag duger utmärkt till att vakta fåren om vintern», svarade Glåm.

»Vill du vakta mina? Skafe lagsagoman har öfverlämnat dig åt mig.»

»Min tjänst varder dig gagnelig, blott ifall det tillstädjes mig att gå mina egna vägnar, ty lätt blir jag vresig, om ej allt går efter mitt sinne.»

»Ej är det ondt i slikt. Det är min önskan, att du tager tjänst hos mig.»

»Gärna vill jag det, men säg mig, om någon vansklighet följer med tjänsten.»

»Det ser ut, som om det spökade där hemma på gården.»

»Spöken är jag icke rädd för — de göra lifvet lustigt!»

»Ditt goda mod kommer du att behöfva; du skall hafva gagn af, att du ej är en stackare.»

Sedan staddo han Glåm; och skulle denne tillträda sin tjänst en af de första vinterdagarne.

Därpå skildes de, och Torhall fann snart sina hästar på samma ställe, där han nyss förgäfves letat efter dem.

Han red hem, sedan han tackat Skafta för hans vänliga hjälp.

Sommaren gick, utan att Torhall sporde något om sin väntande fårherde, och ingen kände häller något till honom.

Men på den bestämda dagen infann sig Glåm på Torhallsstad.

Husbonden Torhall tog väl emot honom; men allt det andra gårdens folk, i all synnerhet husfrun, kunde ej lida honom.

Han öfvertog genast skötseln af fårhjorden; och vållade denna syssla honom ringa besvär. En stark och skroflig stämman hade han, och all boskapen flockades tillsammans, så snart han hoade.

Det fanns en kyrka på Torhallsstad; men i den ville Glåm icke gå. Aldrig bevistade han gudstjänsten, och han trodde ej på Gud.

Han var styfsint och ovänlig, och alla skydde honom.

Så led vintern till dagen före jul. Tidigt på morgonen steg Glåm upp och pockade på sin mat. Men husfrun sade till honom:

»Det är icke kristne mäns sed att äta på denna dag, ty i morgon är det första juldag, och är det befaldt, att man i dag skall fasta.»

»I han mycken vidskepelse för eder», svarade Glåm, »den där icke batar eder det bittersta. Icke vet jag, om man skickar sig bättre nu än förr, då man ej befatade sig med slikt. Mig tyckes den tron vara vida bättre, som folk hade, då de kallades hedningar. Nu vill jag ha min mat — men ingen dålig behandling!»

»Det vet jag som visst, »utbrast husmodern, »att i dag skall det gå dig illa, ifall du gör dig saker till så slem gärning.»

Då befallde Glåm henne att genast taga fram maten, annars skulle det värsta vederfaras henne.

Hon vågade ej annat än göra honom till viljes.

Så snart han var mätt, gick han ut, och hans andedräkt var vidrig.

Luften var tjock och skum; snön hvirflade ned; och det ljöd ett ständigt brusande. Ju mera dagen led, dess värre vardt vädret.

Om förmiddagen hörde folket tydligt fårherdens stämma, då han hoade på boskapen; men den förnams svagare, allt efter som kvällen närmade sig. Snart yrde snön våldsamt, och då kvällen kom, bröt snöstormen lös.

Då gick folket till aftonsången, och dagen gick till ända, utan att Glåm hemkommit.

Man talade om, att man borde gå ut och leta efter honom, men för stormen och mörkret stannade man inne.

Icke håller kom Glåm hem om julnatten; och förgäfvets väntade man på honom, ända tills ottesången hållits.

Nu var full dager, och letandet började. Man fann somliga af fåren spridda omkring i snödrifvorna, där de piskats af stormen, och andra uppe i fjällen, dit de lupit att få skydd.

Till sist kom man till ett ställe högt uppe i dalen, där snön var mycket upptrampad. Det såg ut, som

om en öfver måttan häftig brottning här försiggått, ty både jord och stenar hade rundtom rifvits loss. Man undersökte platsen noga och fann Glåm liggande ej så långt därifrån.

Han låg död, svartblå som Hel och diger som en oxe.

De letande männen vämjdes vid denna syn, och den kom dem att rysa.

Dock försökte de att forsla honom fram till kyrkan, men de kunde ej komma längre med honom än ned till randen af en klippklyfta, som öppnade sig där i närheten.

Därpå gingo de hem till husbonden Torhall och berättade honom, hvad de sett och gjort.

Han sporde dem, hvad de trodde ha vållat Glåms död; och de förtalde, att de funnit fotspår, så stora som bottnen af ett större kar, och voro dessa trampade ifrån platsen, där brottningen stått, ända upp till bärigen öfverst i dalen. Blodfläckar syntes där äfven. Här af slöto de, att det leda troll, som där farit illa fram, dödat Glåm men äfven af denne erhållit sår, de där medfört döden.

Sedan dess gaf detta troll sig häller aldrig mera tillkänna på Torhallsstad.

Annandag jul försökte man ännu en gång föra Glåm till kyrkan.

Han lades på en släda, dragen af hästar; men dessa kunde ej få honom ur stället, så snart jämn mark tog vid och det ej längre bar utför backe.

Till sist afstod man från försöket. Tredje dag jul

begaf man sig åter ut för att hämta Glåm, och en präst följde med. Men nu stod Glåm ej att finna. Förgäfves sökte man efter honom hela dagen.

Prästen ville ej vara med om letandet längre och då man sedan åter drog till fjälls utan honom, hittades fårherden genast.

Nu tänkte man ej mer på att bringa honom till kyrkan, utan kastade man upp ett stenrös öfver honom på den plats, dit han dragits af hästarne.

Kort därefter varnades, att Glåm ej låg stilla i sin graf. Detta vållade folk stort men, ty somliga, som kommo att se honom, föllo i vanmakt och andra miste förståndet.

Ej långt efter jul tyckte man sig se honom hemma på själfva gården. Detta satte sådan skräck i folket, att många flydde därifrån.

Till sist tog Glåm sig för att om nätterna klättra upp på taken, så att nästan allt timret i byggnaderna brast sönder.

Ej sällan gick han igen äfven på ljusa dagen; och ingen tordes mera gå upp i Torsälodalen, äfven om han hade ett viktigt ärende dit.

Rundt om i häradet fann man detta vara en stor olycka.

GLÅM GÅR IGEN.

m våren stadde sig Torhall nya tjänstehjon och lät dem bygga upp de förstörda husen.

Under den tid, solen stod högt på himmelen, gick Glåm mera sällan igen.

Så landade vid midsommartiden ett skepp i Hunavatten. Ombord därå var en man, som hette Torgöt. Han var en utlänning, stor till växten, och ägde två mäns krafter. Han var lös och ledig och sökte sig tjänst, ty han ägde alls ingenting.

Torhall bonde red till skeppet. Där träffade han Torgöt och sporde, om han ville taga tjänst på hans gård. Härtill var han villig.

»Det är mig likgiltigt», sade han, »hvad jag sättes till.»

»Då må du vara beredd på», genmälte Torhall, »att hemma hos mig är icke platsen för mesaktiga karlar, ty på senaste tiden ha gengångare huserat där. Jag vill på intet sätt bedraga dig.»

»Förlorad ger jag mig icke strax», återtog han, »om jag också får se små spökelsor. Och mera torde

tarivas för att jag skall bli rädd. För denna saks skull vill jag ej söka mig någon annan uppehållsort.»

Snart voro de öfverens om städslingen. Nästa vinter skulle Torgöt vakta Torhalls får.

En af de första vinterdagarne inställde han sig i tjänsten; och inom kort stod han väl hos alla på gården.

Ständigt kom Glåm dit och tumlade om uppe på taken. Detta fann Torgöt synnerligen nöjsamt.

»Den där trälen», sade han, »får allt komma mig litet närmare, ifall jag skall bli rädd för honom.»

Torhall bad honom ej vara så utlåtlig.

»Det är nog bäst», menade han, »att I två ej gifven er i färd med hvarandra.»

»Sannerligen», utlät sig Torgöt, »är icke modet alldeles skrämtdt ur eder! Icke ämnar jag ramla ikull af förskräckelse för allt detta skymningsskvallet om Glåm.»

Så led vintern fram till jul.

Under julaftonen ville Torgöt gå ut till sin boskap. Då sade husfrun:

»Måtte det ej gå som förra julen!»

»Bekymra dig icke, husmoder», genmälte han; »alltid blir det något att tala om, ifall jag ej kommer tillbaka.»

Därefter gick han ut.

Vädret var kallt, och snön yrde vildt.

Åljes plägade Torgöt alltid återkomma hem i skymningen; men denna kväll syntes han icke till.

Folket gick som vanligt i aftonsången, och man tyckte sig redan vänta, hvad som komma skulle.

Husbonden Torhall menade, att spaningar genast skulle anställas, men kyrkfolket gjorde undanflykter: man ville ej vedervåga lifvet med att nattetid gå ut och kasta sig i trollens armar. Och som Torhall ej vågade sig ensam ut, blef det ej letadt efter herden.

Först under juldagen, då männen voro mätta, drogo de ut på spaning. De gingo genast bort till den stendös, som uppkastats öfver Glåm, ty alla voro af den mening, att denne vållat Torgöts försvinnande.

Då de kommo nära dösen, fingo de se, hvad underligt där timat.

Fårherden låg där död med afbruten hals, och hvartenda ben i honom var krossadt.

Därpå buro de honom hän till kyrkan, och aldrig gjorde han sedan någon man skada.

Men Glåm började ånyo gå igen — värre än någonsin.

Nu tillställde han så mycket ofog, att allt folket i all hast begaf sig bort från Torhallsstad utom Torhall själf och hans husfru samt en gammal koherde.

Denne hade varit där länge, och honom ville Torhall ogärna mista, ty han var skötsam och trogen.

Också ville han själf stanna kvar, ty han såg, att allt, hvad husbonden ägde, skulle förfaras, om ingen vårdade sig om det.

Efter midvintertid gick husfrun en morgon, såsom hon alltid plägade, ut till kostallet för att mjölka. Det var ljus dag, ty ingen mer än den åldrige koherden vågade sig tidigare ut. Han var alltid uppe i dagbräckningen.

Då hörde husfrun ett väldigt larm borta i stallet och därpå ett fruktansvärdt vrålände.

Hon sprang skrikande in igen och omtalade, att något förskräckligt höll på att ske i stallet, hon visste icke hvad.

Husbonden Torhall skyndade dit. Där stångades alla djuren. Men som han kände sig osäker därinne, lopp han in i ladan.

Från denna, som delvis var öppen mot kostallet, såg han vaktaren liggande på ryggen med hufvudet i ett bås och fötterna i ett annat. Han gick fram och trefvade med händerna på honom. Strax kände han, att mannen var död.

Hans rygg hade blifvit sönderbräckt öfver den flata sten, som stod upprätt emellan båsen.

Nu insåg Torhall, att det ej längre var honom möjligt att vistas på sin gård.

Han bröt upp därifrån och tog med sig allt, som var flyttbart. All den boskap, som lämnades kvar, dödades af Glåm.

Och till sist drog denne omkring i dalen och ödelade alla gårdarne ofvanför Tunga.

Det öfriga af vintern tillbragte Torhall hos sina vänner. Och ingen djärfdes fara upp i dalen med häst eller hund, ty dem drap Glåm strax.

Men då det åter vårades och solen stod som längst på himmelen, aftog spökandet.

Då önskade Torhall sig tillbaka till sin gård. Och änskönt det ej var honom lätt att skaffa sig tjänstfolk, satte han dock åter bo på Torhallsstad.

Men allt gick som förr, så snart hösten kom.

Då spökade det igen ännu värre. Och nu var det Torhalls dotter, som mäst ansattes. Till sist fick hon häraf sin bane.

Många hjälpmedel anlitades, men intet halv.

Och folk menade, att nu såge det ut, som om hela Vattensdalen skulle läggas öde, ifall ej snar bot råddes på det onda.

GRETTE'S BESÖK HOS SIN MOR- BRODER JÖKUL.

ist berättades det om Grette Åsmundsson, att han satt hemma på Bjarg om hösten, efter det han skilts från Barde vid Torögnups gård.

Så begaf han sig hemifrån en dag kort före vintern. Han red norrut öfver fjällen till Videdalen och gästade Ödunstad.

Nu blefvo han och Ödun till fullo förlikta, och han förärade denne en god ox. De aftalade med hvarandra en ständig vänskap.

Sedan bodde Ödun länge på Ödunstad. Han vardt välsignad med många och mäktiga efterkommande.

Grette red derpå norrut till Vattensdalen. Där besökte han sin morbroder Jökul på Tunga.

Denne var en stark och stor man, mycket öfvermodig; ständigt var han stadd på segling emellan länderna, och han var ej god att nappas med.

Med fägnad tog han emot Grette, och denne stannade hos honom i tre dagar.

Vid denna tid talades där i bygden mera om spökandet på Torhallsstad än om något annat. Och

Grette sporde nogsamt om allt, hvad som där tilldragit sig.

»Intet mera eller annat har sagts, än hvad som värkligen timat», försäkrade morbrodern; »har du törhända lust, frände, att rida dit?»

Detta medgaf Grette.

»Gör det icke», invände Jökul, »ty detta är ett stort vågstycke; och dina fränder äfventyra mycket, då du drager ovårdsamt fram. Alla mena vi, att ingen af Islands unge män numera kan nämnas din like. Och hvad Glåm angår, kan med fog sägas, att af ond man kommer ondt. Det är ock vida bättre att taga ett kraftprof med en mänsklig man än med ett slikt troll.»

»Och dock drager hågen mig till Torhallsstad», sade Grette; »mig lyster att se, huru där ser ut.»

»Nu ser jag», återtog Jökul, »att det till intet gagnar att afråda dig, och sant säger ordspråket, att lycka är ett, och mandom är ett annat.»

»Lika snällt slår olyckan ned den ene som den andre», invände Grette, »och tänk du hållre på, hur det kommer att gå dig själf, innan det är slut med dig.»

»Hända kan», slöt Jökul, »att vi två nu skåda något in i framtiden — och dock kan ingen af oss taga sig tillvara.»

Därefter skildes de, och de voro mycket missnöjda med hvarandras utlåtanden.

GRETTE'S KAMP MED GLÅM.

rette red till Torhallsstad, och husbonden Torhall hälsade honom välkommen. Han sporde, hvarthän han ämnade sig, men han förklarade sig vilja stanna där på gården öfver natten, ifall det icke fölle sig olägligt.

»Stor tack», sade Torhall, »är jag skyldig dig, ifall du stannar, fast mången på sista tiden ej funnit det fördelaktigt att gästa här. Säkerligen har du hört omtalas, hvad här försiggår. Och gärna ville jag, Grette, att intet ondt vederfores dig för min skull. Men om du också själf slipper med lifvet härifrån, vet jag dock med visshet, att du kommer att mista din häst, ty ingen får behålla sin springare orörd, som hit anländer.»

Men Grette förklarade, att det var en lätt sak att skaffa sig en ny häst; och Torhall blef då mycket glad öfver, att han ville stanna där, och han tog emot honom med öppna armar.

Grettes häst stängdes inne i ett starkt tillbommadt stall.

De gingo till sängs om aftonen, och hela den nat-

ten förgick, utan att Glåm kom till gården. Då sade Torhall:

»Din ankomst har vållat en stor förändring, ty äljes plägar Glåm hvarje natt bullra och stoja uppe på hustaken eller bräcka upp dörrarna, såsom du själf kan se.»

»Nu blifver det antingen så», genmälte Grette, »att han ej så länge just håller sig i rö, eller också upphör han med sin vana att komma hit. Därför skall jag stanna här äfven nästa natt för att se, huru allt artar sig.»

Sedan sågo de om hästen, på hvilken intet spår af misshandel förmärktes.

Äfven detta fann Torhall vara ett godt tecken.

Ej håller nästa natt syntes Glåm till, och utsikterna tycktes bonden bli allt ljusare.

Men när man kom till stallet, hvori Grettes häst var innestängd, fann man detta uppbrutet och hästen släpad bort till dörren. Hvertenda ben i honom var krossadt.

Torhall berättade Grette, hvad som skett, och bad honom lämna gården, »ty döden är dig viss, om du här inväntar Glåm».

»Trälen vill jag åtminstone se», svarade Grette; »det är då det minsta, jag vill hafva för min häst».

Torhall menade, att föga var vunnet med den synen; »ty någon mänsklig skepnad», tillade han, »äger han icke. Dock synes mig hvarje stund god, som du vill vara här.»

Nu led dagen till slut, och folket begaf sig till

hvila, men Grette ville ej taga kläderna af utan lade sig på sofbänken midt för bonden Torhalls säng.

Han hade öfver sig en lurfhårig päls, hvars nedre del han vecklat om fötterna, medan han dragit dess öfre upp öfver hufvudet, så att han kunde se ut igenom halsöppningen. De breda bräderna, som voro i rad fästa utmed bänken, voro mycket starka; och emot dem satte Grette sina fötter.

Det såg ruskigt ut i rummet efter gengångarens huserande där. Hela ytterdörren var bruten sönder, och man hade gjort en dörr af hafsigt hopbundet trävirke. Brädväggen åt förstugan till var både öfver och under tvärbjälken bräckt i bitar. Sängförlängena voro kastade rundt omkring.

Ljus brann i rummet om natten. Då denna till en tredjedel var liden, hörde Grette, huru det dånade därute.

Någon gick uppe på taket, satte sig gränsle öfver takåsen och slog med hälarne, så att det brakade i allt timret. Detta varade en lång stund. Sedan gick den, som var däruppe, åter ned.

Steg närmade sig ytterdörren, och då denna öppnades, såg Grette gengångaren sticka in hufvudet, som syntes honom fruktansvärdt tjockt och förundransvärdt bredt i dragen.

Glåm trädde sakta in, och när han kommit inom dörren, rätade han upp sig, så att han nådde ända upp till takresningen.

Därpå gick han fram till sofrummet, lade armarna upp på tvärbjälken och sträckte sig långt in i rummet.

Husbonden Torhall gaf ej ett knyst från sig, ty han tyckte sig redan hafva fått nog, då han hörde oväsendet därute.

Grette låg lugn och alldeles orörlig.

Glåm såg emellertid, att ett bylte låg där på bänken, och han trädde in och tog ett mycket hårdt tag i Grettes päls. Denne spjånade med fötterna emot bänkbräderna och förblef orubbad.

För andra gången och ännu kraftigare ryckte Glåm i pälsen, men den låg orörligt kvar.

Då grep han för tredje gången tag med båda händerna så fast, att Grette sattes upprätt på bänken och pälsen slets sönder, så att hvardera hade sitt stycke.

Glåm betraktade det, han höll i, och undrade mycket, hvem det var, som stretat emot så kraftigt.

I detsamma for Grette inunder hans armar, tog honom om midjan och spände med all sin styrka armarna om hans rygg. Han tänkte få honom att ramla baklänges, men Glåm kramade hans armar så hårdt, att styrkan svek honom och han måste släppa sitt tag, och han vek sedan tillbaka från bänk till bänk.

Bjälkarne lossnade, och allt bröts i stycken, som de törnade mot.

Då sökte Glåm att slita honom med sig ut ur huset, och Grette satte fötterna emot, hvarhälst han det kunde. Men slutligen lyckades det gengångaren att släpa ut honom ur sofrummet.

Nu vardt kampen ännu häftigare, ty odjuret ville hafva honom ut ur huset, men för Grette stod det klart, att om det varit honom svårt att brottas där-

hvila, men Grette ville ej taga kläderna af utan lade sig på sofbanken midt för bonden Torhalls säng.

Han hade öfver sig en lurfhårig päls, hvars nedre del han vecklat om fötterna, medan han dragit dess öfre upp öfver hufvudet, så att han kunde se ut igenom halsöppningen. De breda bräderna, som voro i rad fästa utmed bänken, voro mycket starka; och emot dem satte Grette sina fötter.

Det såg ruskigt ut i rummet efter gengångarens huserande där. Hela ytterdörren var bruten sönder, och man hade gjort en dörr af hafsigt hopbundet trävirke. Brädväggen åt förstugan till var både öfver och under tvärbjälken bräckt i bitar. Sängförhängena voro kastade rundt omkring.

Ljus brann i rummet om natten. Då denna till en tredjedel var liden, hörde Grette, huru det dånade därute.

Någon gick uppe på taket, satte sig gränslöfver takåsen och slog med hälarne, så att det brakade i allt timret. Detta varade en lång stund. Sedan gick den, som var däruppe, åter ned.

Steg närmade sig ytterdörren, och då denna öppnades, såg Grette gengångaren sticka in hufvudet, som syntes honom fruktansvärdt tjockt och förundransvärdt bredt i dragen.

Glåm trädde sakta in, och när han kommit inom dörren, rätade han upp sig, så att han nådde ända upp till takresningen.

Därpå gick han fram till sofrummet, lade armarna upp på tvärbjälken och sträckte sig långt in i rummet.

Jag kan omtala för dig, att nu äger du endast hälften af all den styrka och mandom, som ödet tillärnat dig, ifall du icke hade träffat mig. Vål står det icke i min makt att fråntaga dig den kraft, som du redan besitter, men det mäktar jag, att du aldrig varder starkare än du nu är, och likväl är din styrka stor nog — det skola många få erfara. Vål har du hittills gjort dig fräjdad af dina bedrifter, men hädanefter skall du af dem endast få dråpmål och fredlöshet; och allt, hvad du företager dig, skall bringa dig ofärd och olycka. Fredlös varder du, som sagdt, och ständigt blir det din lott att dväljas ensam. Den förbannelsen lägger jag äfven på dig, att du alltjämt skall se framför dig dessa mina ögon, sådana de nu stirra, och skall för den skull ensligheten synas dig ännu mera osäl. Allt detta skall till sist gifva dig döden.»

Knappt hade Glåm sagt dessa ord, förrän den maktlöshet, som Grette kände, försvann; och han drog sitt svärd, högg hufvudet af gengångaren och satte det invid hans bakdel för att förhindra det från att gro fast på sin forna plats.

Nu kom husbonden Torhall ut. Han hade klädt sig, medan Glåm lät talet gå, och hade ej vågat träda närmare, förrän Grette svängt sitt svärd.

Torhall lofvade Gud och tackade innerligt Grette för segern öfver denna orena ande.

Sedan brände de Glåm till kallt kol. De lade hans aska i en af en hel djurhud förfärdigad, tät skinnsäck, som de gräfdde ned i jorden långt borta från kreaturstigar och allfarväg.

inne, skulle det varda honom än värre därute. Och han spjäpnade åter emot af alla krafter.

Glåm fördubblade sin styrka, och när de till sist voro ända borta i dörröppningen, klämde han Grette tätt intill sig. Men när denne såg, att motstånd ej längre lönade sig, begagnade han sig af läget, sådant det var: han tryckte sig själf våldsamt emot gengångaren samtidigt med, att han satte fötterna mot en jordfast sten, som stod midt i dörren.

Detta hade den andre ej väntat, och han stupade baklänges ut genom dörröppningen, så att skulderna stötte emot den upptill och allt timmervirket lossnade från det frusna jordtaket.

Glåm föll på rygg, så lång han var, med Grette öfver sig.

Det var månsken med drifvande skyar, mellan hvilka ljuset glänste fram. Men just som Glåm föll, gick skyn undan från månen, så att denna lyste klart; och i samma stund spärrade spöket upp båda ögonen; och Grette har själf sagt, att denna syn varit den enda i hans lif, som ingifvit honom skräck.

Så sveko honom krafterna, trött som han var och därtill skrämde af Glåms hastigt rullande ögon. Han förmådde ej draga sitt kortsvärd och låg nästan som mellan lif och död.

Emellertid fanns i Glåm mera olycksbringande kraft än i andra gengångare, ty han talade sålunda:

»Mycken möda har du gjort dig, Grette Åsmundsson, att få tag i mig; men ingen skall förvåna sig, om du ej får något gagn af detta möte med mig.

Jag kan omtala för dig, att nu äger du endast hälften af all den styrka och mandom, som ödet tillärnat dig, ifall du icke hade träffat mig. Vål står det icke i min makt att frántaga dig den kraft, som du redan besitter, men det mäktar jag, att du aldrig varder starkare än du nu är, och likväl är din styrka stor nog — det skola många få erfara. Vål har du hittills gjort dig fräjdad af dina bedrifter, men hädanefter skall du af dem endast få dråpmål och fredlöshet; och allt, hvad du företager dig, skall bringa dig ofärd och olycka. Fredlös varder du, som sagdt, och ständigt blir det din lott att dväljas ensam. Den förbannelsen lägger jag äfven på dig, att du alltjämt skall se framför dig dessa mina ögon, sådana de nu stirra, och skall för den skull ensligheten synas dig ännu mera osäil. Allt detta skall till sist gifva dig döden.»

Knappt hade Glåm sagt dessa ord, förrän den maktlöshet, som Grette kände, försvann; och han drog sitt svärd, högg hufvudet af gengångaren och satte det invid hans bakdel för att förhindra det från att gro fast på sin forna plats.

Nu kom husbonden Torhall ut. Han hade klädt sig, medan Glåm lät talet gå, och hade ej vågat träda närmare, förrän Grette svängt sitt svärd.

Torhall lofvade Gud och tackade innerligt Grette för segern öfver denna orena ande.

Sedan brände de Glåm till kallt kol. De lade hans aska i en af en hel djurhud förfärdigad, tät skinnsäck, som de gräfdde ned i jorden långt borta från kreaturstigar och allfarväg.

Efter kampen lade Grette sig till hvila, ty han var styf i alla leder.

Torhall sände bud efter folket i de närmaste gårdarne; och han visade och berättade för dem, huru allt tillgått. Alla beundrade denna bragd, och allmän var meningen, att ingen i hela landet kunde mäta sig med Grette Åsmundsson i styrka, tapperhet och annat, som pryder en man.

Vid afskedet förärade Torhall Grette värdefulla skänker, en god häst och vackra kläder, ty hans egna hängde i trasor efter den stora brottningen.

De skildes som goda vänner.

Därifrån red Grette till gården Ås i Vattensdalen, och här tog hans faders vän, höfdingen Torvald Åsgerisson, emot honom väl. Omständligt sporde denne om hans kamp med Glåm, och Grette berättade honom allt hvad som tilldragit sig dem emellan.

»Aldrig», sade Grette, »har min kraft satts på ett sådant prof, hälst som striden varade så länge».

»Skicka dig aldrig mer öfvermodigt», bad Torvald; »då skall allt gå dig väl i händer, men i annat fall skall du lätt råka i olycka».

Då anförtrodde Grette honom, att hans sinnelag ingalunda bättrats efter kampen med Glåm, ty han hade blifvit hetsigare än förr och hade numera svårare för att tåla förtretligheter. Därtill märkte han den stora förändringen, att han blifvit en mörkrädd man, som ej vågade vara ensam, så snart skymningen föll

Då visade sig för honom allsköns vidunder; och sedan dess har man haft det ordspråket, att Glåm ar dem sina ögon eller gifver dem Glåmsyn, för lka något ter sig helt annorlunda än det är.

TORBJÖRN FÄRDELÅNG HÅNAR GRETTJE.

orbjörn Oxekraft hade om hösten ett stort gille; och dit kommo gäster i mängd. Det hölls, medan Grette var på färd norrut till Torhallsstad.

Torbjörn Färdelång var med på gillet. Där talades om mångt och mycket, och Hruttfjordingarne ville veta, huru allt tillgått i striden mellan Grette och Kormak från Mel uppe på fjällryggen den sista sommaren.

Torbjörn Oxekraft yttrade sig mycket gynsamt om Grette; men Kormak, sade han, skulle ha stått sig slätt, om ingen kommit och skilt dem åt.

Då inföll Torbjörn Färdelång:

»Icke såg jag, att den där Grette företog sig något berömvärdt i den kampen. Dessutom tror jag, att det flög skräck i honom, när vi andra kommo till, ty då vardt han synnerligen villig att hålla inne med huggen. Icke håller har jag sett, att han sökt uttaga hämd för sin broder Atles huskarl, som höggs ned. Och därför antager jag, att han ej besitter det ringaste mod, såvida han ej har omkring sig ett fulltaligt följe.»

Och Torbjörn Färdelång gjorde sig mycket lustig öfver Grette. Men många af de tillstädesvarande genmälte, att detta var ett onödigt prat, och Grette skulle ej låta sådant bli onäpst, ifall han finge kännedom därom.

Något annat märkligt föreföll icke vid detta gästabad.

Under vinterns lopp såg det hotfullt ut mellan Torbjörn Färdelång och Grette; men de anföllo dock ej hvarandra.

GRETTE'S ANDRA FÄRD TILL NORGE. TORBJÖRN FÄRDELÅNGS FALL.

idigt nästa vår, innan Altinget tagit sin början, kom ett norskt skepp till Island. Det bragte med sig många nyheter. Den förnämsta var den, att i Norge varit höf- dingsskifte. Om våren hade Sven jarl måst fly ur landet efter sjöslaget vid Näs; och konung Olof Haraldsson hade kommit till väldet. Mycket märkligt hade man att berätta om denne. Hälst tog han emot sådana män, som redan gjort sig ett fräjdadt namn, och han gaf dem plats i sin hird.

Häröfver gladdo sig många unge män, och de fingo genast stor lust att draga utomlands.

Så ville äfven Grette lämna Island, ty han hoppades kunna, liksom många andra, vinna utmärkelse hos konungen.

Ett skepp hade öfverintrat uppe vid Gåsar i Öja- fjorden. Därå hyrde han sig en plats, och gjorde sig sedan redo till utlandsfärden. Icke håller denna gång förde han mycket resgods med sig.

Grettes fader Åsmund den hårlånge var numera slapp af ålderdom, och sällan lämnade han sängen.

Han och husfrun Åsdis ägde samman ännu en son, som hette Illuge, och var han en förhoppningsfull yngling.

Den älsste sonen Atle styrde ensam gården, och allting stod sig där ännu bättre än förr, ty han var en omtyckt och försiktig man.

Grette for till skeppet.

Emellertid hade hans ovän Torbjörn Färdelång äfven skaffat sig plats där ombord, innan man visste, att Grette skulle följa med. Många varnade honom för den färden med Grette, men han svarade, att han ej ämnade för hans skull uppskjuta sin resa.

Som Torbjörns förberedelser till denna togo tämligen lång tid, kom han ej fram till Gåsöre*), förrän skeppet stod segelklart.

Innan han for åstad, hade Grettes åldrige fader Åsmund blifvit så sjuk, att han numera aldrig kunde lämna sin säng.

Sent på dagen kom Torbjörn fram till Gåsöre. Köpmännen, som hörde till skeppet, skulle just då sätta sig till bords; de höllo på med att två händerna utanför sin bod. Då han kom ridande fram i bodgatan, hälsade de honom och sporde efter tider.

»Inga andra har jag att förkunna», svarade han, »än den, att kämpen Åsmund på Bjarg nu är död.»

*) En af Islands mäst besökta handelsorter under medeltiden, belägen något norrom Gåsar.

Mera än en af köpmännen menade, att med honom ginge en god bonde ur världen.

»Hvaraf dog han?» frågades.

»Den kämpen», återtog han, «fick en futtig ändalykt, ty han kväfdes i stugoröken som en hund; men skadan var icke stor, ty han gick numera i barn-dom.»

»Du talar underligt om en sådan man», sade de, »och Grette skulle nog icke tåla dina ord, ifall han hörde dem.»

»Slikt bekommer mig ingenting», svarade han, »och Grette måste allt svänga sitt kortsvärd litet högre än på Hrutafjordsfjället i sommar, ifall jag skall bli rädd för honom.»

Hvartenda ord hörde Grette, och han lät Torbjörn ostörd tala; men då han slutat, utbrast han:

»Det spår jag dig, Färdelång, att icke kommer du att dö i stugorök — hända kan det, att du ej håller dör af ålderdom. Men det är underligt, att du kan orda hånfullt om saklös man.»

»Jag tager icke ett ord tillbaka», svarade han; »men ej tycktes du mig så morsk den gång, vi frälste dig undan Melmännen, då de slagit dig för pannan som en ox.»

Då kvad Grette:

»Mannen, som skjuter
pil från sin båge,
slungar ock ofta
smädande ord.

Thy kan det hända,
hämnares klinga
sträcker den fräcke
tystad till jord.

Färdelång! Mången
öfver sitt hufvud
samkat en mindre
skuldhop än du.
Dock fick han därför
sota tillfyllest —
hufvudet fick han
klufvet itu!»

Då genmälte Torbjörn:

»Ej tror jag mig stå döden närmre än nyss, fast du kommer med slikt skräfvel.»

»Mina spådomar», sade Grette, »pläga gå i fullbordan — så ock nu! Tag dig i akt, Torbjörn Färdelång; sedan blir det för sent!»

Och Grette högg med ens till honom. Han lyfte upp handen för att vända hugget från sig, men det tog ofvan handleden; och kortsvärdets ägg trängde in i halsen, så att hufvudet rök af bålen.

Köpmännen menade, att den mannen kunde ge dråpliga hugg; och sådana karlar anstode det en konungahird att hafva. De funno icke häller, att någon skada skett, då Torbjörn Färdelång dräpts, ty han hade varit både trätlysten och hvass i tungan.

Kort därefter lyfte de ankar, och fram emot slutet

af sommaren landade de vid Hördaland söderut i Norge.

Där fingo de veta, att konung Olof Haraldsson uppehöll sig i Trondhjem.

Dit seglade Grette med en kustfarare, ty han ville begifva sig till konungen.

TORE SKÄGGESSONS SÖNER OM- KOMMA I ELDEN.

å Gård i Adaldalen å Island bodde den mäktige höfdingen Tore Skäggeson. Han var jämt ute på handelsfärder.

Två söner hade han. Den ene hette Torger, den andre Skägge. De gåfvo båda godt hopp om sig och voro vid denna tid nästan fullvuxna.

Höfdingen Tore hade varit i Norge samma sommar, konung Olof Haraldsson kom dit från England. Det dröjde ej länge, innan han stod högt i gunst hos konungen och äfven hos Sigurd biskop; och är för sanningen häraf detta ett bevis, att då Tore lät i skogen bygga sig ett stort handels skepp och han sedan bad biskopen viga det, afslog denne ej hans bön.

Därefter vände Tore åter ut till Island; och enär han ledsnat vid handelsresorna, lät han hugga upp skeppet, och dess båda bordbräden satte han öfver husdörren, där de länge hade sin plats. De spådde väder, ty då det susade i den ena, var sydlig vind

att vänta, men gaf den andra ifrån sig samma ljud, blef vinden nordlig.

Då Tore fått spörja, att Olof blifvit envåldskonung öfver Norge, tyckte han sig ha utsikt att erhålla något vänskapsbevis af denne.

Därför sände han sina båda söner Torger och Skägge öfver till Norge. Det var hans önskan, att de måtte få tjänst i konungens hird.

Sent på hösten nådde de södra Norge, där de skaffade sig en roddarskuta. Med den foro de längs kusten i akt att uppsöka konungen.

Söderom halfön Stad ankrade de i en hamn, där de sedan lågo några nätter. De voro väl försedda med mat och dryck; och de gäfvo sig ej ut från land, om ej vädret var godt.

Vid samma tid var Grette, såsom nyss nämts, stadd på färd norrut längs kusten tillsammans med några köpmän.

Ej sällan hade de hårdt väder, ty det var i början af vintern. Då de närmade sig Stad, öfverföllos de af snöstorm, och därtill var det stark frost. Det var med nöd, de en afton nådde land. De voro då alldeles utmattade af ansträngning.

Där de lagt till med sitt skepp, höjde sig stranden blott helt litet, och det lyckades dem därför att bärga lifsmedel och gods.

Köpmännen klagade högljudt öfver, att de ej hade något att göra upp eld med. Deras hälsa och lif stod på spel, menade de.

Så illa stadda, lade de sig till hvila.

Men sent på kvällen fingo de se en stark eld blossa upp på andra sidan af det sund, hvartill de kommit. Den vore lycklig, sade de, som kunde få tag i den elden.

En stund voro de villrådiga, om de skulle göra skeppet loss och ro öfver sundet, men snart nog funno de det för äfventyrligt. Till sist undrade de ifrigt, om det dock ej skulle finnas en man, så förslagen och djärf, att han kunde hämta elden.

Grette höll sig tyst. Han anmärkte blott, att i forna tider skulle det nog funnits män, som ej dragit sig för en dylik färd. Då genmälte köpmännen, att deras ställning nu ej blefve alls bättre därför, såvida ej en sådan kärnkarl genast kunde där på stället uppvisas.

»Eller tilltror du dig icke själf detta vågstycke?» frågade de, »du, som nämnes den karlavunaste af alla isländingar. Fullväl ser du, i hvilken fara vi råkat.»

»Att hämta elden», sade Grette, »synes mig ej vara något hjältedåd, men jag tviflar på, att I kommen att löna mig så, som jag förtjänat.»

»Hur kan du tro oss vara sådana kältringar», återtogo de, »att vi ej skulle vedergälla dig din bedrift med tacksamhet?»

»Ett försök kan jag väl göra», menade han, »om I finnen det så nödvändigt. Dock säger mig en aning, att den lön, jag af eder får, varder allt annat än god.»

De försäkrade honom, att något sådant äfventy-

rade han icke, och de tackade honom för hans ädelmodiga anbud.

Därefter gjorde Grette sig färdig till simningen. Han kastade af sig kläderna, påtog en vid kappa och byxor af mycket groft tyg. Kappan skörtade han upp med ett bastrep, bundet om midjan; och därtill hade han med sig ett kar.

Sedan sprang han öfver bord. Han sam tvärs öfver sundet och gick i land. Där såg han ett hus, och han hörde mansröster och gladt stoj innanför. Han gick bort till huset.

De män, som glammade därinne, voro höfdingen Tore Skäggesons båda söner från Island och deras följe, om hvilka nyss berättats. Här hade de uppehållit sig i flere dygn och väntat på gunstig vind, som kunde föra dem norrut förbi Stad. De lågo i den inre hamnen; och det hus, hvari de nu, tolf tillsammans, höllo sitt dryckeslag, var ett härbärke, uppbygdt för dem, som färdades längs kusten.

Mycken halm var strödd på golfvet, och en stor eld flammade.

Grette trädde in i huset till dryckesbröderna, som han icke kände. Hans kappa var öfvertäckt med is, och i den tedde han sig så hiskligt stor som ett troll. Männen därinne förskräcktes. De höllo honom för ett vidunder, och de pryglade honom med allt, hvad de fingo tag i.

Grette stötte dem alla ifrån sig, och det vardt ett väldigt larm. Somliga slog till honom med eldbränderna, så att gnistorna sprakade rundtom i härbärgets

Under detta tumult ryckte Grette till sig några eldbränder, som han bragte i karet, och skyndade ut. Sedan sam han tillbaka till sina kamrater på andra sidan sundet.

De prisade högt hans färd; och de berömde hans mandom och oförskräckthet. Hans like var icke att finna, sade de.

Så led natten, och handelsmännen kände sig räddade, så snart de fått elden.

Nästa morgon var vädret godt. Alla vaknade de tidigt och redde sig till affärden.

Emellertid blefvo de eniga om att göra ett besök hos de män, som rådt om elden, för att få veta, hvilka dessa voro.

De gjorde skeppet loss och styrde öfver sundet. Men något hus sågo de ej utan endast en stor askhög, och i den hittade de många människoben.

Nu blef det klart för dem, att hela härbärget brunnit ned tillsammans med dem, som varit därinne. Genast sporde de Grette, om det varit han, som vållat denna olycka, hvilken vore det värsta nidingsdåd.

Då svarade han, att hans aning hade gått i fullbordan, det de skulle löna honom illa för det omak, han gjorde sig, då han hämtade elden.

»Och går det en illa», sade han, »då man är hjälpsam mot ynkyggar.»

Detta skadade Grette mycket, ty hvar handelsmannen drogo fram, utspredo de, att han bränt alla dessa män inne.

Snart vardt det äfven kunnigt, att det var den

isländske höfdingen Tore Skäggeßons söner från Gård och deras följesmän, som låtit sitt lif i härbärgen. Då jagade köpmännen Grette bort från skeppet; de ville icke ha något mera med honom att skaffa. Och han blef numera så föraktad, att nästan ingen ville stå honom bi.

Utsikterna syntes honom mycket mörka, men till hvarje pris ville han dock träffa konungen, och han drog därför norrut till Trondhjem. Där uppehöll sig konung Olof, som redan sport det timade, innan Grette nådde staden. Denne var svårt nedsvärtad inför honom.

Några dagar vistades Grette i Trondhjem, innan det lyckades honom att få ett samtal med konungen.

GRETTE SÖKER FÖRGÄFVES VISA SIN OSKULD.

n dag, då konung Olof höll i Trondhjem sammankomst med folket, trädde Grette inför honom och hälsade honom höfviskt. Konungen såg på honom och sporde:

»Är du Grette den starke?»

»Så har jag kallats», svarade han, »och har jag hit kommit för att af eder få någon upprättelse för allt det onda förtal, man haft om mig, ty jag menar mig vara oskyldig.»

Då tog kung Olof till orda:

»I sanning är du en gill man; och dock är jag ej viss om, att du äger lyckan att fria dig från detta mål. Sannolikast är, att du ej med vilje innebränt dessa människor.»

Grette förklarade, att han gärna skulle vilja frigöra sig från denna tillvitelse, ifall konungen ansåge det kunna ske.

Därpå uppfordrade konung Olof honom att sannfärdigt förtälja allt, såsom det tillgått. Och han framställde det, såsom det ofvan skildrats, och tillade, att

alla männen voro vid lif, då han sprang med elden ut ur huset.

»Jag erbjuder mig», slöt han, »att undergå den gudsdom, som edra lagar kräva.»

»Vi tillåta dig», sade konungen, »att bära glödande järn, ifall du därmed kan fria dig.»

Härmed var Grette mycket nöjd, och han begynte strax att fasta till järnbörden.

Så kom den dag, då denna gudsdom skulle utföras.

Jämte biskopen infann sig konung Olof i kyrkan; och dit strömmade äfven folk i mängd, ty alla voro nyfikna att se Grette Åsmundsson, om hvilken gick ett så stort rykte.

Grette fördes in i kyrkan. Alla fäste sina blickar på honom; och det sades, att han var olik alla andra män för sin styrkas och sin resliga gestalts skull.

Men i det Grette gick framåt kyrkgolfvet, kom en nära fullvuxen pilt, led i uppsynen, springande emot honom.

»Underligt», sade han till Grette, »går det numera till i detta land, där folket skall kallas kristet. Rånare och illgärningsmän och tjuvar gå i fred, och gudsdomar tillstodjas dem. Men hvad skulle en skälm väl hållre försöka sig på än att frälsa sitt eget lif, medan det låte sig göra? Nu kommer här en missdådare, som är öfverbevisad om illgrepp — han, som brant saklösa män inne! Och likväl skall han ha rätt att fria sig. Detta är ett skamligt oskick.»

Därpå sprang han fram till Grette, pekade finger och gjorde miner åt honom, kallade honom sonen af ett hafstroll och öfveröste honom med annat ovet.

Då vardt Grette så vred, att han ej förmådde styra sig. Han höjde sin knutna hand och gaf pilten en örfil, så att han svimmade. Och somliga säga, att han dog strax.

Men ingen säger sig veta, hvarifrån den pilten kom eller hvad det blef af honom. De flesta tro dock, att han var en ören ande, sänd till Grettes fördärf.

Högt vardt nu larmet i kyrkan, och det inberättades för konungen, att mannen, som skulle bära järn, kommit i slagsmål.

Konungen trädde fram på kyrkgolfvet, och då han såg, hvad sòm försiggick, sade han:

»En olycksfödd man är du, Grette Åsmundsson. All värkan af de förberedande heliga handlingarna har nu genom detta ditt beteende gått förlorad. Det skall falla sig vanskligt att bekämpa din olycka.»

Grette svarade:

»Jag trodde en gång, att jag hos eder, herre, skulle vinna större heder än hvad jag nu har utsikt till. Jag trodde det för min börds skull och äfven därför, att många män redan hos eder skapat sin lycka. Nu ville jag gärna, herre, träda i eder tjänst; och torden I icke hafva många i eder hird, som äro stridsdugligare än jag.»

»Väl vet jag», sade konung Olof, »att ej mången kan mäta sig med dig i styrka och käckhet, men den olycka, som förföljer dig, är så stor, att du för den skull ej kan vara i min tjänst. För mig skall du i denna vinter få fara i frid, hvarthän du vill, men då

sommaren är inne, skall du draga hem till Island, ty där skola dina ben en gång hvila.»

»Först ville jag dock», återtog Grette, »om möjligt fria mig från beskyllningen för mordbrand, ty jag står här utan all skuld.»

»Detta är mycket troligt», sade konungen, »men för din hetsighets skull har du fördärfvat gudsdomen för dig; och därför kan du icke få denna beskyllning mera afskuddad än hvad den redan blifvit. Alltid kommer besinningslöshet ondt åstad. Och har någonsin en människa födts till olycka, så är det förvisso du, Grette Åsmundsson.»

Grette stannade någon tid i staden, men han fick ej utvärkad hos konung Olof mera än hvad nu förtalts.

Sedan for Grette söderut för att besöka sin broder Torsten Dromund i Tunsberg. Och har man intet att berätta om hans resa, förrän han kom till Jadar.

GRETTIE FRÄLSAR BONDEDOTTERN.

id jultiden kom Grette till en bonde, som hette Einar och var en välburgen man. Han hade en giftasvuxen dotter vid namn Gyrid. Hon var fager och ansågs som ett ovanligt godt gifte.

Einar bjöd Grette stanna kvar öfver julen, och han antog inbjudningen.

Ännu hände det ofta i Norge, att missdådare och stigmän kommo ifrån skogarne ned till bygden och utmanade männen till envig. Priset, som kampen gällde, var nu som tillförene någon af bygdens kvinnor. Eller också rånade de gods från gårdar, där bönderna ej voro så manstarka, att de förmådde göra motstånd.

Så hände det en dag under julen, att en hel flock af dessa missgärningsmän red in på Einar bondes gård. Anföraren hette Snökoll. Han var en ansenlig bärsärk.

Denne uppfordrade genast bonden att utlämna dottern Gyrid eller också försvara henne, ifall han trodde sig vara man därtill. Men Einar var ej ung längre, och

någon kämpe hade han aldrig varit. Nu tyckte han sig ha råkat i svårt betryck, och i all tysthet sporde han Grette, hvad denne rådde honom till; »ty», sade han, »du är ju en berömd man.»

Grette bad honom blott medgifva sådant, som han ej funne vanhederligt.

Bärsärken satt till häst. Han hade hjälm på hufvudet, men kindskydden voro ej hopsända. Framför sig höll han en sköld, hvars rand var af järn; och för att sätta skräck i gårdens folk vrålade han ursinnigt.

Så ropade han till bonden:

»Gör genast ditt val! Eller hvad råder han dig till, den där store karlen, som står bredvid dig? Kanske han vill ha sig en liten lek med mig?»

»Denne bonde och jag», sade Grette, »äro alldeles lika goda, ty ingendera af oss duger till någonting.»

»För ett nappatag med mig», fortsatte Snökoll, »skolen I allt räddas, ifall jag ilsknar till.»

»Har man pröfvat det, så vet man det,» inföll Grette.

Nu kom bärsärken underfund med, att man ville med prat förhåla uppgörandet, och därför gaf han upp nya, höga vrål; och han bet i den öfre sköldranden. Han satte den upp i munnen på sig och gapade öfver spetsen å dess midt. Vildsint tedde han sig.

Grette gick raskt fram och tillbaka på gården, och just som han kom invid bärsärkens häst, sparkade han till det nedersta af skölden så häftigt, att den for högt upp i munnen. Denna fläcktes, och underkäken

föll ned mot bröstet. I samma ögonblick tog Grette med vänstra handen tag i mannens hjälm och ryckte honom ned från hästryggen. Med högra handen drog han sitt kortsvärd och svepte det rundt hans hals, så att hufvudet gick af honom.

Då Snökolls följeslagare sågo detta, flydde de hvar åt sitt håll.

Grette iddes ej förfölja dem, ty han såg, att deras mod var föga värdt.

Bonden Einar och flera andra män sade honom sitt varma tack för denna bragd, som han utfört med hurtighet och kraft.

Han stannade kvar öfver julen; och bonden gaf honom vid afskedet goda gåfvor.

Sedan drog han österut till Tunsberg och träffade där sin broder Torsten Dromund. Denne hälsade honom kärleksfullt, sporde efter hans färder och fick veta, huruledes bärsärken Snökoll öfvervunnits.

»Många berömliga dåd bringar du å bane, broder», utbrast Torsten, »följde blott icke olyckan dem i spåren!»

Då svarade Grette:

»Ryktet tager dock hand om, hvad som uträttas.»

GRETTJE OCH HANS BRODER TORSTEN.

rette uppehöll sig hos sin broder Torsten i Tunsberg till långt fram på våren.

Så hände det sig en morgon, då de båda bröderna hvilade i sitt sofloft, att Grette lagt sina armar ofvanpå kläderna. Torsten, som vaknat, låg och betraktade dem. Om en stund vaknade äfven Grette:

»Nu har jag, broder, »sade Torsten», betraktat dina armar, och jag finner det icke underligt, att dina hugg falla tunga för mången, ty maken till armar har jag aldrig skådat.»

»Alltid har du kunnat veta», svarade Grette, »att jag icke skulle ha rådt med hvad jag gjort, om jag ej varit mycket stark.»

»Jag skulle ha tyckt bättre om», återtog Torsten, »att dina armar varit smalare men bragt dig mera lycka.»

»Sant säger ordspråket», anmärkte Grette, »att ingen man skapar sig själf. Låt mig se dina armar!»

Torsten visade honom dem. Han var mycket spenslig och lång till växten.

Grette sade leende:

»Länge behöfver jag icke se på det här — du är ju smal öfver bröstet, och aldrig har jag sett så tunna stänger som dina armar. Näppeligen är du så stark som en kvinna.»

»Må så vara», genmälte Torsten, »men veta skall du, att dessa mina smala armar skola en gång hämnas dig. I annat fall dör du ohämnad.»

»Ingen kan veta, hurudant slutet varder», sade Grette; »men detta synes mig dock synnerligen otroligt.»

Mera är icke berättadt om deras samtal.

Snart var våren liden. Grette tog plats på ett handels skepp och seglade om sommaren ut till Island.

Bröderna togo varmt afsked af hvarandra och sågos aldrig sedan.

GRETTE'S FADER ÅSMUNDS DÖD.

u är tid att förtälja om Torbjörn Oxekraft, att han fick veta sin frände Torbjörn Färdelångs fall, hvarom förut talats. Han vardt mäktad vred och menade, att nog skulle för honom yppa sig ett tillfälle att dräpa någon af Grettes anförvanter.

Dennes fader Åsmund den hårlånge låg länge sjuk om sommaren, och då han förnam, att slutet närmade sig, kallade han kring sig sina fränder och tillkännagaf dem sin önskan, att Atle, den älsste sonen, skulle efter hans död helt och hållet öfvertaga förvaltningen af gård och gods.

»Men jag fruktar», sade han, »att Atle ej får sitta här i okvald ro för våldet. Därför beder jag, att I, alla våra fränder, stån honom bi som bäst. Men hvad Grette beträffar, kan jag inga bestämmelser göra, ty hans lycka hvälfver sig, tyckes det mig, på ett rullande hjul — så obeständig är den! Ånskönt han är en stark man, tror jag, att han kommer att kämpa mot allt för stora vanskligheter för att kunna vara sina fränder till något stöd. Min son Illuge är ännu ung, men han varder en kärnkarl, ifall han får lefva.»

Sedan tilltog Åsmunds sjukdom, och efter kort tid afled han. Han jordades på Bjarg, där han låtit uppbygga en kyrka.

För folket där i häradet var det en stor förlust, då Åsmund gick ur tiden.

Sonen Atle var en gill bonde, och han hade ständigt många män ikring sig. Alltid var han ifrig att skaffa det nödvändiga till hushållet.

I slutet af sommaren begaf han sig ut till Snöfellsnäs för att där hämta torrfisk. Han hade med sig många hästar, och först red han bort till Melar i Hrutafjorden, där han besökte sin svåger Gamle.

Därifrån följde honom dennes broder Grim Torhallson jämte en annan man.

Samman redo de västerut öfver Hökadalsskard och därpå raka vägen ut till Snöfellsnäset. Där inköpte de en stor mängd torrfisk, som de forslade hemåt på sju hästar.

ÖFVERFALLET PÅ GRETTE'S BRO- DER ATLE.

orbjörn Oxekraft fick spörja, att Atle och Grim ridit från Melar.

Såsom vanligt uppehöll sig hos honom de båda Toressönerna från Skard, Gunnar och Torger.

Torbjörn Oxekraft bar afund till Atle på Bjarg för dennes vänsällhets skull. Och han äggade bröderna, Tores söner, att lägga sig i försåt för Atle, då han med sina följeslagare var stadd på hemfärd från Snöfellsnäs.

De bägge bröderna redo genast hem till sin gård Skard och höllo sig där i ro, till dess Atle drog med män och lastdjur där förbi.

Då man på Skard såg deras färd, bröto bröderna hastigt upp med sina huskarlar och redo efter dem.

Atle såg dem närma sig och befallde sina män att strax taga af hästarne deras klöfjade bördor.

»Måhända», sade han, »vilja de bjuda mig böter för min huskarl, som Gunnar Toresson drap i som-

ras. Men börja de strid, skola ej vi angripa dem utan endast värja oss.»

Han bjöd huskarlarne tillse hästarne.

»Först vill jag se, hvad de taga sig före», sade han.

Så snart Toressönerna nått fram, hoppade de af sina hästar.

Atle hälsade dem och sporde dem efter nyheter.

»Eller kommer du, Gunnar», tillade han, »för att bjuda mig någon ersättning för min fälde huskarl?»

Gunnar svarade:

»Helt annat hafven I, män från Bjarg, förtjänat än bot för den karlen. Med mera fog borden I gälda bot för Torbjörn Färdelång, som Grette drap.»

»Därför är icke jag ansvarig», återtog Atle, »och du är icke häller den rätte målsägaren.»

»Slikt har här intet att betyda», sade Gunnar; »låt oss nu genast öfverfalla dem och draga all nytta af, att Grette ej är med i flocken.»

Åtta till antalet, störtade de sig emot Atle, som endast hade fem man i följet.

Han ställde sig själf framom dem och drog Jökulsvärdet, som Grette förärat honom. Då yttrade Torger Toresson:

»Tappra kämpar äro hvarandra lika i många styc-ken; men högre svängde dock Grette sitt kortsvärd i somras på Hrutafjället.»

»Också är han», genmälte Atle, »vanare vid stor-dåden än jag.»

Sedan slogos de.

Atle själf gick fram med sådan häftighet, att bröderna och deras män ryggade tillbaka. Då han fällt två af dessa, sade han:

»Ingen ära vinna vi af att slå ned hvarandras huskarlar. Låtom oss därför, Gunnar Toresson, på egen hand slåss, fastän jag ej förr än nu fört vapen i kamp.»

Då trängde Gunnar häftigt in på honom och högg med raseri.

När de kämpat en stund, högg Atle till honom, så att skölden brast sönder och hugget tog i benet nedanför knät. Strax gaf han honom ett nytt hugg, som blef hans bane.

Om Atles följeslagare Grim Torhallsson har man att berätta, att han vände sig mot Torger Toresson; och länge stredo de med hvarandra, ty bägge voro de tappra män.

Men då Torger såg sin broder Gunnar falla, ville han draga sig undan striden. Då sprang Grim efter honom och förföljde honom, till dess han snafvade och föll framstupa. Då satte han sin yxa mellan hans skulderblad, så att den trängde djupt in.

Därpå läto Atle och Grim brödernas följeslagare behålla lifvet.

De förbundo sina sår, lastade bördorna åter på hästarne och drogo därpå hem och kungjorde dråpen.

Atle stannade under hösten hemma på Bjarg med mycket folk omkring sig.

Torbjörn Oxekraft vardt högligen uppbragt öfver stridens utgång men lyckades dock ej företaga något emot Atle, ty denne var städse på sin vakt.

Grim uppehöll sig öfver vintern på Bjarg; så ock Atles svåger Gamle. Äfvenså var där tillstädes en annan hans svåger vid namn Glum Ospaksson, som bodde på gården Öre i Bitra. Sålunda voro många män samlade på Bjarg, och det gick mycket muntert till under vintern.

SKILJEMANNADOM.

Torbjörn Oxekraft åtog sig att väcka åtalet efter Toressönerna. Sålunda anlade han sak emot Atle och Grim, och dessa gjorde å sin sida sig redo till försvaret: för det Toressönerna lagt sig i bakhåll och först öfverfallit dem, skulle de ligga ogilla.

Dråpmålen hänskötos till Hunavattenstinget; och på bägge håll samlade man mycket folk. Särskildt kom Atle till tinget med talrikt och godt följe, ty hans fränder voro många och mäktiga.

Båda parternas vänner trädde emellan och sökte medla. Och alla voro de eniga om, att Atle var en ärans man, som aldrig förnärmade någon, men han var käck, då det gällde.

Då insåg Torbjörn, att det ärofullaste för honom vore att ej vägra förlikning. Och Atle höll å sin sida fast vid det förbehåll, att han ej skulle dömas biltog hvarken i land eller i härad.

Sedan hänvisades målen till skiljedomare; och deras utslag var detta: för hvar och en af Toressönerna skulle bötas med half bot; den andra hälften uppväg-

des af anslaget mot Atles lif och öfverfallet på honom; dråpet på hans huskarl å Hrutafjordsfjället ginge upp emot Toressönernas bägge huskarlars fall; Grim Torhallsson förklarades fredlös inom häradet; och skulle Atle ensam gälda pänningböterna.

Med denna skiljemannadom var Atle väl tillfreds; men Torbjörn var det alls icke. Dock skildes de så, att de kallades förlikta.

Torbjörn lät emellertid förstå, att härmed vore icke allt uppgjort emellan dem, ifall hans vilja finge ske.

Den biltoge Grim Torhallsson lämnade häradet. Han flyttade söderut till Borgarfjorden, bodde där på Gilsbacka gård och blef en ansedd bonde.

ATLES FALL.

n man vid namn Åle var huskarl hos Torbjörn Oxekraft. Han var lättjefull och elak.

Torbjörn befallde honom att arbeta mera, äljes finge han stryk. Men han svarade, att han hade ingen lust till arbete. Så fortsatte han att trilskas. Då var det ute med Torbjörns tålmod. Han slog huskarlen till marken, kastade sig öfver honom och misshandlade honom.

Därefter sprang Åle bort ur tjänsten. Han gick norrut öfver fjället till Midfjorden och tog sig ej rast, förrän han nådde Bjarg. Atle, som var hemma, sporde honom, hvarthän han ämnade sig.

»Jag söker mig en tjänst», svarade han.

»Är du icke Torbjörns huskarl?» frågade Atle åter.

»Vi ha icke kommit vidare väl öfverens», sade han; »länge var jag ej hos honom, men uselt hade jag det under tiden. Och då vi skildes åt, tycktes det mig, som om han skrufvade allt annat än fagra ljud ur min strupe — han var på väg att strypa mig! Aldrig vänder jag tillbaks till den tjänsten, hvad det

så än varder af mig. Med sanning kan det sägas, att I två ej han lika lätt att få eder tjänstehjon — nu ville jag gärna arbeta hos dig, ifall du tillåter det.»

»Jag har tjänstfolk tillräckligt», förklarade Atle, »och behöfver icke utsätta mig för Torbjörn Oxekrafts harm genom att taga hans folk i min tjänst. Dessutom ser du mig ut, som om du vore föga ut hållig. Far tillbaks till din herre!»

»Dit kommer jag aldrig utan att tvingas», svarade han.

Han stannade på Bjarg öfver natten. Och om morgonen gick han ut på arbete samman med Atles huskarlar, och han tog i, som hade han hundra händer. Så sträfvade han träget till fram på sommarens.

Atle talade honom aldrig till men lät honom få födan, ty han var belåten med hans arbete.

Då kom det till Torbjörns öron, att Åle var på Bjarg. Strax red han dit med två man. Han begärde att få tala med husbonden Atle; och denne trädde ut och hälsade de komne.

»Åter söker du, Atle», började Torbjörn, »att friska upp den gamla fiendskapen emellan oss: hvarför har du tagit till dig min tjänstkarl? Slikt är oredligt handladt.»

»Klart har jag ännu icke för mig», svarade han, »att mannen är ditt hjon; men kan du bevisa, att så är, håller jag ingalunda på honom. Dock näns jag icke att jaga honom ur huset.»

»Denna gång får du råda», återtog Torbjörn, »fastän

jag kräfver mannen och härmed förbjuder honom att arbeta i din gård. Men hit skall jag komma en annan gång, och är det ovisst, om vi då skiljas som bättre vänner än nu.»

»Här hemma bidar jag, och hvad ödet skickar mig, tager jag emot», svarade han.

Därpå red Torbjörn Oxekraft hem.

Då huskarlarne återvände om aftonen från sitt arbete, berättade Atle dem sitt samtal med Torbjörn, och han bad Åle genast draga sina färde. Han ville ej, sade han, oftare träta om dennes vistelse där.

»Sant är dock det gamla ordspråket», invände Åle, »att stormän svika först; och aldrig hade jag trott, att du ville drifva mig bort, efter det jag för din skull här i sommar nästan trälät lifvet ur mig. Förr hade jag väntat, att du vore hågad gifva mig skydd emot mina fiender. Men på detta sätt skicken I, storbönder, eder städse, fastän I talen, som om man kunde hoppas något synnerligen godt af eder. Jag skall låta piska mig här inför dina ögon, om du ej gifver mig din hjälp.»

Atle veknade vid hans tal. Han hade ej längre hjärta att jaga honom från sig. Och så led tiden, till dess slätterarbetet började.

En dag kort före midsommar red Torbjörn Oxekraft ensam bort till Bjarg.

Han hade hjälm på hufvudet, svärd vid sidan och spjut i handen. Det var ett spjut med ett mycket bredt blad.

Rägn föll den dagen, och Atle hade sändt som-

liga af sina huskarlar ut till slåttern och andra norrut till Horns udde för att där samla ved och annat, som drifvit upp från hafvet.

SjälF var han hemma med endast få män ikring sig.

Torbjörn kom till gården vid middagstid. Han red fram till husdörren, som var stängd; och ingen människa syntes till. Han bultade på och red sedan raskt bakom husen, så att ingen kunde från dörren få sikte på honom.

Där steg han af sin häst.

Folket inne i stugan hörde bultningen, och en kvinna gick ut.

Torbjörn såg en skymt af henne, men själf lät han sig icke se, ty han hade annat i sinne.

Då kvinnan åter kom in, sporde Atle henne, hvem som anländt. Hon hade ej sett någon, sade hon. Och just som detta talades, slog Torbjörn ett väldigt slag på dörren.

»Det är mig, den komne önskar träffa», menade Atle; »han har ett ärende till mig, hur nödvändigt detta nu än kan vara.»

Han gick fram i dörren och såg ut, men ingen var där att se. Som rågnet strömmade stridt, trädde han ej ut på gården utan höll sig med händerna i de båda dörrstolparne och blickade sig omkring.

I detsamma störtade Torbjörn fram och stötte med bägge händerna spjutet så hårdt i Atles midja, att det genomborrade honom.

Då Atle fick stöten, sade han blott:

»Nu för tiden bruka de som mäst bredbladiga spjut!»

Därpå föll han framstupa på tröskeln.

Kvinnorna, som voro inne i stugan, rusade genast till och sågo, att husbonden var död.

Torbjörn satt redan till häst; och på stället lyste han sig saker till dråpet, hvarefter han red tillbaka hem.

Atles moder, husfrun Åsdis, sände genast bud efter folk. Man bonade om hans lik; och han jordades vid sin faders sida.

Hans död vållade stor sorg i bygden, ty han hade varit både en klok och en vänsäll man.

Inga böter betaltes för hans dråp; och ingen gjorde håller kraf på sådana, ty det tillkom Grette att väcka åtalet, ifall han återvände till Island.

Folket dömde Torbjörn hårdt för detta illdåd. Dock satt han i ro på sin gård.

GRETTE DÖMES FREDLÖS ÖFVER HELA ISLAND.

nnan Altinget denna sommar tagit sin början, lade ett handelsskepp till vid Gåsar. Det kom från Norge; och dess besättning hade mycket att berätta om Grettes färder. Särskildt ordades om härbärgets brand, då höfdingen Tore Skäggesons båda söner brunno inne.

Snabbt nådde underrättelsen härom denne. Hans vrede vardt stor, och han ansåg sig ha rätt att på Grette hämnas sönerns död.

Med ett talrikt följe red han till tinget. Då han där föredrog mordbrandsmålet, var man af den mening, att intet kunde därvid göras, enär ingen svarande var tillstädes. Men Tore förklarade sig dock icke nöjas med mindre än att Grette Åsmundsson för denna missgärning dömdes fredlös öfver hela Island.

Då tog lagsagomannen Skafe till orda:

»Visst är det en illbragd, ifall allt tillgått så, som ryktet säger. Men man vet blott halfva sanningen, då man blott hör den ena parten, ty de flesta äro

allt för villiga att gifva den sämsta dagern åt berättelsen, ifall det finnes om den sak, den gäller, två motsatta meningar. Jag vill därför ej, att domen öfver Grette skall i detta mål lyda på fredlöshet.»

Men Tore Skäggeson var en mäktig höfding. Hans myndighet var stor i häradet, och därtill hade han många stormän bland sina vänner.

Han fullföljde målet med sådan fasthet, att det icke lyckades dem, som voro af annan mening, att rädda Grette. På hans tillskyndelse vardt Grette förklarad fredlös öfver allt Island.

Och Tore vardt sedan, såsom det ofta visade sig, hans farligaste motståndare.

Redan nu satte han pris på Grettes hufvud såsom på andra skoggångsmäns.

Den meningen var allmän, att här hade makten trädt i lagens ställe; men likväl skedde ingen ändring.

Intet märkligt föreföll häller under den allra närmaste tiden.

GRETTE'S HEMKOMST. SADELKOLLAVISORNA. BESÖKET HOS MODERN.

ot slutet af sommaren kom Grette Åsmundsson tillbaka till Island. Hans skepp lade till i Hvitån i Borgarfjorden. Och genast drog folk dit från häradets alla bygder.

Dessa tidender nådde samtidigt hans öra: först hade hans fader dött, sedan hade hans broder dräpts, och för det tredje var han själf dömd fredlös öfver allt landet.

Det berättas, att Grette alls icke skiftade lynne, efter det han mottagit dessa underrättelser. Han var lika munter som förut.

Ännu stannade han någon tid vid skeppet, ty han kunde till sin bortridt ej få någon häst, som han var fullt belåten med.

En natt lämnade han emellertid skeppet. Han ville ej ses af köpmännen där om bord, då han drog sina färde. En svart kappa, som han skaffat sig, svepte han helt omkring sig, så att han ej var lätt att igenkänna.

Först vandrade han upp till gården Backa, där en man vid namn Sven bodde. Han var en god bonde och en glad man, som ofta kvad nöjsamma visor.

Det hade blifvit ljus dag, och Grette fick se en brun häst stå i tunet vid Backa gård. Det var ett sto, mycket raskt i loppet. Det ägdes af Sven och kallades af honom Sadelkolla.

Grette gick hän till djuret och betslade det. Han kastade sig upp på dess rygg och red längs Hvitån nedanför Bygård hän till Flackadalsån och därifrån upp på vägen ofvanom Kalfvanäs.

Vid samma tid stodo tjänstkarlarne på Backa upp. Då de fingo se, att en man satt sig på Sadelkollas rygg, underrättade de sin husbonde genast härom. Också han gick ur bädden; och leende kvad han detta:

»En man red Sadelkolla
i morgonstund.
Af tjufven togs den ädla
på egen grund.
Den fräcke ryttarn rider
fler dåd att öfva.
En våldsman, Sadelkolla,
ditt lopp får pröfva.»

Därefter lät han sadla en annan häst och satte efter Grette. Denne red raskt, tills han kommit förbi gården Kropp. Där träffade han en man, som kallade sig Halle och sade, att han ämnade sig ned till skeppet i Hvitån. Då kvad Grette:

»Skvallra i bygderna, Halle,
 ränn med raskaste lopp;
 säg, att du Sadelkolla
 mötte uppe vid Kropp.
 Satt på dess rygg en kämpe,
 svept i manteln svart;
 säg, att han ödet frestat —
 sätt i fötterna fart!»

Därpå skildes de, och Halle följde vägen ned till Kalfvanäs. Där mötte Sven honom. De hälsade på hvarandra hastigt, och Sven kvad:

»Såg du, hvarthän den lata
 slyngeln styrde mitt sto.
 Att mig den ridten grämer,
 bonde, månne du tro.
 Nog skall den muntre gycklarn
 vedergällningen få —
 då jag upp honom hinner,
 pryglar hans kropp jag blå!»

»Godt besked kan jag ge dig», genmälte Halle,
 »Jag mötte just en man, som sade mig, att han red
 Sadelkolla, och han bad mig tala om det nere i byg-
 den och äljes rundt om i häradet. Han var en hög-
 rest man, klädd i svart kappa.»

»Denne man tyckes mig vara något själfrådig»,
 sade bonden; »jag måste veta, hvem han är.»

Och han fortsatte sin ridt.

Grette kom fram till Deildartunga. Där stod en kvinna utanför gården, och han gaf sig i tal med henne. Så kvad han:

»Vänaste kvinna, lyss till
värset, som fröjd dig må vålla,
säg det åt mannen, som äger
hurtiga Sadelkolla:
här ser du glade Grette!
Innan dagen förlider,
den förträfflige skalden
in till Gilsbacka rider.»

Kvinnan lärde sig värset, och Grette red vidare. Kort därefter kom Sven dit; hon hade ännu icke gått in, och han kvad till henne detta:

»Hvem var den oförskämde,
som nyss red härifrån
så stolt på bruna gångarn?
Jag lider ej hans hån!
Om än som storm han flöge
vid rappa hofvars slag,
jag skulle den djärfve hinna,
du granna mö, i dag!»

Kvinnan sade genast fram Grettes värs; och Sven tänkte en stund öfver det. Så sade han:

»Troligen låter denne man icke leka med sig; men jag skall dock söka få tag i honom.»

Därpå satte han hästen åter i traf. Då och då kunde han och Grette se hvarandra.

Det både blåste och rägnade den dagen. Och innan det blef kväll, red Grette in på Gilsbacka gård, där hans frände Grim Torhallsson numera bodde.

Med öppna armar tog denne mot honom och bjöd honom stanna där. Han tackade och lät betsla af Sadelkolla.

Medan han förtalde Grim, huru han fått denna, sprängde Sven in på gården.

Han hoppade af sin häst, såg på stoet och kvad:

»Hvad lön får trötte ägarn
till sist för ridten långa?
Hvem har sett värre tjufstryk
än den, jag lyckats fånga?»

Då svarade Grette:

»Till Grim på stoet red jag,
till god mans boning —
du lumpna karl, mig svara:
vill du försoning?»

»Ja, låt det vara jämt», sade bonden; »ridten är betald!»

Sedan framsade de för hvarandra de visor, som de under ridten hvar för sig diktat. Och Grette förklarade, att han hade ingenting mot det nid, den andre kvädit, ty denne hade varit i sin rätt, då han ridit efter sin egen häst.

Båda stannade de på Gilsbacka gård öfver natten, och stort nöje hade de af sina visor, som de kallade Sadelkollavisorna.

Grim meddelade Grette mycket, som under hans utlandsfärd timat i Midfjorden. Sålunda hade ännu icke böter gäldats för hans fallne broder Atle; och Torbjörn Oxekrafts myndighet och makt hade vuxit så, att det vore ovisst, om Grettes moder, husfrun Åsdis, finge sitta i ro kvar på sin gård Bjarg.

Det var endast få dagar, Grette uppehöll sig hos Grim på Gilsbacka, ty han ville ej, att ryktet om hans ankomst skulle gå före honom upp till Nordlandet.

Grim bad honom besöka sig, ifall han behöfde hjälp.

»Dock skall jag veta taga mig i akt för lagöfverträdelsens följder, så att jag ej varder biltog för det skydd, jag skänker dig.»

Grette rosade hans handlingssätt. »Mycket troligt är det», tillade han, »att jag framdeles kommer att ännu mera tarfva ditt stöd.»

Han red norrut öfver Tvidögrafället och kom vid midnattstid fram till sin fädernegård Bjarg.

Alla lågo där i sin djupa sömn, utom hans moder.

Han gick bakom husen och in genom en dörr, ty han kände väl till alla gångarna därinne. Så trädde han in i sofkkammaren och trefvade sig fram till sin moders säng. Hon sporde, hvem det var, och Grette sade sitt namn.

Då satte hon sig upp i bädden, såg på honom, suckade tungt och sade:

»Var välkommen, min son! Förgänglig är min modersglädje. Nu är han, som mäst hulpit mig, fallen; du är dömd fredlös som en förbrytare, och min tredje son är ännu så ung, att han intet stort kan företaga sig.»

»Det är ett gammalt ordstäf», svarade Grette, »att den större sorgen stillar den mindre. Annat än pänningböter förmår dock trösta människorna, och troligt är, att Atle varder hämnad. Hvad mig själf angår, är det ovisst, hvem som kommer att fägna sig mäst öfver sitt öde, då vi drabba samman — jag eller Torbjörn Oxekraft.»

Husfrun Åsdis var af samma mening.

Sedan stannade Grette någon tid hemma på Bjarg, och endast några få visste, att han var där på gården.

Dagligen lät han utspäja, hvad folket tog sig till i bygden.

Så fick han en dag veta, att Torbjörn var hemma på Toroddsstad med blott få män ikring sig.

Det var vid den tid, då höbärgningen å tunet slutade.

GRETTJE HÄMNAS SIN BRODER ATLE.

n dag, då vädret var vackert, red Grette västerut öfver fjällryggarne bort till Toroddsstad. Han kom dit vid middagstiden.

Han knackade på dörren, och några kvinnor trädde ut och hälsade honom. De kände honom icke. Han frågade efter husbonden Torbjörn, och de svarade, att han gått ut på ängarna att binda hö samman med sin sextonårige son Arnor.

Torbjörn Oxekraft var en mycket sträfsam man. Han var sällan sysslolös.

Då Grette fått veta, hvad han ville, bjöd han kvinnorna farväl och red vägen fram mot Röker.

En gräsrik myr sträcker sig från fjällryggen ned till den väg, som leder till denna gård. Här hade Torbjörn låtit slå mycket hö, som nu torkat.

Han höll på med att binda det samman, ty det skulle forslas på hästarna hem till gården, och svennen Arnor var honom behjälplig. En kvinna gick och tog upp efter dem.

Grette red in på myren, där öfverst uppe far och son gingo och arbetade.

De hade bundit ihop en hövålm och skulle just taga samman en ny. Torbjörn hade satt sin sköld och sitt svärd bredvid den färdiga vålmen, men svennen hade sin yxa hos sig.

Torbjörn såg Grette närma sig.

»Här kommer en man ridande mot oss», sade han; »låt höt ligga — vi skola först se till, hvad han vill oss.»

De stodo och inväntade honom. Grette steg af hästen. Han hade hjälm på hufvudet, kortsvärdet vid sidan och i handen ett stort silfverbeslaget spjut utan hakar.

Han satte sig ned och drog ut den spik, som höll bladet fast vid skaftet, ty han ville ej, att Torbjörn skulle kunna fånga spjutet i flykten och slunga det tillbaka.

»Det är en reslig karl;» sade Torbjörn till sin son »och ej kan jag känna igen en man på fältet, om ej detta är Grette Åsmundsson. Han menar sig nog ha skälig anledning att träffa oss. Må vi taga manligt emot honom och ej låta någon ängslan synas på oss. Förslagna skola vi vara: jag angriper honom framifrån, och må vi så se, hur leken aflöper, ty jag vågar mig på hvem som hälst, om jag blott har med en att skaffa. Men du, Arnor, skall hålla dig bakom honom och med all kraft hugga din yxa in mellan hans skulderblad. Du behöfver ej frukta, att han skall vålla dig något ondt, ty han vänder ju ryggen till.»

Hvarken Torbjörn eller svennen bar hjälm på hufvudet.

Grette gick fram på myren, och så snart han hade

dem båda inom kasthåll, dref han spjutet emot Torbjörn. Men bladet satt lösare i skaffet än han beräknat; det vippade under flykten, for af och borrhade sig ned i jorden.

Då grep Torbjörn sin sköld och höll den framför sig; han drog svärdet och vände sig mot Grette.

Denne drog äfven sitt kortsvärd men såg sig samtidigt omkring, så att han fick sikte på pilten, som stod hotande bakom honom. Han höll sig därför rörlig. Och i detsamma han såg gossen lyfta handyxan för att hugga till, svängde han kortsvärdet med kraft bakåt, och ryggen af dess klinga tog i Arnors hufvud så hårdt, att hjärnskålen bräcktes. Det blef hans bane.

Då störtade sig Torbjörn mot Grette och högg till honom. Men han slog hugget från sig med skölden, som han höll i sin vänstra hand; och i samma ögonblick satte han kortsvärdet med sådan fart i Torbjörns sköld, att det klöf denna, träffade hans hufvud och stannade i hjärnan.

Han segnade död ned. Flera sår gaf Grette honom ej.

Sedan letade han efter sitt spjutblad, men han fann det icke. Det hittades ej förrän i de mäns minne, som nu lefva.

Han satte sig åter till häst, red ned till gården Röker och kungjorde där dråpet.

Den kvinna, som var med om att bärga höt på myren, såg, huru far och son dräptes. Förfärad lopp hon hem till gården och berättade, hvad som skett.

GRETTJE HOS TORSTEN KUGGESSON OCH SNORRE GODE.

en fällde Torbjörns broder Torodd Dråpstump kom ridande till Bjarg, där äfven mycket folk var samladt, och sporde, om Grette vore att träffa.

Husfrun Åsdis svarade, att han redan ridit bort.

»Men ej skulle han ha krupit i skjul för er, om han varit hemma. Mycket väl kunnen I, Torbjörn Oxekrafts fränder, vara belåtna med allt, sådant det nu blifvit. Den hämd, som för Atle tagits, är icke för stor. Då han fälldes, frågaden I föga efter min sorg, men nu är jag nöjd med allt, sådant det är.»

Därpå vände de tillbaka hem; och det tycktes dem icke lätt att åstadkomma någon ändring i förhållandena.

Då de emellertid fingo veta, att Grette var i Ljårskogar, gjorde de sig redo att med mycket folk draga dit. Men ryktet härom nådde Gamle på Melar, och

vi kunna, då det gäller åtalet efter din fälde broder Atle.»

Därefter red Grette västerut öfver Laxådalsheden och höll ej sin häst inne, förrän han kom till gården Ljärskogar, där hans frände Torsten Kuggesson bodde.

Hos honom vistades han det mästa af hösten.

GRETTE HOS TORSTEN KUGGESSON OCH SNORRE GODE.

en fällde Torbjörns broder Torodd Dråpstump kom ridande till Bjarg, där äfven mycket folk var samladt, och sporde, om Grette vore att träffa.

Husfrun Åsdis svarade, att han redan ridit bort.

»Men ej skulle han ha krupit i skjul för er, om han varit hemma. Mycket väl kunnen I, Torbjörn Oxekrafts fränder, vara belåtna med allt, sådant det nu blifvit. Den hämd, som för Atle tagits, är icke för stor. Då han fälldes, frågaden I föga efter min sorg, men nu är jag nöjd med allt, sådant det är.»

Därpå vände de tillbaka hem; och det tycktes dem icke lätt att åstadkomma någon ändring i förhållandena.

Då de emellertid fingo veta, att Grette var i Ljårskogar, gjorde de sig redo att med mycket folk draga dit. Men ryktet härom nådde Gamle på Melar, och

genast sände han bud bort till Ljärskogar och varskodde männen där.

Då skickade Torsten Kuggesson Grette bort till den fräjdade och mäktige höfdingen Snorre Gode på Tunga, ty ännu hade icke rättstvister uppstått mellan denne och Torsten.

Vid afskedet gaf Torsten Grette det råd, att han skulle bedja Snorre om bistånd, men om han ej toge sig af honom, skulle han genast begifva sig västerut till den gästvänlige Torgils Aresson på Reykjaholar, Västlandets störste höfding.

»Och skall han säkerligen», sade Torsten, »gifva dig tak öfver hufvudet i vinter. Håll dig till Västfjordarne, till dess din sak bragts till slut.»

»Gärna vill jag följa ditt råd», svarade Grette.

Han red till Tunga, träffade Snorre Gode och bad honom om hjälp.

»Jag är en gammal man», sade Snorre, »och är icke hågad att hägna fredlösa män, om ej nödvändigheten drifver mig därtill. Men säg mig, hvarför visade höfdingen på Ljärskogar dig ifrån sig?»

»Ofta har han lämnat mig god hjälp», genmälte Grette, »men numera behöfver jag flere mäns bistånd än hans allena, ifall jag skall vinna någon framgång.»

»Mina ord skall jag», återtog Snorre, »gärna lägga till din förmån, om du däraf kan hafva något gagn. Men din tillflyktsort måste du söka dig annorstädes än hos mig.»

Därmed skildes de; och Grette drog västerut till Reykjanäs.

Under tiden kommo Torbjörn Oxekrafts fränder med sitt folk fram till gården Sämstad, som ligger invid vägen till Ljärskogar.

Men där fingo de veta, att han begifvit sig längre västerut, och därför vände de tillbaka hem.

GRE
Kot
ich g
an T
zedlit

GRETTE OCH FOSTERBRÖDERNA TORGER OCH TORMOD.

ort före vinterns början anlände Grette till Reykjaholar och bad Torgils Aresson, att han måtte få stanna där öfver vintern. »Alltid skall här finnas föda åt dig», svarade Torgils, »liksom åt de andra fria borna männen, men om tillagningen vårdar man sig här just ej så mycket.»

»Vid sådant fäster jag mig icke», sade Grette.

»Äfven en annan betänkelig omständighet nämmer jag», återtog Torgils; »här ärna äfven vistas två män, hvilkas lynnen anses vilda nog — fosterbröderna Torgger Håvardsson och Tormod Kolbrunarskald! Och jag vet icke, om I lämpligen kunnen vara tillsammans. Men dem har jag redan lofvat underhåll här, när helst de själfva vilja komma. Du kan få stanna här, ifall du vill, men det säger jag, att ingen af eder får göra den andre något ondt.»

»Icke skall jag vara den, som först förolämpar», förklarade Grette, »allraminst då jag som nu känner husbondens vilja.»

Kort därefter kommo fosterbröderna till gården; och genast artade det sig till ringa vänskap mellan Torger och Grette, men Tormod uppförde sig otadligt.

Då sade husbonden Torgils till fosterbröderna det samma, som han sagt Grette; och i en sådan hälgd höllo de hans ord, att de aldrig talade hvarandra elakt till. Men de sämjdes visst icke.

Man berättar, att Torgils bonde ägde de öar, som kallas Olofsöarna. De ligga ute i Bredafjorden halfannan sjömil från Reykjanäs.

Å en af dem gick ännu ute en god ox, som Torgils ägde och som ej hämtats hem om hösten. Ständigt talade han om, att han ville hafva den i stall före jul.

En dag gjorde de båda fosterbröderna sig redo att draga åstad och hämta denne ox; men de ville ha en tredje man till hjälp. Då erbjöd sig Grette att fara med dem; och härmed voro de mycket belåtna.

De tre stego tillsammans i en tioårad båt och rodde i stickande kallt nordanväder bort till Hvalshösholmen, där gårdens skepp stod i sitt lider.

På detta seglade de ut i fjorden, medan den skarpa vinden växte. Inom kort voro de framme vid öarna och föste oxen ned till stranden. Då frågade Grette de andra, hvilket de hälst ville: föra oxen ombord eller under tiden hålla skeppet fast; ty där rullade en stark bränning. De bådo honom sörja för skeppet.

Därefter ställde han sig midskepps vid det bord, som vände från land. Sjön stod honom upp under skulderbladen; och så hårdt tog han i skeppet, att det höll sig orörligt.

Torger och Tormod lyfte upp oxen och buro den ombord. Sedan togo de till årorna.

Tormod satt på den främste roddarbänken, Torger på den, som var närmast masten, och Grette på den i aktern. Så rodde de inåt fjorden.

Då de kommit innanför Hafraklett, blef det stark storm. Då yttrade Torger:

»Det fattas fart i aktern!»

»Icke skulle aktern ligga efter», svarade Grette, »ifall det roddes redligt i fören.»

Då tog Torger så häftiga årtag, att de båda årtullarne brusto itu.

»Lägg kläm i rodden, Grette», ropade han, »medan jag lagar dem här!»

Grette rodde med all kraft; och då Torger åter kunde sätta ut sina åror, voro Grettes så medtagna, att de rycktes i bitar emot skeppsbordet.

»Det är bättre», anmärkte Torger, »att ro mindre hetsigt och låta årorna vara hela.»

Då tog Grette två pålar, som lågo nere i skeppet, bräckte med dem två stora hål i relingarna och rodde sedan så våldsamt, att det brakade i skeppets alla tiljor. Men som dessa voro goda och roddarkarlarnes synnerligen raska, lyckades det dem att nå fram till Hvalshösholmen.

Då frågade Grette de andra, hvilket de nu hälst

ville: fara hem med oxen eller sätta upp skeppet i lidret.

De valde det senare.

Och de satte upp skeppet med allt det hafsvatten och de isstycken, som voro däri. Utanpå var det nästan täckt med is.

Grette ledde oxen hemåt. Som den var mycket fet och hade styfnat i lederna, tröttnade den inom kort. Och då den kom med sin förare nedanför Tittingsstad, förmådde den icke gå ett steg längre.

Fosterbröderna gingo ginaste vägen hem utan att bry sig om Grette, ty hvarken de eller han ville bestå hvarandra en handräckning.

Husbonden Torgils sporde bröderna, hvar Grette höll till, och de berättade, hvar de skilts ifrån honom. Några män sändes genast ut att gå honom till mötes.

Och när dessa kommo ned till Helleholmar, sågo de en man närma sig med ett kreatur på ryggen.

Det var Grette Åsmundsson, som bar hem oxen.

Och alla där i gården förundrade sig öfver, huru han orkat med en sådan börda.

Men Grettes styrka väckte Torger Håvardssons afund.

En dag kort efter jul gick Grette ensam till badet.

Det visste Torger, och han vände sig till fosterbrodern:

»Låtom oss gå och se, hvad uppsyn Grette gör, ifall jag går bort och griper tag i honom, då han kommer från badet.»

»Därtill har jag ingen lust», svarade Tormod, »och du vinner ingen ära.»

»Dock går jag», sade han.

Han gick nedanför liden och höll sin yxa lyft. Grette kom i detsamma från badet, och då de möttes, sporde Torger:

»Är det sant, Grette Åsmundsson, att du sagt, att du aldrig skulle taga till bens för någon människa?»

»Det vet jag ej så noga», svarade han, »men för dig har jag ännu ej sprungit lång väg.»

Då svängde Torger sin yxa, men Grette for med ens in på honom och satte honom med ett väldigt ryck ned i marken.

Torger kallade på fosterbrodern:

»Skall du stå och se på, hur den djäfvulen kväver mig under sig.»

Tormod sprang ned och grep i Grettes fötter för att draga honom bort från Torger; men han förmådde det ej. Han bar ett kortsvärd vid sidan, och just som han ämnade draga det, kom Torgils bonde till och bad dem vara förståndiga och låta Grette vara i fred.

De lydde befallningen och låtsade, som om det endast var en nöjsam lek, de hade för sig.

Efter detta gifvo fosterbröderna och Grette sig aldrig mera i nappatag med hvarandra, så vidt man vet.

Det var en allmän mening, att Torgils haft stor lycka med sig, då han förmått hålla så obändiga män i styr.

Då våren kom, drogo de alla bort från Reykjavik. Grette begaf sig till Torskafjorden.

Då han tillspordes, huru han funnit vintervistelsen hos Torgils Aresson, svarade han:

»Reykjaviksgård är det ställe, där jag blifvit gäst öfver min mat — då jag fick någon.»

PÅ ALTINGET.

Torgils Aresson red med stort följte till Altinget. Där kommo alla landets stormän samman. Och inom kort träffade Torgils lagsagomannen Skafte. Denne yttrade:

»Är det sant, Torgils, att du i vintras haft i ditt hus de tre män, hvilka gälla såsom de mest genstörtiga och öfvermodiga här i landet och som därtill alla äro fredlösa, och att du mäktat kufva dem så, att de ej vållat hvarandra någon skada?»

»Detta är sant», svarade Torgils. Och Skafte fortfor:

»Så skickar sig en stor höfding. Men säg mig din mening om deras lynnen, deras mod och mandom!»

»Alla tre», sade Torgils, »äro, enligt hvad jag tror, modiga män, men ändock kunna två af dem känna rädsla; men deras fruktan är olika, ty Tormod Kolbrunarskald är en mycket troende man och han är rädd för Gud, men Grette Åsmundsson är så mörkrädd, att han aldrig vågar gå allena, sedan skymningen fallit på. Torger, min frände, kan icke rädas för något.»

»Så torde deras skaplynnen vara, som du nu sagt», förklarade Skafte. Och därmed slöto de samtalet.

På detta Alting väckte Torodd Dråpstump åtal för dråpet å Torbjörn Oxekraft, ty för Atles talrika fränders skull hade det ej lyckats honom att på Hunavattenstinget få målet vederbörligen handlagdt.

Här på Altinget skulle det ej, menade han, så lätt fördärfvas af hans fiender.

Dessa, den fallne Atles och brodern Grettes fränder, hänvände sig å sin sida till lagsagomannen Skafte; och han förklarade, att de i allt, hvad som anginge målet rörande Atles dråp, ägde laga grund till försvar; dessutom ansåg han, att för den fällde måste gäldas full mansbot.

Därpå hänskötos båda dråpmålen till skiljedomare.

Af dem hade de flesta den mening, att dråpen på Torbjörn och Atle skulle gå upp emot hvarandra.

Då detta inberättats för Skafte, begaf han sig till skiljedomarne och sporde dem, om de med laga skäl förmådde styrka ett sådant beslut.

De genmälte, att de betraktade de båda dräpte såsom jämgoda bönder.

Åter frågade Skafte:

»Hvilket skedde först, Grettes förklarande i akt eller dråpet på hans broder Atle?»

Då blef uträknadt, att en vecka låg emellan båda händelserna, ty Grette dömdes fredlös på Altinget och dråpet timade strax efter det tinget lyktats.

»Det anade mig», sade Skafte, »att I vid förberedandet af målet gjort eder skyldiga till förbiseende, ty I hafven

betraktat den man som rätter målsägare, hvilken redan var fredlös och därför hvarken kunde kära eller svara i något mål. Min mening är den, att Grette Åsmundsson icke har det bittersta att skaffa med målet efter sin dräpte broder Atle. Må därför den af hans anförvanter, som lagligen står honom närmast, väcka åtalet!»

Då inföll Torodd Dråpstump:

»Hvem skall då svara för dråpet å min broder Torbjörn?»

»Det mån I själfva utfundera», svarade Skafte; »men ej vilja Grettes, dråparens, fränder ödsla bort sitt gods för hans gärningar, såvida icke säkerhet och fred därmed vinnas åt honom.»

Då den biltoge Grette alltså ej kunde gälla såsom laglig målsägare efter sin broder, undersökte man, hvilka hans närmaste skyldemän voro. Och dessa befunnos vara Skägge, Gamles son från Melar, och Ospak, son af Glum i Bitra, båda dristiga och stormodiga män.

Därpå vardt Torodd Dråpstump dömd att gälda två hundraden i silfver som böter för Atle.

Då gjorde Snorre Gode det förslag, att dessa böter icke skulle erläggas, ifall Torbjörn Oxekrafts fränder samtyckte till, att Grettes fredlöshet upphäfdes.

»Ty enligt min mening», sade han, »kommer Grette att som biltog man vålla mycken olycka.»

Ifrigt understödde Grettes fränder detta förslag: om pänningar brydde de sig icke, blott han finge frihet och fred. Och Torodd fann det klokast att äfven gifva sitt bifall.

Men då gaf Snorre Gode det råd, att man först borde skaffa sig vetskap om, huruvida också höfdingen Tore Skäggeson på Gård vore med om att befria Grette från all fredlösheten.

Då man tillsporde Tore härom, brusade han upp i vrede och förklarade, att aldrig skulle Grette Åsmundsson komma lös ur sin biltoghet; hällre ville han, Tore, sätta ett störré pris på hans hufvud än det, som satts på någon annan skoggångsmans.

Och eftersom Tore gjorde så hårdnackadt motstånd, försvann hvarje utsikt till Grettes räddning.

Gamle och Ospak togo som målsägare emot pänningböterna för Atles dråp och behöllo dem.

Men Torodd Dråpstump erhöll däremot inga böter för sin broder Torbjörn.

Tillsammans med Tore på Gård utsatte han därför ett högt pris på Grettes hufvud: de svarade hvar för tre mark silfver.

Detta var något nytt, ty förut hade priset på fågelfri man aldrig satts högre än tre mark.

Och Snorre Gode fann det alltjämt oklokt att på sådant sätt omaka sig med att hålla den man fågelfri, som förmådde göra så mycket förfång.

Detta, menade han, skulle mången i landet få umgälla. Därpå skildes stormännen; och enhvar red hem från tinget.

GRETTE BEFRIAS AF TORBORG
DEN DIGRA.

å Grette kom öfver Torskafjordsheden ned i Langadalen, lade han där beslag på böndernas ägodelar. Han tog af dem, hvad han behöfde, vapen och kläder.

Med större eller mindre lugn funno de sig i hans våldgästning, men så snart han var borta, klagade de alla med en mun, att han tvungit dem att lämna ifrån sig, hvad han begärde.

Så kom han till gården Lögabol, där en man vid namn Helge bodde. Han var den förnämste bonden där i orten. Från honom tog Grette en god häst.

Därifrån drog han sig till gården Görvedal, som ägdes af en bonde Torkel. Han var en välburgen man, som dock hörde till småfolket. Hos honom lade sig Grette till allt, hvad han fann behag och Torkel vågade hvarken visa missnöje eller göra motstånd.

Sedan gick Grette till Öre, och därifrån vandrade han utmed Isafjordens strand. Och från hvarje gård,

som låg i hans väg, tog han med sig födoämnen och kläder. Mot mången bonde var han hårdhäänd nog. De flesta funno hans framfart olidlig.

Till sist for han fram med stor dristighet utan att alls tänka på sin egen välfärd.

Då han kom till Vattenfjordsdalen, gick han upp till en säter och stannade där i flera dagar. Han låg ute och sof i skogen och tog sig på intet sätt i akt.

Men så snart fårherdarne blefvo honom varse, sprungo de hem till gården och berättade, att till bygden kommit ett troll, som icke vore godt att tagas med.

Då trädde bönderna tillsammans, trettio till antalet. De höllo sig dolda där i skogen, utan att Grette märkte det; och de läto fårherdarne utspäja, när det var lägligast att öfverfalla honom. Ännu visste de icke, hvem mannen var.

Så hände det en dag, då Grette låg och sof, att bönderna kommo öfver honom.

Så snart de fått se honom, höllo de rådplägning om, huru de bäst skulle få bukt med honom utan att som mäst lida skada till lif och lem. De enades om, att tio man skulle kasta sig öfver den sofvande, medan andra sökte binda honom.

Så vräkte de sig öfver Grette, men i detsamma reste han på sig så häftigt, att de rullade handlöst kring honom och han kom upp på knän och händer. Då passade de på att slå rep om hans fötter. Och så hårdt sparkade han två af dem vid öronen, att de föllo i vanmakt.

Därpå sprungo de på honom, den ene efter den andre, men han stretade emot både säkert och länge. Till sist fingo de honom dock sträckt till marken; hvarefter de bundo honom.

Sedan rådslogo de om, hvad de skulle göra med honom.

Först bådo de bonden Helge på Lögabol, att han måtte taga Grette hem med sig och hålla honom bevakad, till dess häradets höfding Vermund kom tillbaka. Han var då på Altinget.

Men bonden Helge svarade:

»Jag har nödvändigare arbete för mina huskarlar än att låta dem hålla vakt öfver Grette, ty min jord är svårskött. Aldrig tager jag honom med i mitt följe.»

Därefter vände de sig till Torkel på Görvedal. Han var en man, som hade allting väl stäldt för sig, menade de. Men han förklarade, att detta ville han alls icke inlåta sig på.

»Ty», sade han, »jag ligger ensam med min karing i huset långt borta ifrån andra människor. I den fällan fån I mig icke.»

»Du, Tore på Öre», yttrade de då, »måste taga honom och behandla honom väl, till dess tinget är öfver. Men vill du icke detta, så för honom åtminstone till närmaste gård och se till, att han ej slipper lös. Sätt ned honom där, bunden, som du tagit emot honom.»

»Jag tager alldeles icke emot Grette», invände han, »ty jag har hvarken pengar eller mat att underhålla

honom med. Icke håller har han gripits på mina ägor. Och att ha med honom att skaffa tyckes mig inbringa mer besvär än ära. Aldrig kommer han i mitt hus.»

Liknande svar gäfvos alla de andra bönderna, man vände sig till. Ingen af dem ville taga hand om Grette.

Om denna böndernas rådplägning ha muntra män diktat ett kväde, kalladt Gretteforslingen, hvartill sedermera fogats ännu flera glada ord, folket till gamman.

Till sist kommo de öfverens om, att de dock ej skulle låta detta tillfälle gå sin kos obegagnadt.

De gingo därför bort och reste i skogen en galge, hvori de ämnade hänga Grette.

Och deras högröstade jubel hördes vida omkring.

Då sågo de sex personer komma ridande uppåt dalen. Den ene var klädd i bjärta praktkläder. De igenkände strax husfrun Torborg från Vattenfjorden.

Hon var dotter af den fräjdade höfdingen Olof Påfågel. Hennes man var höfdingen Vermund den smärte, som vid denna tid vistades på Altinget. Hon kallades Torborg den digra och var en storsint kvinna, berömd för sin klokhed. Då Vermund var borta ifrån sitt härad, ombesörjde hon alla offentliga angelägenheter och afgjorde alla mål.

Nu var hon åter på väg till sin säter.

Hon red fram till hopen. Och bönderna hulpo henne af hästen och hälsade henne höfviskt.

Hon frågade:

»Hvad är det för sammankomst, I här han för er?

Och hvem är han med den digra halsen, som ligger här bunden?»

Grette hälsade henne och sade sitt namn.

»Hvad gaf dig, Grette», sporde hon åter, »anledning att fara fram med ofrid emot mina tingmän?»

»Icke kan man», svarade han, »alltid taga hänsyn till allt, där man drager fram; och någonstädes skall jag dock vara.»

»Det var dock en märklig olycka, du råkat ut för», fortsatte hon, »då dessa stackare här kunnat så rå på dig, att din sista stund tyckes vara kommen. Eller hvad ärnen I nu taga eder före med honom?»

Bönderna svarade, att de tänkte genäst hänga upp honom för all den ofrid, han vållat.

»Måhända har Grette», sade hon, »gjort sig förtjänt af slikt! Men veten det, I Isfjordingar, att edert tilltag att aflifva Grette kunde få slemma följder, ty han är en högättad och berömd man, fastän han icke är någon lyckans gunstling. Säg mig, Grette, hvad vill du förplikta dig till, ifall jag skänker dig lifvet?»

»Hvad begär du?» frågade han.

»Du skall gifva mig ed på», svarade hon, »att du ej drifver något ofog här ikring Isafjorden och att du ej håller tager hämd på någon af dem, som här varit med om att fånga dig.»

Grette genmälte, att hennes vilja vore hans. Därpå blef han lössläppt.

Och själf sade han sedan, att han aldrig måst lägga så starkt band på sitt lynne som den gång,

då han måste afhålla sig från att prygla dessa bönder, hvilka skröto af sin bragd.

Husfrun Torborg bjöd honom göra sig följe hem. Hon gaf honom en häst, och den biltoge red vid hennes sida hem till höfdingsgården vid Vattenfjorden. Där stannade han, till dess hennes man hemkom.

Under tiden behandlade hon honom mycket väl. Och härför prisades hon vida kring i bygderna.

Då höfdingen Vermund kom hem och fann den fredlöse Grette i sitt hus, blef han genast vresigt stämd och sporde, hvarför denne vore där. Då berättade husfrun uppträdet med bönderna.

»Men hvad bjöd dig att skänka honom lifvet?» frågade Vermund.

»Åtskilliga omständigheter», genmälte hon. »För det första skall du synas vara en större höfding, när du äger en husfru, som vågar slikt. För det andra torde hans fränka Rämna, min broders husfru, minst ha väntat, att jag låtit dräpa honom, och för det tredje är han i mångt och mycket en förträfflig man.»

Då sade Vermund:

»I mångt och mycket är du en klok kvinna. Haf tack, för hvad du gjort!» Och till Grette yttrade han:

»Det gick dig illa, då det lyckades dessa stympare att fånga dig, en så väldig kämpe. Men således går det för jämnan våldsmännen. Må du häraf lära att taga dig tillvara för dina fiender. Emellertid vill jag ej längre gifva dig tak öfver ditt hufvud och därmed samka öfver mitt eget många mäktiga mäns vrede.

Det är bäst, att du söker skydd hos dina egna fränder. Ty de flesta andra skola vägra dig en tillflyktsort, för så vidt de ha mod därtill. Själf gör du ej häller villigt det arbete, du sättes till i gårdarne.»

Grette uppehöll sig ännu någon tid i Vattenfjorden. Därifrån drog han till Västfjorden, där han hos flera ansedde män förgäfves sökte sig en fristad. Alltid föreburo de något skäl för sin vägran.

GRETTE ÅTER HOS TORSTEN KUGGESSON.

Då hösten nalkades sitt slut, vände Grette om. Han drog söderut och tog icke in någonstädes, förrän han åter kom till sin frände Torsten Kuggesson på Ljärskogar. Där hälsades han vänligt, och Torsten bjöd honom stanna där på gården öfver vintern.

Torsten var en händig man. Han var driftig, och sitt folk höll han strängt till arbete. Men Grette hade ej mycket sinne för sådant. Och därför kommo de ej synnerligen väl öfverens.

Torsten hade låtit uppföra en kyrka på sin gård. Sedan lät han bygga en mycket konstrik bro från gårdshuset fram till kyrkan.

I de yttersta af de bjälkar, hvarpå bron hvilade, voro ringar fästa; och i dessa hängde bjällror, som gånge en så stark klang, då man gick öfver bron och ringarne dallrade, att den kunde höras öfver till Skarfstad en half mil därifrån.

Själff hade Torsten mycket arbete med denna bro, ty han var en utmärkt smed.

Grette var särdeles flink i att hamra järnet men var ej alltid lika upplagd därtill. Emellertid höll han

Det är bäst, att du söker skydd hos dina egna fränder. Ty de flesta andra skola vägra dig en tillflyktsort, för så vidt de ha mod därtill. Själf gör du ej håller villigt det arbete, du sättes till i gårdarne.»

Grette uppehöll sig ännu någon tid i Vattenfjorden. Därifrån drog han till Västfjorden, där han hos flera ansedde män förgäfves sökte sig en fristad. Alltid föreburo de något skäl för sin vägran.

GRETTE HOS LAGSAGOMANNEN.

rån Tunga red Grette till Hjalle gård, där han träffade lagsagomannen Skafto och bad honom om bistånd.

»Det är mig berättadt», sade denne, »att du numera far med våld fram i bygderna och plundrar bönderna på deras gods. Sådant anstår dig illa, du, som är en man af hög ätt. Det ginge lättare att föra din talan, ifall du icke rånade folk. Jag nämnes lagsagoman här i landet, och för den skull höfves det icke mig att hysa fredlösa män och därmed bryta emot lagen. Mitt råd är, att du söker dig upp någon fjärran ort, där du ej behöfver kasta dig öfver andras ägodelar.»

»Detta vill jag gärna», svarade Grette, »men det är mig svårt att vara ensam för min mörkrädslas skull.»

»Och dock måste du, »återtog Skafto», låta dig nöja med sådant, som är vida mindre än hvad du högst önskar dig. Men framför allt: tro ingen för väl, på det att det ej må gå dig som vid Isafjorden. Mången har fått sin bane däraf, att han varit för trygg.»

sig lugn och saktmodig hela vintern, så att intet föreföll, som är värdt att omtala.

Men sedan Torbjörn Oxekrafts fränder, Hrutafjordingarne, fått veta, att Grette åter uppehöll sig på Ljärskogar, drogo de vid vårens början genast samman folk. Och då ryktet härom nådde Torsten Kuggesson, tillsade han Grette, att denne hädanefter skulle skaffa sig ett annat gömsle än där på gården.

»Ty», tillade han, »jag ser, att du ej vill arbeta; och för mig lämpa sig icke män, som ej taga sig något före.»

»Hvart visar du mig hän?» sporde Grette.

»Far till Sydlandet», svarade han, »och uppsök dina fränder där men kom tillbaks till mig, ifall de ej vilja gifva dig hjälp.»

Därefter begaf sig Grette söderut till Borgarfjorden. Där dvaldes han hos sin frände Grim Torhallsson på Melar, till dess Altinget slutats. Grim rådde honom att besöka lagsagomannen Skafta på Hjalle gård.

Sedan drog han söderut öfver fjällsträckningarna. Han undvek bygderna och anlände till sist till Tunga, där storbonden Torhall Åsgrimsson tog emot honom.

Från gammalt kände han väl till Grette. Dessutom var ju denne numera berömd öfver hela landet för sin tapperhets och sin mandoms skull.

Torhall var en klok man. All välfägnad bjöd han sin gäst, men han ville ej låta honom för en längre tid vistas på sin gård.

Grette sade honom sitt tack för goda råd och vände åter till Borgarfjorden, där han fann sin vän Grim Torhallsson och förtalde honom, hvad lagsagomannen rådt honom till. Och Grim menade då, att han borde begifva sig norrut till Fiskevattnen uppe på Arnarvattensheden.

Detta gjorde Grette.

SKOGGÅNGSMANNEN GRIM.

rette drog upp på Arnarvattensheden och byggde sig där en stuga, hvaraf ännu ses lämningar. Allt redde han där till åt sig på bästa sätt, ty han var fast besluten att ej längre lefva af rövveri.

Han skaffade sig en båt och ett nät och fångade fisk, hvarmed han lifnärde sig. Men han fann det dystert däruppe på heden, ty han var mycket mörkrädd.

Emellertid blef det bekant för andra skoggångsmän, att han slagit sig ned där, och de fingo lust att sälla sig till honom, ty i honom trodde de sig få ett starkt stöd.

Grim hette en man från Nordlandet. Han var fredlös. Med honom gjorde Hrutfjordingarne det af-tal, att han skulle dräpa Grette och, om han lyckades, erhålla till gengäld både frihet och pänningskänker.

Så begaf han sig till Grette och bad, att han måtte få vistas hos honom.

»Icke tror jag», svarade Grette, »att du varder stort hulpen med att vara hos mig. Och dessutom ären I,

skoggångsmän, alls icke att lita på. Visserligen är det mig vederstyggligt att vara här helt allena, ifall utsikt till sällskap finnes, men jag fordrar dock, att den, som vill vara hos mig, sköter alla de sysslor, som komma före.»

Grim genmälte, att något annat väntade han sig icke, och han bad ihängset, att han måste få stanna.

Till sist gaf Grette med sig, och han tog emot honom.

Han stannade där till långt fram på vintern, och ständigt lurade han på Grettes lif, men aldrig fann han något tillfälle att taga det.

Grette, som misstänkte honom, hade både dag och natt sina vapen när sig. Och aldrig tordes Grim angripa honom, medan han var vaken.

En morgon kom Grim hem ifrån fiske. Han trädde in i stugan och stampade med fötterna för att få veta, om Grette ännu sof. Denne låg stilla i sin säng. Han rörde sig alls icke. Kortsvärdet hängde ofvan honom.

Ett bättre tillfälle, tänkte Grim, skulle aldrig erbjuda sig.

Så började han att väsnas därinne för att höra, om Grette dock ej gifve något ljud ifrån sig. Men han låg alltjämt stilla.

Nu var Grim viss om, att han insomnat djupt, och han smög sig ljudlöst bort till sängen, sträckte ut handen efter svärdet, tog det och höjde det till hugg.

Men i detsamma sprang Grette ut på golfvet. Med

ena handen högg han tag i svärdet, just som Grim svängde det, och med den andra grep han denne i skuldran och satte honom så hårdt ned i tiljorna, att han låg där nästan afsvimmad.

»Så betedde du dig dock, »utropade Grette», fastän ditt tal var godsint!»

Han tvang ur honom sanningen om hans sändning dit; och därpå drap han honom.

Nu trodde Grette sig veta, hvad det var att taga emot skoggångsmän.

Vintern gick; och mörkrädslan vållade honom den värsta pina.

GRETTJE OCH TORE RÖDSKÄGG.

öfdingen Tore på Gård fick snart veta, hvar Grette numera höll till; och ofta tänkte han öfver, huru man skulle kunna få honom dräpt.

Så sände han bud till en man vid namn Tore Rödskägg.

Denne var en kraftkarl, som begått många dråp och för den skull dömts fredlös öfver hela landet.

Då han infann sig på Gård, frågade Tore honom, om han ville draga åstad och uträtta ett ärende för honom: dräpa Grette den starke!

»Det är intet lätt göra», svarade han, »ty Grette är både klok och aktsam om sig.»

»Gör ett försök», återtog Tore, »ty just ett sådant mandomsprof anstår dig, en så käck karl. Sedan skall jag ombestyra, att du varder befriad från din fredlöshet, och därtill skall jag rikligen förse dig med pänningar.»

Då åtog sig Rödskägg uppdraget. Och Tore gaf honom råd, huru han bäst skulle kunna få bukt med Grette.

Därefter begaf han sig först hän till Östlandet för att borttaga hvarje misstanke, att han kom från den trakt, där Tore bodde.

På Arnarvattensheden inträffade han, då Grette varit där en vinter. När de råkades, bad han, att han måtte få stanna hos honom.

»Oftare kan jag ej», svarade Grette, »låta mig så behandlas som af den man, som kom hit i höstas och lade sina ord som en dugande och hederlig karl; men då han uppehållit sig här någon tid, sökte han komma åt mitt lif. Jag inlåter mig ej mera på det vågstycket att taga emot skoggångsmän.»

»Det kan man visst icke undra öfver», sade Rödskägg, »att du tror skoggångsmän om ondt. Hvad mig själf angår, torde du ha hört omtalas mina många dråp och all min våldsamhet, men aldrig har du sport, att jag begått en sådan ogärning som den, att svika min herre. Det är ej godt att vara ond, ty då tänker man alltid ondt om andra. Och icke skulle jag ha kommit hit, ifall jag ägt något bättre tillhåll. Nu menar jag, att vi bägge ej skulle vara så hjälplösa. ifall vi hulpes väl åt. Du kan ju till en början sätta mig på prof och se, huru du tycker om mig. Skulle du finna mig på minsta vis illasinnad, jaga då bort mig!»

»Nåväl», svarade Grette; »äfven med dig vill jag göra ett försök. Men det skall du veta för visst: misstänker jag, att du bär svek i sinnet, varder det din bane.»

»Häremot är intet att invända», genmälte Rödskägg.

Grette tog honom i sin tjänst, och snart fann han, att karlen ägde två mäns krafter, hvad han än sysslade med. Alltid var han redobogen att göra, hvad Grette satte honom till; och själf behöfde denne ej ombestyra någonting. Ett så drägligt lif hade han ej lefvat, sedan han blef fredlös man.

Men ständigt var han så väl på sin vakt, att Rödskägg ej kom i tillfälle att dräpa honom.

I två vintrar var han hos Grette på Arnarvattensheden. Men sedan började det tyckas honom ledsamt där, och han sökte tänka ut något försåt, som Grette ej toge sig i akt för.

Om våren blef det en rätt stark storm, medan de lågo i sin sömn. Grette vaknade och sporde, hvar de hade sin båt förtöjd.

Då sprang Rödskägg upp ur sängen, hastade ut till båten, bräckte den i bitar och kastade dessa hit och dit, på det att det skulle se ut, som om den flängts sönder af ovädret. Därpå gick han in i stugan och sade högt:

»En vedervärdighet ha vi råkat ut för i natt, vår båt har slungats i stycken, och fiskgarnen ligga långt ute i vattnet.»

»Sök då att få upp dem», sade Grette; »mig förekommer det, som om du själf vore skulden till, att båten bräckts itu.»

»Den enda konst», afbröt han, »som jag ej förstår mig godt på, är simkonsten. I de flesta andra tror jag mig kunna täfla med hvilken hvardagskarl som hälst. Må du dock veta, att sedan jag hit kom,

har jag ej kräft någon hjälp af dig i arbetet, och jag skulle ej heller hafva bedt dig om att hämta upp fiskgarnen, ifall jag själf det förmått.»

Grette stod upp, tog sina vapen och gick ned till insjön.

Ut i denna sträckte sig ett näs, hvars ena sida bildade med stranden en vid bukt. Vattnet var djupt invid land.

»Simma genast ut, Rödskägg», sade Grette, »och tag upp garnen! Låt mig se, hur flink du är!»

»Jag sade dig ju nyss», svarade han, »att jag icke kan simma — men hvar är nu all din egen dristighet och din mandom?»

»Nog kan jag få tag i garnen», menade Grette, »men svik mig icke, ty jag litat på dig!»

»Du skall icke tro mig om sådan nedrighet och missgärning», återtog han.

»Själff skall du bäst visa, hvad du går för», slöt Grette.

Han klädde af sig, lade från sig sina vapen och simmade ut till garnen.

Sedan vecklade han dessa tillsammans, simmade tillbaks och kastade dem upp på den branta stranden.

Men i det han ärnade stiga upp ur vattnet, grep Tore Rödskägg hans kortsvärd och drog det. Därpå störtade han emot Grette, just som denne steg upp på strandbrädden, och han högg till. Men Grette kastade sig baklänges ned i sjön. Han dunsade däri som en sten.

Rödskägg stod och stirrade på vattenytan i akt att försvara stranden, ifall Grette komme upp igen.

Men denne simmade under vattnet längs den branta brinken, så att den andre ej kunde se honom; och han simmade näset rundt, tills han kom in i bukten bakom mannen. Där gick han i land.

Detta hade Rödskägg ej beräknat; och då han minst det anade, lyfte Grette honom upp öfver sitt hufvud och slungade honom så hårdt ned i jorden, att svärdet rök ur hans hand.

Grette grep det och, utan att säga ett ord, högg han med ens af honom hufvudet.

Så lyktade Tore Rödskägg sitt lif.

Efter detta ville Grette aldrig mera taga emot någon skoggångsman.

Och dock var det med nöd, han kunde vara ensam.

ANFALLET PÅ GRETTE. HANS MÖTE MED HALLMUND.

å Altinget fick höfdingen Tore på Gård spörja, att Rödskägg fallit. Och han tyckte sig nu se, hur vanskligt det var att öfvervinna Grette.

Emellertid red han från tinget västerut öfver hedarne och hade i sitt följe nära åttio man. Med dem ärnade han draga mot Grette för att dräpa honom.

Men då dennes frände och vän Grim Torhallsson fick kunskap härom, sände han strax bud till honom och bad honom vara på sin vakt.

Grette höll ständigt utkik på dem, som kommo och foro där i trakten.

En dag såg han en stor skara män komma ridande, och de styrde sina hästar fram emot hans stuga.

Genast sprang han upp i en fjällklyfta; han ville icke fly, ty han hade ännu icke sett, huru många de voro.

Inom kort nådde Tore höfding med alla sina män

fram till klyftan. Han befalldes dem att genast taga Grettes hufvud.

»Illa skall missgärningsmannen sluta», sade han.

»Icke har man tömt drycken», ropade Grette, »för det man fått den i bägaren! Hit han I kommit långväga ifrån, och torde några af eder få sig ett och annat märke af leken, innan vi skiljas.»

Tore uppmanade ifrigt sitt folk att anfälla,

På ena hållet var klyftan så smal, att Grette kunde med fördel värja sig emot de anstormande. Men det förvånade honom, att han ingen skada fick af dem, som angrepo honom bakifrån.

Snart föllo för hans hugg några af Tores män, och andra sårades. Intet förmådde de uträtta.

Då yttrade Tore:

»Jag har sport, att Grette Åsmundsson är en förträfflig man för sin styrkas skull och sin tapperhets, men ej visste jag förr, att han var så trollkunnig, som jag nu ser honom vara, ty där han vänder ryggen till, falla af mitt följande dubbelt så många döda ned. Jag ser, att här kämpas mot troll och ej mot människor.»

Han befalldes sitt folk att hålla inne med kampen. Och därefter drogo de bort.

Grette förundrade sig öfver, att de sålunda lämnade honom i fred. Han var öfver måttan trött.

Tore och hans män redo sin väg norrut. Och alla voro de eniga om, att färden, som de gjort, varit synnerligen snöplig. Aderton man voro döda, och många voro sårade.

Efter slutad fäjd gick Grette högre upp i klyftan och fann där en man, reslig till växten.

Han satt lutad mot klippan och hade många sår.

Grette frågade honom efter hans namn, och han sade sig heta Hallmund.

»Visst är det», sade Grette, »att du mot mig visat stor högsinhet — kunde jag blott gifva dig något i gengäld.»

»Nu vill jag», förklarade Hallmund, »att du gör mig följa hem, ty tiden varder dig nog lång häruppe på heden.»

»Gärna följer jag dig», svarade Grette.

Därpå vandrade de tillsammans söderut till Balljökeln. Där bodde Hallmund i en klippåla. En dotter ägde han. Hon var en ståtlig kärnkvinna.

Och hon undfägnade väl sin fader och hans gäst. Deras sår läkte hon.

Här uppehöll sig Grette länge om sommaren. Han kvad om Hallmund en dikt, hvori detta förekommer:

»Raskt stiger kämpan Hallmund
hög in i fjällens sal.»

Det är berättadt, att Grette i kampen fällde sex man och Hallmund tolf.

Då vintern närmade sig, längtade Grette åter till bygderna, där han kunde träffa sina vänner och fränder. Hallmund bad honom besöka sig, då han kom igen till Sydlandet. Detta lofvade han.

Sedan for han västerut till Borgarfjorden och därifrån till Bredafjordsdalarne.

Där sporde han sin frände, höfdingen Torsten Kuggesson till råds, hvart han nu skulle vända sig.

Denne menade, att hans fienders tal numera vuxit, och därför var det ej många, som ville hysa honom.

»Bäst är det», sade han, »att du far söderut till Myrarne och ser till, om något hägn där kan gifvas dig.»

Om hösten drog Grette söderut till Myrarne.

GRETTE I FAGRASKOGAFJÄLLET.

id denna tid Bodde Björn Hitdölakappe på gården Holm.

Han var en ansedd höfding, hård att tagas med; och ständigt hade han fredlösa män ikring sig.

Grette kom till Holm, och Björn mottog honom väl, ty vänskap hade rådt mellan deras fränder i forna dagar.

På Grettes förfrågan, om han af Björn kunde vänta sig något understöd, genmälte denne, att numera höjdes rundtom i landet så starka klagomål emot honom, att enhvar drog sig för att gifva honom ett skydd, som enligt lagen var straffvärdt.

»Dock skall jag», tillade han, »stå dig till tjänst med en och annan handräckning, om du blott låter dem vara i fred, som stå under mitt beskydd, hvad du så än tager dig till med de andra här i bygden.»

»Detta är jag med om», sade Grette.

»Jag har», fortsatte Björn, »lagt märke till, att i fjället västerom Hvitån finnes ett godt försvarsställe, som tillika är ett präktigt gömsle, ifall man där inrättar allt

klokt åt sig. Rakt igenom fjället går en öppning, hvarifrån man kan blicka ned på allfarvägen, som löper längs flodbrädden. Från vägen höjer sig en så brant sandbrink upp mot hålan, att ingen gärna klättrar dit, ifall en rask man tager däruppe emot honom med svärd. Detta synes mig vara den bästa tillflyktsort, du kan söka dig, ty därifrån har du äfven lätt att skaffa dig lifsförnödenheter nere på Myrarne eller ute vid kusten.»

Grette sade sig vilja följa hans råd, ifall han äljes ville i någon mån stå honom bi.

Sedan drog han upp till Fagraskogafjället.

Han satte grått vadmal innanför klipphålans mynning; och det såg ifrån vägen ut, som om man ändock kunde se igenom bärget.

Allt hvad han behöfde hämtade han åt sig nere i bygden. Och Myramännen menade, att dit hade plötsligt kommit en olycksgäst.

På Hitarnäset bodde Tord Kolbenson, som var en god skald. Mellan honom och Björn rådde vid denna tid stor fiendskap, och denne fann det alls icke oangenämt, att Grette ofredade Tords folk och få.

Ständigt voro Björn och Grette tillsammans och ofta pröfvade de dristigt hvarandras krafter. I Björns saga omtalas, att man sade dem vara jämgoda idrottsmän. Dock mena de flesta, att Grette varit den starkaste mannen här i landet, sedan Orm Storolfsson och Toralf Skolmsson upphörde med sina kraftprof. Utan alls någon rast summo Grette och Björn nedåt Hvitån ifrån insjön och ut till hafvet.

Tillsammans byggde de i floden en fördämning,

som aldrig sedan rubbats, hvarken af öfversvämning, frost eller isdrift.

En hel vinter uppehöll sig Grette i Fagraskogafjället, utan att något angrepp gjordes på honom. Och dock tog han från många bönder deras ägodelar. Men de mäktade intet företaga emot honom, ty hans försvarsställe var förträffligt och han stod städse på god fot med dem, som bodde honom närmast.

GISLES ÄFVENTYR MED GRETTE.

n man hette Gisle. Han var son af den Torsten, som Snorre Gode lät dräpa. Reslig och stark var han. Alltid gick han praktfullt klädd och hade de vackraste vapen. Han bröstade sig gärna och var ganska skrytsam.

Ständigt var han stadd på handelsfärder till sjös. Och då Grette varit en vinter i Fagraskogafjället, landade han sommaren därpå med sitt skepp i Hvitån.

Bonden Tord Kolbensson red hän till skeppet. Gisle hälsade honom välvilligt och bad honom uttaga de varor, han själf önskade. Och då Tord gjort detta, sporde Gisle:

»Är det sant, hvad man sagt mig, att du ej rår med att få den där skoggångsmannen fördrifven, som vållar dig och andra här i näjden så mycken skada?»

»Något försök att jaga bort honom ha vi ännu icke gjort, »svarade Tord», men mera än en menar, att han är svårhandterlig nog. Detta har för öfrigt mången redan fått röna.»

»Det är icke underligt, »fortsatte Gisle», att I stån

eder så slätt emot Björn Hitdölakappe, då I ej ens förmån drifva denne biltoge man ifrån eder. Ty värr kommer jag i vinter att uppehålla mig för långt här ifrån, för att jag skulle kunna ordna denna sak åt eder.»

»För dig blifver det nog ändock bäst», invände Tord, »om du lär känna skoggångsmannen endast genom hörsagor.»

»Du behöfver alls icke berätta mig något om Grette Åsmundsson»; afbröt honom Gisle; »jag har pröfvat det, som varit värre, då jag var på härnadståg västerut med konung Knut den mäktige. Min plats på skeppet har jag inför alla vetat att försvara. Och förrunnas det mig att komma i strid med Grette, skall jag visa, hvad jag och mina vapen duga till.»

»Bringar du Grette om lifvet», återtog Tord, »så kommer du ej att göra det för intet, ty större pris är satt på hans hufvud än på någon annan skoggångsmans. Förut var priset sex mark silfver, men i sommar har höfdingen Tore på Gård lagt tre mark till; och man säger, att får någon denna höga betalning, har han också haft tillräckligt arbete för den.»

»Allt vågar man för pänningar», sade Gisle; »och detta gäller icke minst oss handelsmän. Men vårt samtal skola vi hålla hemligt, ty det kan hända, att Grette blifver mera aktsam om sig, ifall han får spörja, att jag tagit mig af eder sak. I vinter tänker jag uppehålla mig på Öldurygg ute på Snöfellsnäs — säg mig, kommer jag ej på vägen dit förbi Grettes kula? I så fall skall han ej misstänka något; med många

män i följet skall jag för öfrigt aldrig draga mot honom.»

Tord var synnerligen belåten med denna hans plan. Han red hem men nämde intet om sitt sammanträffande med Gisle. Dock gick det här så, som man plägar säga, att »väggarne hafva öron». Ty män, som voro vänner till Björn i Hitardalen, hade lyssnat till samtalet, och de inberättade det noga för denne.

Då Björn sedan råkade Grette, omtalade han allt, hvad han fått veta.

»Nu kommer din manhaftighet att pröfvas», sade han, »och det vore ingalunda ledsamt, om du gäfvé honom en minnesbeta, men gif honom dock ej dråpslaget, ifall du kan låta bli!»

Grette svarade intet; han drog blott på smilbandet.

Om hösten, då boskapen skulle drifvas hem från betena, drog Grette ned till Flysjuhverve för att hämta sig några får. Han tog fyra gällgumsar.

Detta blefvo bönderna varse, och de satte efter honom.

Knappt hade han nått fram till Fagraskogafjället, förrän de hunno upp honom och sökte jaga gum-sarne från honom. Men med vapen ofredade de honom icke.

Sex till antalet, spärrade de vägen för honom. Då råkade han i raseri vid tanken på, att han skulle mista sina djur. Han grep tre af bönderna och kastade dem utför fjälliden, så att de lågo där afsvimmade.

Vid denna syn miste de andra tre modet; och

Grette tog gumsarne och krökte dem samman med hornen, slängde två öfver hvarje skuldra och gick sedan med dem upp i sin klipphåla.

Bönderna vände tillbaka, ännu mera missnöjda med sin lott än förr.

Gisle stannade kvar vid skeppet, till dess det satts i skjul för vintern.

Hans affärd försinkades emellertid till fram emot dennas början. Då red han med två följesmän norrut; och han öfvernattade på gården Hrön söderom Hitarån.

Innan han om morgonen bröt upp, talade han till sina båda män:

»I dag skola vi rida i röda praktkläder och låta skoggångsmannen se, att vi ej likna de andra färde-männen, som stryka här dagligen fram.»

De bytte genast om kläder, och då de ridit öfver Hitarån, talade Gisle åter till dem:

»Mig är berättadt, att skoggångsmannen håller till uppe mellan dessa bärgstinnar, och det är icke lätt att taga sig fram dit. Men tron I icke, det lyster honom att själf komma hit ned till oss för att betrakta våra kost-barheter?»

»Jo, sådan är hans vane», svarade de.

Denna morgon hade Grette stigit bittida upp i sin kula. Vädret var kallt. Det frös, och snön hade fallit lätt.

Då såg han tre män rida söderifrån öfver Hvitån. Deras praktkläder och med metall inlagda sköldar strålade i solen.

Nu föll det Grette in, hvilka de voro, och det tycktes honom, att han behöfde få sig ett och annat plagg af dem. Dessutom var han fiken efter att träffa en man, som braskade så mycket.

Han tog sina vapen och sprang nedåt fjälliden.

Då Gisle hörde, att stenarne rasslade under Grettes fötter, sade han:

»Där löper en man ned för liden — en synnerligen reslig man! Det är oss, han vill träffa. Skickom oss nu tappert! Bytet kommer oss rakt i händerna.»

»Den mannen», svarade de, »skulle ej kasta sig i händerna på oss, om han icke visste, hvad han gjorde; och det är ju väl, att man får allt så, som man önskar sig det.»

Därpå hoppade de af sina hästar.

I detsamma kom Grette ned till dem. Han tog genast tag i en säck, fylld med kläder, som Gisle hade fastbunden bakom sin sadel.

»Den här skall jag ha», sade Grette; »ofta omakar jag mig för en småsak.»

»Det kommer aldrig att ske», invände Gisle; »eller vet du ej, hvem det är, du talar med?»

»Det har jag just ej så klart för mig», svarade Grette; »jag fäster mig mindre vid, hvad slags folk jag har framför mig, när jag begär af dem så litet som nu.»

»Må vara, att du tycker det är litet», återtog Gisle, »men hällre vill jag lämna ifrån mig tre tusen sex hundra alnar vadmal än den där säcken. Din fräck-

het är betydlig. Kastom oss öfver honom, piltar, och låtom oss se, hvad han duger till!»

De rusade mot honom, och han vek tillbaka bort till en sten, som ännu står vid allfarvägen och kallas Gretteshaf. Därifrån försvarade han sig.

Gisle äggade häftigt sina följeslagare, men Grette märkte snart, att han ej var den hjälte, han gaf sig ut för, ty ständigt höll han sig bakom de andra.

Då ledsnade Grette vid detta påhäng, han fått öfver sig. Han svängde kortsvärdet och gaf den ene banehugget. Därpå tog han ett språng ifrån stenen och gjorde ett så kraftigt utfall, att Gisle vek tillbaka utmed fjället.

Då föll den andre af Gisles män. Och Grette utbrast:

»Det synes icke på dig, att du i så särdeles många strider gått tappert fram — lumpet lämnar du kamraterna i sticket.»

»Den eld svider värst», svarade Gisle, »som ansetter en själf; och är det ej godt att gifva sig i färd med en djäfvul.»

Det var ej många hugg, de växlade, innan Gisle kastade vapnen och störtade åstad utmed fjället.

Grette gaf honom god tid att kasta af sig allt, hvad han ville bli af med under springandet; och han kastade också af sig det ena plagget efter det andra, hvar gång han såg sig ha rådrum därtill.

Och Grette lät honom alltjämt löpa ett kort stycke framför sig.

Han lopp utför hela fjället, tvärs öfver Kaldådalen

och öfver Åslögarlid; sedan tog han vägen norrom Kolbensstad och sprang ända ut till Borgarhrön.

Då hade han endast underkläderna kvar på kroppen, och han var öfver måttan trött. Och alltjämt var Grette honom i hälarne — på kort afstånd.

I förbifarten ryckte Grette till sig en buske. Men Gisle häjdade sig ej, förrän han nådde fram till Haf-fjordsån.

Den hade svällt öfver sina bräddar, och det var ej lätt att komma fram till andra stranden. Dock ville Gisle genast springa i vattnet, men i detsamma hann Grette upp honom och högg tag i honom.

Då visade det sig, hvem som var den starkaste.

Grette kastade honom till marken.

»Är du den Gisle», frågade han, »som ville träffa Grette Åsmundsson?»

»Nu har jag träffat honom», svarade han, »men jag vet ännu icke, huru vi komma att skiljas. Behåll, hvad jag redan åt dig lämnat, och låt mig själf gå fri!»

»Läte jag dig det», genmälte Grette, »så skulle du icke rätt fatta den läxa, jag har att gifva dig. Jag måste först ge dig en skrapa.»

Därpå drog Grette hans skjorta upp öfver hufvudet på honom och lät buskens kvistar hvina kring hans rygg och bägge sidor.

Förgäfves sökte Gisle vrida sig undan slagen, och först sedan Grette genompryglat honom, släppte han honom lös.

Då tänkte Gisle för sig själf, att han hällre ville

helt och hållet afstå ifrån att lära sig något af Grette än att få sig en ny hudstrykning.

Så snart han kom på fötterna igen, lopp han ut i en stor höl och sam där öfver ån.

Om natten kom han, illa tilltygad, fram till gården Hrorshult. Där låg han sjuk en vecka. Hela hans kropp var uppsvullen.

Sedan begaf han sig bort till Öldurygg, där han ärnade öfvervintra.

Men Grette vände om och samlade upp allt, hvad Gisle under springandet kastat ifrån sig. Han förde det till sitt gömställe, och Gisle såg det aldrig mera.

Många menade, att denne förtjänt en sådan behandling för sitt skräfvets och sin prålsjukas skull.

Om deras sammanträffande kvad Grette:

»Hingst, som ej har tänder
 skarpa nog i bettet,
 springer vid en hetsning
 undan, skrämnd från vettet.
 Så för mig lopp Gisle
 rapp i lätta leder.
 Skamsne kaxen sprang från
 all sin dräkt och — heder!»

Nästa vår gjorde sig Gisle redo att segla från nd. Strängeligen förbjöd han sitt folk att föra nå af det gods, som var hans, förbi Fagraskogaf.

Ty där», sade han, »dväljes själfva djäfvulen.»

Till sitt skepp red han den väg, som löper längs kusten långt från fjället. Han och Grette träffades aldrig mera. Ingen fann honom sedan värd någon aktning; och är han härmed ur sagan.

Men Tord Kolbensson förbittrades ännu mer på Grette. Och han sökte på hvarjehanda sätt att få honom bortdrifven eller dräpt.

GRETTE'S KAMP MED MYRAMÄNNEN.

å Grette hade vistats två vintrar uppe på Fagraskogafjället, drog han i början af den tredje söderut till Myrarne och kom till en gård, som heter Lökjarbärg.

Där tog han, mot bondens vilja, två gällgumsar. Sedan gick han till gården Åkrar, som ligger nere vid kusten, och dref därifrån med sig två oxar, som han ärnade slakta, samt en mängd får.

Med detta byte begaf han sig på hemvägen upp till fjälls.

Men då bönderna blefvo honom varse, sände de strax bud till Tord på Hitarnäs med bön, att han måtte förbinda sig att ofördröjligen göra allt för att få Grette aflifvad.

Tord gjorde undanflykter men lät på böndernas begäran dock till sist sin son Arnor, som sedan kallades Jarlaskald, draga med dem. Och nu ålade han dem att ej låtta Grette undslippa med lifvet.

Därefter uppådades folket rundt om i bygderna.

En man vid namn Bjarne, som bodde på Järve i Flysjuhverve, samlade folk västerom Hitarån. Och man

enades om, att bondehoparne skulle närma sig Grette på hvar sin sida om floden.

Först komma bönderna Toraren från Åkrar och Torfinn från Lökjarbärg, och voro de nära tjugo man i flocken. När Grette såg dem, ville han vada öfver ån, men i detsamma närmade sig på dess andra sida Tords son Arnor och Bjarne från Järve med sitt folk.

Då dref Grette all sin boskap ned på ett smalt näs, som sträckte sig framför honom ut i ån; ty hvad han redan fått i händerna, ville han aldrig lämna ifrån sig.

Strax gjorde sig Myramännen färdiga till anfall, och de togo sig tappra ut. Men många kunde de ej tillsammans gå mot honom, där han stod framför deras djur ute på yttersta udden af det smala näset.

Det vardt en hetsig kamp.

Grette högg med sitt kortsvärd till alla sidor, och det var icke lätt för Myramännen att komma honom in på lifvet. Somliga af dem stupade, andra sårades. Och flocken på den motsatta flodbädden försinkades, ty vadstället låg långt borta.

Efter en kort kamp drogo Myramännen sig tillbaka.

Toraren från Åkrar var en åldrig man, och därför deltog han ej i anfallet.

Men just som striden lyktats, kommo andra Myramän till med nytt folk: Torarens son Trånd och hans brorson Torgils Ingjaldsson samt Finnboge, Torger Torhaddssons son från Hitardalen, och Stenolf Torlefs-son från Hröndalen.

De äggade sitt folk att göra ett nytt angrepp på Grette. Och åter blef striden hård.

Nu såg Grette, att han endast hade att välja mellan tväggehanda: att fly eller anstränga sig till det yttersta. Och huggande trängde han sig så häftigt in på dem, att de ej förmådde hålla stånd. Men så många stodo de dock emot honom, att han tviflade på sin räddning.

Det enda, han numera hoppades på, var att kunna vålla den största möjliga skada, innan han föll. Hälst ville han för sitt eget lif taga en mans, som det vore något värde i.

Och han sprang på Stenolf från Hröndalen, stötte svärdet i hans hufvud och klöf honom ned i skulderna. I detsamma riktade han ett hugg mot Torgils Ingjaldsson. Det tog i midjan och högg honom nästan sönder.

Då steg Torarens son Trånd fram för att hämnas sin frände, men Grette gaf honom genast ett hugg i högra låret, så att muskeln flängdes af och mannen blef till kamp oduglig.

Därpå högg han in på Finnboge och sårade honom svårt.

Då ropade den gamle Toraren till dem, att de skulle hålla inne med striden.

»Ty», sade han, »ju längre I kämpen med honom, dess värre varder eder förlust — till döden korar han de bästa i eder flock!»

De lydte rådet och drogo sig tillbaka. Då hade tio Myramän fallit. Fem voro så illa sårade, att de

sedermera afledo eller blefvo de vanföra. Och af de öfriga, som varit med i kampen, buro nästan alla en eller annan skråma.

SjälF var Grette endast lätt sårad, men han var öfver höfvan trött.

För de Myramän, som befunno sig på den andra flodstranden, gick vadningen öfver vattnet långsamt, och de hunno därför ej fram till näset, förrän striden upphört.

Då Tords son Arnor såg, hvilken ofärd angriparne här råkat ut för, ville han ej störta sig och sitt folk i samma fara. Och för den skull fick han sedan höra starkt tadel af sin fader och af många andra. Också är meningen om honom den, att han ej varit någon hjälte.

Den udde, hvarå striden utkämpades, kallas numera Grettesudden.

Därefter vandrade Grette med boskapen upp till sitt gömsle, där han stannade öfver vintern.

GRETTE I TORESDALEN OCH HOS GUDMUND DEN MÄKTIGE.

å Björn Hitdölakappe träffade Grette, sade han honom, att han hört hårda tidender.

»Här kan du icke vistas längre», förklarade han; »du har dräpt både mina fränder och mina vänner. Men jag skall dock hålla mitt löfte till dig, medan du är här.»

»Mitt lif har jag haft att försvara», genmälte Grette; »och ditt misstycke gör mig ondt.»

»Det kan nu icke vara annorlunda», svarade Björn.

Kort därefter kommo de Myramän, hvilkas fränder Grette fällt, till Björn och bådo, att han ej mera måtte tillåta denne våldsvärkare att uppehålla sig där i trakten, dem till stor grämelse. Och Björn lofvade dem, att mannen skulle vara borta, så snart vintern vore förbi.

Man har ingen underrättelse om flera sammandrabbningar mellan Grette och Myramännen, medan han ännu vistades däruppe i fjället.

Emellertid fortsatte Björn sin vänskap med honom, och därför blefvo dennes vänner allt färre. De funno det hårdt, att ingen bot gafs för deras dräpta fränder.

Vid Altingstiden bröt Grette omsider upp från Fagraskogafjället. Han begaf sig åter bort till Borgarfjorden, där han besökte sin frände Grim Torhallsson och sporde honom till råds, hvart han nu skulle vända sig. Men denne förklarade blott, att själf hade han ej tillfälle att hysa honom.

För den skull vandrade Grette bort till sin vän Hallmund på Balljökeln och stannade hos honom till långt fram på sommaren.

Om hösten drog han till Getland, och uppehöll han sig där, till dess vädret blef gynsam. Då besteg han Getlandsjökeln och gick sedan mot sydväst.

Han hade med sig en kittel samt elddon.

Man tror, att han tagit denna väg efter Hallmunds anvisning, ty denne kände till de öde näjderna vida omkring.

Grette fortsatte sin vandring, tills han påträffade en smal och långsträckt dal, på alla håll omsluten af jöklar, hvilka hängde utöfver den.

Han steg ned i dalen och såg, att liderna voro fagert bevuxna med gräs och buskar.

Där funnos heta källor; och han trodde, att underjordisk eld vållade, det jöklarne ej slöto sig tillsammans öfver dalen och helt och hållet täckte den.

En liten å med jämna bräddar flöt utmed dess bot

ten. Solen såg man blott en kort tid på dagen. Men där betade en otalig mängd får, som voro långt fetare och bättre än dem, Grette förut sett.

Af de träd, som där funnos, timrade han sig ett hus. Han slaktade af fåren dem, han behöfde till sitt uppehälle; och han fann, att ett enda af dem gaf honom mera och bättre föda än två vanliga.

Ibland dem betade en tacka med gråbrunt hufvud, som tycktes honom underbar för sin storleks skull. Ständigt följdes den af ett lamm; och detta fick han lust att taga.

Han slaktade det. Och det gaf fyrtio skålpund talg; därtill var dess kött ypperligt.

Men då modern mist sin unge, gick hon hvarje natt bort till Grettes hus och bräkte så, att han ej fick sömn i sina ögon. Han ångrade bittert, att han slaktat lammet.

Så stor var den oro, tackan vållade honom om nätterna.

Hvarje kväll hörde han i skymningen, hur det hoades uppe i dalen. Då lupo alla fåren bort till samma ställe.

Grette har berättat, att en halfjätte rådde öfver dalen, en turs, som hette Tore; och det var med dennes goda vilja, han dvaldes där.

Efter honom kallade han dalen Toresdalen.

Grette har äfven förtalt, att tursen Tore hade döttrar, med hvilka han hade stor gamman. Sådant togo

dessas ej illa upp, ty det var ej ofta, folk kom dit i dalen.

Vid fastetiden underrättade han dem om, att då skulle man äta talg och lefver.

I dalen föreföll intet märkligt under tiden.

Då fann Grette tiden så långsam, att han ej förmodade stanna där längre.

Han bröt därför upp och gick söderut tvärs öfver jökeln, tills han kom till det höga fjället Skjaldbred.

Där reste han upp en flat sten, hvori han knackade ett hål. Och han har sagt, att om man satte ögat till detta, kunde man se ned i den bärgsklyfta, som ledde till Toresdalen.

Sedan begaf han sig till Sydlandet och därifrån till Östfjordarne. Och var han stadd på vandring under hela sommaren och den följande vintern.

Alla ansedde män besökte han, men det gick honom så olyckligt, att han ej hos någon enda kunde få tak öfver sitt hufvud.

Då drog han sig åter upp till Nordlandet och uppehöll sig där på skilda ställen.

Vid sommartiden låg han ute på Mödrudalsheden, och stundom vistades han på Rökjaheden. Han höll sig väl dold, ty han ville ej råka ut för höfdingen Tore på Gård. Denne bodde ej så långt därifrån.

Till sist fick Tore dock veta, att Grette Åsmundsson fans i näjden. Och strax sände han en flock

män ut till heden för att taga skoggångsmannens hufvud.

I tide varnades Grette af välvilligt folk, och han ströfvade sedan västerut.

Då han kom till Mödruvallarne, där Gudmund den mäktige, Nordlandets ypperste höfding, bodde, bad han denne om bistånd.

Men han förklarade sig ej kunna taga emot honom.

»Det enda, som står dig åter», sade han, »är att slå dig ned på ett ställe, där du ej ständigt behöfver frukta för ditt lif.»

»SjälF vet jag icke», invände Grette, »hvar ett sådant ställe är beläget.»

»Uppe i Skagafjorden», återtog Gudmund, »ligger en ö, som heter Drangö. Den är ett godt försvarsställe, ty ingen kan komma upp på den utan med hjälp af tvänne stegar. Är du väl däruppe, så vet jag ingen, som mera kan nå dig med vapen eller med list, om du blott vaktar stegarne väl.»

»Jag skall göra försöket», sade Grette, »men jag är så mörkrädd, att jag hellre vill dö än vara ensam längre.»

»Må vara, att så är», återtog Gudmund, »men tro ingen så väl som dig själf. Många äro icke lätta att taga sig i akt för.»

Grette tackade honom för hans goda råd.

Därpå lämnade han Mödruvallarne och fortsatte utan rast sin vandring, till dess han kom till sin fädernegård Bjarg.

Då fick han höra, att hans frände och vän Torsten Kuggesson blifvit dräpt.

Detta kom till hans kunskap först så sent, enär han i två år hållit sig dold och därunder ej träffat människor, som kunnat berätta honom, hvad som tilldragit sig i bygderna.

GRETTE'S AFSKED MED SIN MODER.

rettes moder Åsdis erbjöd honom en fristad där i hemmet.

»Dock ser jag väl», sade hon, »att den ej varder dig till stort gagn, enär du numera äger fiender rundt om i landet.»

»Ingen ledsamhet skall du hafva för min skull, moder», svarade Grette, »men skall jag längre lefva ensam, vill jag hällre dö.»

Hans broder Illuge var då femton år gammal, en präktig yngling. Han var tillstädes vid detta samtal.

Grette förtalde sedan sin moder, hvad höfdingen Gudmund den mäktige rådt honom till.

»Jag skall söka komma ut till Drangö», sade han; »men jag kan icke stanna där, om jag ej får med mig som följeslagare en trogen och rättskaffens man, hvilken ständigt vill vara hos mig.»

Då inföll Illuge:

»Jag skall fara med dig, broder. Väl vet jag ej, om jag kan vara dig till någon hjälp, men det vet jag, att jag skall vara dig trogen och ej öfvergifva

dig, så länge du är i lifvet. Och följer jag dig, så vet jag ock dess bättre, huru allt går dig.»

»Du är den man, Illuge», utbrast Grette, »som skänker mig mäst glädje; och har vår moder intet däremot, vill jag gärna, att du gör mig följ.»

Då sade Åsdis:

»Klart ser jag nu, att jag har att välja mellan två tunga ting. Jag tycker mig ej kunna mista Illuge, och jag vet, att om Grettes belägenhet kan det åtminstone sägas så mycket, att han måste på något sätt finna en utväg därur. Men fastän det alltså smärta mig djupt att för alltid skiljas från eder bägge, mina söner, gifver jag dock mitt samtycke till Illuges bortfärd, ifall Grette dermed får det bättre.»

Öfver dessa moderns ord vardt Illuge glad, ty innerligt gärna ville han göra sin broder följ.

Därpå rustade de sig till affärden, och Åsdis gaf dem mycket pänningar med sig.

Hon ledsagade dem ut ur gården, och innan de skildes, sade hon:

«Där dragen I nu bort, mina bägge söner, och eder samfälda död skall vålla mig sorg. Men ingen kan undkomma, hvad honom förelagdt är. Eder ser jag aldrig mera. Så låten samma öde drabba eder bägge! Icke vet jag, hvad för lycka I söken därute på Drangö — där väntar eder döden. Ty många skola förmena eder vistelsen där. Vakten er väl för svek! För vapen skolen I falla — jag har haft underliga drömmar. Tagen er i akt för trolldom, ty intet är starkare än den.»

Då hon sagt detta, grät hon bittert.

»Gråt icke, moder», sade Grette; »ifall vi anfallas med vapen, skall det en gång sägas, att du i oss haft söner och icke döttrar. Lef väl!»

Därpå skildes de.

GRETTE OCH ILLUGE PÅ VÄG TILL DRANGÖ.

röderna drogo norrut för att besöka sina fränder. Hos dem dvaldes de, till dess vintern kom.

Då vandrade de norrut öfver Vattensgard och Reykjaskard och Sämundarlid fram emot Skagafjorden.

Som det kvällades, gingo de förbi gården Glömy. Grette gick med kapphättan nedfallen på axlarna, såsom han alltid plögade, vare sig vädret var godt eller dåligt. Om en stund upphunnos de af en man, som hade ett stort hufvud; han var högre och smal till växten samt illa klädd.

Han hälsade dem. Och de sporde hvarandra efter namnen. Han sade sig heta Torbjörn.

Han var en ledig och lös man, som ej iddes arbeta. Därtill var han en pratmakare, som de flesta gjorde narr åt.

Genast ställde han sig in hos dem, och ej så litet hade han att berätta dem om folket där i bygderna.

Han roade Grette mycket. Till sist sporde han, om de ej hade bruk för någon, som kunde hjälpa dem med de dagliga sysslorna.

»Jag ville gärna slå följe med eder», sade han.

Och han talade för dem så länge, att de slutligen läto honom följa sig.

Vädret var kallt, och snön yrde häftigt.

Enär mannen var en stor skrånare och pladdrare, hade han fått ett öknamn. Han kallades Larm.

»Folket borta i Glömy», sade han, »förvånades högligen öfver, att du ej hade hättan på hufvudet i ett sådant oväder, och de undrade, om du var lika tapper, som du var okänslig för köld. Fårherden bad två af gårdens söner, riktiga bjässar, om hjälp att få djuren in, men de kunde knappt få kläderna på sig, så förfrusna voro de.»

»Jag såg», inföll Grette, »en ung man stå i dörren och draga vantarne på sig, en annan höll sig, där det var lugnast — emellan fjöset och gödselhögen. För ingen af dem är jag rädd.»

De fortsatte sin väg, tills de kommo fram till Reynenäs. Där hvilade de öfver natten. Sedan gingo de till gården Röker, som ligger vid stranden af Skagafjorden.

Den ägdes af en man vid namn Torvald. Han var en god bonde.

Grette anförtrodde honom, att han tänkt slå sig ned ute på Drangö, och bad honom därför om hjälp att komma dit.

Men bonden genmälte, att Skagfjordingarne säker-

ligen ej skulle anse, att han med slikt visade dem något vänprof; och han gjorde många invändningar.

Då tog Grette fram den pänningpung, som hans moder gifvit honom, och räckte den åt bonden.

När denne såg silfret, ljusnade hans uppsyn. Och han befallde tre af sina huskarlar att ro dem ut till ön.

Från gården Röker är vägen till denna endast en sjömil.

Om natten färdades de dit i klart månsken.

Då Grette kommit med Illuge och Larm upp på ön, såg han sig belåtet omkring, ty den var bevuxen med gräs; och den var omgifven af så branta klippor, att man ej kunde bestiga den utan de två stegarnes hjälp. Och då den öfre uppdragits, stod det ej i människomakt att komma upp på Drangö.

Om somrarne voro där rika fågelbärg. Där betade åttio får, som Skagafjordens bönder ägde, mäst bockar och tackor, som de bestämt till slakt.

Här slog Grette sig till ro.

SKAGAFJORDENS HÖFDINGAR OCH BÖNDER.

å Grette kom till Drangö, funnos många ansedda höfdingar och bönder i Skagafjorden.

På gården Hof i Hjaltedalen bodde höfdingen Hjalte Tordsson. Han var en fräjdad och vänsäll man.

Hans broder hette Torbjörn Fiskekrok. Denne var stor och stark. Till lynnet var han häftig, och han var hård att hankas med.

Deras fader Tord hade gift om sig på sin ålderdom; och kvinnan, som han äktat, var elak mot sina stjufsöner. Värst var hon mot Torbjörn, ty han var ostyrig och framfusig.

En dag spelade han brädspel. Stjufmodern ställde sig vid hans sida och såg på. Han tycktes henne trög i spelet, och hon kastade åt honom några ord därom. Då svarade han henne smädligt.

Strax grep hon en af spelbrickorna och stötte dess spetsiga ände mot hans kindben, så att den gled in i ögat och detta föll ut på kinden.

Torbjörn rusade upp och misshandlade henne så obarmhärtigt, att hon sedan måste gå till sängs. Och kort därefter dog hon. Man sade äfven, att hon varit hafvande.

Sedan vardt Torbjörn en stor våldsman. Han öfvertog allt det gods på gården, som var hans, och flyttade med det bort till Vidvik.

En annan bonde var Hjaltes och Torbjörns sväger Halldor Torgersson, som ägde gården Hof på Höfdastrand. Han var en god bonde, mycket förmögen.

På Haganäs i Fljot bodde hans vän Björn. Dessa båda höllo städse samman.

Andra ansedda Skagfjordingar voro: Tungo-Sten från Stenstad, Erik Holmgång-Starresson på Hof i Goddalarne och två bröder, som bägge hette Tord och bodde på Bredå i Slettalid. De voro starka karlar och dock saktmodiga.

Alla dessa nu nämnda män ägde del i Drangö. Och man har sagt, att ej färre än tjugo bönder rådde om den. Men ingen ville sälja bort sin part.

Tordssönerna Hjalte och Torbjörn Fiskekrok hade den största delen, ty de voro de rikaste.

GRETTE OCH SKAGFJORDINGARNE.

u led tiden fram mot vintersolståndet.

Då rustade bönderna sig att hämta hem sin slaktboskap från ön. De bemannade en skuta, och hvar bonde sände för sig en man eller två.

Då dessa närmade sig ön, sågo de folk röra sig däruppe. Detta tycktes dem underligt; och de förmodade, att det var främlingar, som lidit skeppsbrott och räddat sig upp i land där.

De rodde dit, där de bägge stegarne hängde; men i detsamma drogo de okände männen upp dem. Och ännu mera förvånades de.

Då ropade de åt dem och sporde, hvad de voro för folk.

Grette sade dem sitt och sina följeslagares namn.

»Hvem har fraktat dig öfver till ön?» frågade de åter.

»Det har den gjort», svarade Grette, »som ägde farkosten och brukade händerna och som var mera min vän än eder.»

»Låt oss nu», fortsatte de, »hämta de får, som äro kvar, och sedan sätta dig i land. De djur, du redan nedslaktat, vare dina!»

»Detta är vackert bjudet», sade Grette; »men dock är det bäst, att enhvar behåller, hvad han har fått. Och det skall jag i rappet säga eder, att härifrån drager jag aldrig — blott som död skall jag lämna platsen! Icke håller släpper jag ifrån mig, hvad jag en gång fått i mina händer.»

Då tego bönderna en stund. En olycksgäst tycktes dem ha kommit till Drangö.

Därpå gjorde de honom många anbud både med pänninggåfvor och fagra löften. Men hans vägran var orubblig, och de drogo bort med oförrättadt ärende, mycket illa tillfreds.

Sedan berättade de för folket i häradet, hvad det var för en ulf, som slagit sig ned på Drangö.

De mindre förmögna bönderna enades då om, att numera hade de föga gagn af att äga en så ringa del af ön; och de förfrågade sig därför hos Tordssönerna, om de ville köpa deras parter.

Men Hjalte vägrade, ty de satte som villkor, att köparen antingen skulle dräpa Grette eller drifva honom från ön. Däremot ville hans broder Torbjörn Fiskekrok gärna förplikta sig att gå Grette på lifvet, ifall de gåfvo honom pänningar för detta hans omak.

Då öfverlämnade de fattigare bönderna till honom sina parter af Drangö, och äfven hans broder Hjalte gaf honom sin del.

Därmed erhöll Torbjörn en stor del af ön för ett ringa pris mot det, att han förband sig att jaga Grette därifrån.

GRETTJE OCH TORBJÖRN FISKEKROK.

ot slutet af sommaren for Torbjörn Fiskekrok med en fullt bemannad skuta öfver till Drangö.

Grette och hans kamrater kommo fram till strandstupet; och ett samtal börjades.

Torbjörn bad honom, att han måtte för hans skull lämna ön.

»Haf ingen förhoppning härom!» sade Grette.

»Dock kan det hända«, återtog Torbjörn, »att jag kan gifva dig all den hjälp, som du äskar, ifall du gör mig till viljes. Vet, att många bönder hafva numera till mig öfverantvardat allt, hvad de ägt af ön.»

»Där sade du«, utbrast Grette, »just fram orsaken, hvarför jag aldrig kommer att flytta min fot härifrån, ty du sade dig själf äga det mästa af ön! Det gläder mig nämligen, att det är du och ingen annan, som jag hädanefter delar kålen med. Sant är, att jag fann det brydsamt att ha alla Skagfjordingarne mot mig. Men vi två, Torbjörn Fiskekrok, äro lika goda kålsupare, ty ingen af oss besväras af folks vänskap.

Lägg nu bort dina resor hit till ön, ty från min sida är allt mellan oss afgjort.»

»Allting bidar sin tid», genmälte Torbjörn. »Och du har öndt att vänta dig!»

»Slikt rör mig icke», sade Grette.

ELDEN SLOCKNAR FÖR LARM.

et berättas, att då Grette, Illuge och Larm varit två vintrar på Drangö, hade de slaktat ned all boskapen där utom en gumse, som de läto lefva.

Han var spräcklig till färgen och hade ansenliga horn.

Han gjorde dem stor glädje, ty han var så tam, att han jämt stod utanför dörren, eller sprang han efter dem, hvart de gingo. Hvarje afton kom han till deras hus och gned hornen emot dörren.

De trufdes väl däruppe på ön, ty på fåglar och fågelägg var där öfverflöd. Men bränsle var icke lätt att skaffa.

Därför lät Grette trälen Larm ständigt genomleta stranden, dit drifved ofta vräktes upp; och all sådan bragte han hem som bränsle.

Själftva behöfde de bägge bröderna ej taga sig annat före än att klättra i bärgen för att söka fågelägg.

Men snart begynte trälen bli lat i arbetet. Då blef han äfven uppstudsigt och allt mindre vaksam.

Hvarje natt skulle han se till elden, så att den

icke gick ut; och Grette bjöd honom strängt att ha ögonen öppna, ty något skepp att komma ifrån ön med hade de icke.

Då bar det en natt så till, att elden slocknade.

Grette vardt vred och menade, att Larm förtjänte stryk. Men denne klagade öfver det usla lif, han måste föra, då han låge med dem ute i fredlöshet och därtill finge tåla skällsord och prygel, så snart ett misstag skedde.

Nu frågade Grette brodern Illuge till råds, huru de skulle kunna skaffa sig ny eld. Men han visste ej annat råd än att de borde vänta, till dess något skepp komme till ön.

»Därtill finnes ingen utsikt», svarade Grette; »då vill jag hellre söka simma öfver till fastlandet.»

»Det är för vågsamt», invände Illuge, »ty händer dig något, så äro vi förlorade.»

»Icke drunknar jag under simning», återtog Grette; »men hädenefter litar jag mindre på trälen, hur mycket hans trohet än varit oss värd.»

GRETTE HÄMTAR ELD.

rette gjorde sig redo att simma till lands. Han tog på sig en kappa af groft tyg och snäfvä benkläder, och han anbragte simhud mellan sina fingrar.

Vädret var vackert; och på eftermiddagen sam han ut från ön.

Illuge var mycket bekymrad för hans färd.

Han sam inåt fjorden och hade strömmen med sig. Det var vindstill. Han tog raska och starka tag, och strax efter det solen gått ned, kom han in till Reykjanäs.

Han vandrade bort till gården Röker, som ägdes af den gode bonden Torvald.

Där gick han först i varmt bad, och sedan trädde han in i hvardagsstugan. Mycket hett var därinne, ty elden hade brunnit hela kvällen, och röken hade ännu icke dragit ut.

Mycket trött klädde han af sig och lade sig på bänken. Snart föll han i djup sömn. Där låg han, tills det dagades.

Då steg husets folk upp, och två kvinnor voro

de första, som kommo in i stugan. Den ena var bondens dotter och den andra en tjänstekvinna.

De kläder, som Grette lagt öfver sig, hade fallit ned på golfvet.

Kvinnorna sågo en man ligga där på bänken, och de visste strax, hvem han var.

Då utropade tjänstekvinnan:

»Så sant jag lefver, har Grette Åsmundsson kommit hit. Han synes mig märkligt bred öfver höfterna, där han ligger blottad. Men äljes ter han sig ej så karlvulen, som man kunnat vänta af hans stora mandom.»

»Hvad är det allt, du pladdrar?» sade bondedottern. »Du är för tokig — håll din mun!»

»Med detta», invände den andra, »skall jag visst inte hålla tyst, kära syster min, ty aldrig skulle jag ha trott det, ifall någon sagt mig det.»

Än for hon bort till Grette och sneglade på honom, och än for hon tillbaka till bondedottern och slog upp höga skratt.

Grette hade hört hvarje ord, hon sagt, och då hon åter närmade sig honom, grep han tag i henne och kvad en visa om sin mandoms kraft.

Sedan svängde han henne upp på bänken, men då sprang bondens dotter ut.

Tjänstekvinnan skrek öfverljudt. Och de skildes så, att hon till sist alls icke hade något att förevita honom.

Därpå sökte Grette upp bonden Torvald. Han

sade honom, i hvilken svår belägenhet han var, och bad honom hjälpa sig åter öfver till ön.

Då lånade Torvald honom både båt och besättning. Och Grette tackade honom för visadt ädelmod.

Så kom han tillbaka till Drangö, och eld hade han med sig.

När bönderna i Skagafjorden fingo höra, att Grette summit en hel sjömil, beundrade de hans käckhet både till sjös och till lands.

Men de harmades högligen på Torbjörn Fiskekrok, för det han ej fick Grette bortdrifven från Drangö, och de hotade att taga tillbaka hvar sin part, den de afstått åt honom. Han skyllde på de stora svårigheterna och bad dem gifva sig tid.

NORRMANNEN HÄRING.

t till Island kom denna sommar ett skepp, som landade i mynningen af Gönguskardsån. Med skeppet följde en norrmann, som hette Häring.

Han var ung till åren och så vig och kraftig, att han kunde klättra upp för hvarje bärg.

Han for till gästning hos Torbjörn Fiskekrok och stannade där fram till hösten.

Ifrigt bad han Torbjörn, att han måtte få fara ut till Drangö, ty han ville gärna se, om klipporna kring ön voro så branta, att man ej kunde klättra upp för dem.

Då sade Torbjörn honom, att lönen ej skulle bli liten, om det lyckades honom att komma upp på ön och gifva Grette sår eller banehugg. Och han gaf honom mycket lockande löften.

Därefter rodde de ut till Drangö; och norrmannen Häring sattes på lämpligt ställe i land.

Deras aftal var, att om han lyckades klättra upp öfver strandklipporna, skulle han bakifrån och obemärkt smyga sig på dem, medan Torbjörn själf uppehölle dem med samtal vid stegarne.

Torbjörn lade för den skull till vid dessa, och snart var han i språk med Grette och de två andra.

Han sporde åter Grette, om han dock ej hade i sinne att öfvergifva ön.

»Mitt beslut att stanna här är oryggligt», sade Grette.

»Hittills», fortsatte Torbjörn, »har du drifvit gäck med oss — när nu detta en gång kan blifva hämnadt! Men du är icke vaksam nog mot hvarje fara.»

Länge talade de samman utan att komma öfverens.

Om norrmannen är att berätta, att han klättrade än hit och än dit uppåt klipporna, till dess han slutligen på något ställe kom upp på ön — en väg, som ingen hvarken förr eller senare farit.

Som han kom dit upp, såg han, hvar bröderna stodo. Ryggen vände de åt honom.

Nu menade han sig kunna på en kort stund skaffa sig både gods och ära.

Ingen aning hade de om, att han befann sig i deras närhet, ty de trodde ej, att någon skulle kunna besöka ön, som icke klifvit dit på stegarne.

Grette var lifligt upptagen af sitt samspråk med Torbjörn; och ingen af dem sparade på glåpord.

Då kom brodern Illuge att se sig om, och han såg mannen, som då var nästan inpå dem.

»Här kommer en man», utbrast han, »med svängd yxa — han tager sig icke fredlig ut.»

»Angrip du honom», sade Grette, »medan jag passer på stegen!»

Då störtade Illuge emot Häring, men denne tog

genast till flykten. Och Illuge förföljde honom, så långt ön sträckte sig. När han nådde strandklippornas yttersta rand, kastade han sig utför stupet; och hvar-enda ben krossades i honom. Så slöt han sitt lif.

Illuge vände tillbaka, och Grette sporde honom, huru han skilts från mannen, som skickats på dem.

»Han tilltrorde icke mig att sköta om sig», svarade han; »därför lopp han utför bärget och bröt halsen af sig. Bedje nu bönderna för honom, såsom vore han död!»

Då Fiskekrok nere i båten fick höra, huru det gått norrmannen. befallde han sitt folk att genast ro därifrån.

»Två resor», sade han, »har jag nu gjort hit till Grette; och ännu en tredje skall jag göra. Har icke håller den lycka med sig, då tror jag för visst, att Grette och hans kamrater ej komma att lämna Drangö för *min* skull. Och dock anar det mig, att Grette kommer att stanna däruppe på ön en kortare tid än den han varit där.»

Sedan rodde de till land.

Denna färd fann man ömkligare än den förra. Och Grette lefde nästa vinter i fred på Drangö. Han och Torbjörn träffades därunder ej.

Det var denna vinter, lagsagomannen Skafto afled. Om våren dog också Snorre Gode; och mycket annat timade då, som icke vidkommer denna saga.

HÄXAN TURID.

orbjörn Fiskekroks fostermoder hette Turid. Hon var kommen till hög ålder och dög, såsom man trodde, numera ej till mycket.

I sina yngre år, då folket ännu var hedet, var hon synnerligen trollkunnig. Men nu, menade man, hade hon glömt det alltsamman.

Många gnistor af hedendomen voro dock kvar, fastän kristendomen fans i landet.

En gång hade det varit lag här på Island, att offring och andra hedendomens plägseder voro i löndom tillåtna. Men vardt slikt uppdagadt, straffades den, som därtill gjort sig saker, med den mindre fredlösheten.

Nu gick det många så, som ordspråket säger, att enhvar gärna gör, hvad han är van till, och hvad man i barndomen lärt, varder alltid kärt.

Och som Torbjörn Fiskekrok fann sig helt rådlös, sökte han råd, där man minst väntat det. Han gick

till sin fostermoder Turid och sporde henne, om hon visste någon utväg.

»Nu tyckes det mig», sade hon, »som om det ordspråket sannades, att mången går i getstall för att få ull. Minst af allt skulle jag vilja såsom du, Torbjörn, tro mig vara för mer än allt häradets andra bönder och ändock icke duga till någonting, så snart det verkligen gäller. Jag ser, att mig själf skulle det aldrig kunna gå värre än dig, fastän jag knappt kan resa mig ur sängen. Men vill du hafva mina råd, skall du också låta mig obetingadt råda.»

Härtill samtyckte han. Hon hade ofta, sade han, gifvit honom lyckosamma råd.

Nu gick sommaren in i augusti månad.

En dag, då vädret var vackert, sade käringen till Fiskekrok:

»Vädret är klart och lugnt, och jag vill, att du far öfver till Drangö och ställer till gräl med Grette. Jag skall följa med och höra efter, huru pass försiktigt han lägger sina ord. Och däraf skall jag utröna, om lyckan framdeles varder dem huld; och själf skall jag uttala öfver dem de ord, jag finner tjänliga.»

»Jag är», svarade han, »utledsen vid färderna till Drangö, ty alltid far jag med sämre lynne därifrån än då jag for dit.»

»Ingen hjälp gifver jag dig», fortsatte käringen, »om du ej låter mig råda.»

»Du skall få din vilja fram, fostermoder min», inföll han, »men det har jag sagt, att gör jag den tredje resan till Drangö, måste något afgörande ske.»

»Låt allt bero på ett försök», återtog hon; »men stor möda skall det kosta dig att få Grette lagd till jorden, och mera än en gång skall det synas dig ovisst, hurudant ditt öde varder. Tungt skall detta drabba dig, innan din tid är ute. Dessutom är du så hårdt bunden af dina löften, att du måste på ett eller annat sätt söka komma ur din elaka belägenhet.»

Därpå lät Torbjörn sätta i sjön en tioårad båt, och med elfva man steg han ombord. Käringen Turid var med.

Så rodde de till Drangö.

När bröderna sågo dem närma sig, gingo de fram till stegarne och gåfvo sig i samtal med dem. Och Torbjörn förkunnade, att han kommit för att förnya sin gamla fråga, om Grette vore villig att draga därifrån.

»Den förlust», sade han, »som jag lidit i boskap under den tid, du vistats däruppe, och obehaget af din vistelse där skall jag taga lätt, blott vi nu skiljas i all sämja.»

»Någon förlikning», svarade Grette, »som åstadkommes genom eftergift, är jag icke med om; och att mera tala med mig härom är onödigt. Mån I göra allt, hvad eder lyster, men här på Drangö vill jag bida, hvad som komma skall.»

Nu såg det ut, som om äfven denna Torbjörns färd till ön skulle misslyckas.

»Jag visste nog», förklarade han, »att jag hade här att skaffa med onda maktens man; och troligt är,

att en och annan dag kommer att gå, innan jag återror hit.»

»Nog blifver jag», menade Grette, »lika glad, ifall jag aldrig mera ser dig därefter.»

Käringen låg i båtens akter.

Hon reste en smula på sig och sade:

»Dessa män äro förvisso tappra, men de äro af lyckan öfvergifna. Här kan man se skilnaden på folk. Du, Torbjörn, erbjuder dem goda vilkor, men de vägra att taga emot dem. Näppeligen gifves det ett säkrare varsel för olycka än oförmågan att taga emot det goda. Hör, hvad jag nu talar till dig, Grette Åsmundsson: vare du öfvergifven af all lycka och sällhet, af allt värn och vett — ju mer dess längre du lefver! Och väntar jag, att du hädanefter skall få än färre glädjedagar än dem, du hittills haft.»

Då Grette hörde detta, ryste han till.

»Hvad är det för en satan», utropade han, »som är hos dem i skeppet?»

»Jag tror», sade Illuge, »att det är trollkäringen, Torbjörns fostermor.»

»Tvi denna gamla häxa», utbrast Grette, »något hiskligare kunde icke hända oss. Aldrig har jag blifvit så hemsk till mods som vid de ord, hon nyss sade, och jag vet, att från henne och hennes trollkonst skall något ondt komma öfver mig. Ett minne af sin färd hit skall hon få med sig hem.»

Han tog upp en stor sten och slungade den ned i båten. Det var ett stenkast, så långt, att Torbjörn

ej skulle tilltrott någon ett dylikt. Stenen träffade den hög af kläder, som låg akterut.

I detsamma ljud därifrån ett häftigt skrik. Stenen hade råkat karingens lår, så att det bröts.

»Detta skulle du ej ha gjort, Grette», sade brodern.

»Håll inne med ditt klander», svarade han; »jag fruktar, att slaget ej tog så, som det skulle. Det vore dock ej för mycket, ifall hennes lif ginge till spillo i stället för vårt.»

»Hvad menar du därmed?» återtog Illuge; »det vore visst en ringa bot för bådas våra lif.»

Därefter vände Torbjörn hem. Någon afskeds-hälsning gånge de ej hvarandra.

»Nu gick det, som jag anat», sade Torbjörn till karingen; »föga ärofull blef din färd till ön. Du har blifvit lemlästad, och vi ha ej fått större upprättelse än förr. Den ena skamfläcken efter den andra måste vi låta sitta på oss.»

»Torbjörn», svarade hon, »vet, att detta är början till deras olyckor, ty jag tror, att det hädanefter skall gå utför med dem. Jag tviflar icke på, att jag märkar hämnas det angrepp, som gjorts på mig.»

»Du tyckes mig vara vid godt lynne, fostermoder», menade Torbjörn.

Då de kommit hem, lade sig karingen till sängs. Hon låg nära en månad. Då var låret läkt, och hon började kunna strutta omkring.

Godt skrattade man åt hennes och Torbjörns resa

till Drangö; och man talade om, att dennes missöden kommit väl tätt på hvarandra, utan att han gifvit Grette det bittersta som vedergällning.

Detta folkets tal grämde svårt Torbjörn Fiskekrok.

GRETTE SÅRAS.

et led mot hösten.

Tre veckor före vinterns början bad Turid, att hon måtte få åka ned till hafvet. Torbjörn sporde, hvad hon ville där.

»Mitt ärende dit är ringa», svarade hon, »och dock kan det måhända vara ett förebud till större tidender.»

Då gaf han sitt samtycke; och när hon kommit ned till stranden, linkade hon utmed vattnet, som om hon följt någons anvisning.

Snart såg hon ett stycke ved af en trädrot, stort som en vanlig axelbörda.

Hon betraktade vedstycket och bad sina följeslagare vända det på andra sidan. Där var det brändt och skafdt. Hon befallde dem att tälja det alldeles glatt. Sedan tog hon sin knif och riste runor på roten.

Hon stänkte i dem sitt blod och kvad galdrar öfver dem. Därpå gick hon baklänges och motsols rundt om vedstycket och framsade därvid många trolldomsord.

Sedan lät hon kasta det ut i hafvet.

»Drif ut till Drangö», mumlade hon, »och gör Grette all den skada, du mäktar!»

Det var pålandsvind, och likväl dref vedstycket med säker fart bort mot ön.

Grette och de bägge andra uppe på Drangö voro emellertid vid godt mod.

Dagen efter det häxan Turid gjort trädroten trolldomskraftig, gingo de på stegarne ned till stranden för att leta efter bränsle. Då de kommit väster om ön, funno de ett knotigt stycke trä uppdrifvet.

»Här är präktigt bränsle, broder», sade Illuge; »det bära vi hem.»

Grette sparkade till det med foten och utbrast:

»Detta är ondt trä, sändt af onda människor. Annat bränsle skola vi taga.»

Han slungade det ut i vågorna och bad Illuge se upp, så att han aldrig bure det hem.

»Ty det är oss sändt till olycka», sade han.

Därefter återvände de till sitt hus uppe på ön — Men de omtalade ej sitt fynd för trälen.

Nästa dag hittade de åter vedstycket. Nu låg de närmare stegarne. Grette vrok det genast ut i hafvet och sade åter, att det aldrig skulle bäras hem.

Morgonen därpå var det rägn och blåst; och bröderna ville därför helst hålla sig inne. Så befallde de trälen Larm att gå ut och söka upp bränsle.

Han ilsknade till och sade dem, att de pinade ihjäl honom, då de körde honom ut att vändas i hvartenda oväder.

Dock gick han ut. Han klättrade nedför stegarne, och där fann han invid klippstranden karingens rot.

Nu tyckte han sig ha kommit godt ifrån slitet. Han tog vedstycket på ryggen och stretade hem med det till huset. Där kastade han det till marken; och det gaf ifrån sig ett starkt dånande ljud.

Detta hörde Grette.

»Larm har bragt någonting hem med sig», sade han; »jag går ut och ser, hvad det är.»

Han tog en handyxa och begaf sig ut.

»Med det här», utlät sig Larm, »har jag knogat hit. Sköt du dig nu och hugg det sönder!»

Då retade Grette upp sig emot trälen, och med bägge händerna högg han till roten, utan att gifva akt på, hvad det var för ett stycke trä, han hade för sig. Men knappt hade yxans ägg vidrört detta, förrän den slant åt sidan och högg sig in i Grettes högra lår ofvan knät, där den stod fast till benet. Och det vardt ett stort sår.

Då först såg han på roten.

»Den segrade, som ville ondt», sade han; »och denna olycka kommer icke ensam. Hit har nu hunnit fram just samma trä, som jag två gånger kastat ut i hafvet. Två missöden ha timat dig, Larm: först lät du vår eld slockna, och sedan har du släpat hit detta olycksträ. Men händer det ett tredje ofall, var der det din och allas vår bane.»

Illüge förband broderns sår. Mycket blödde det ej, och Grette sof godt om natten.

Så gingo tre nätter, utan att någon värk förnams.

Då de togo bindeln af, hade såret grott så sammat
att det nästan var läkt.

»Jag tänker», sade Illuge, »att du ej kommer a
länge hafva men af detta sår.»

»Väl vore det», svarade Grette, »ty underligt h
detta tillgått; och en aning säger mig det värsta.»

GRETTE INSJUKNAR.

Om kvällen lade bröderna sig till hvila. Men vid midnattstid började Grette kasta sig i bädden.

Illuge frågade, hvarför han var så orolig.

»Jag känner smärta i benet», svarade han, »och troligtvis har någon förändring inträdt.»

De tände ljus, och då förbandet togs bort, visade sig benet svartblått och svullet. Såret hade gått upp, och det syntes mycket värre än i början. Värken var nu så häftig, att han ej förmådde hålla sig stilla, och sömn kom icke i hans ögon.

»Nu skola vi bereda oss på, broder», sade Grette, «att den krankhet, som kommit öfver mig, icke är att leka med, ty den stammar från trolldom — häxan tänker hämnas stenkastningen.»

»Jag sade dig», inföll Illuge, »att intet godt skulle komma från den käringen.»

»Nu är det, som det är», sade Grette; och han kvad en visa:

»Mitt lif jag mäktat skydda
mot käcka kämpaskaror,
och tidt jag kommit undan
försåtens lömska faror.

Nu har en åldrig häxa
mig fällt med trolldomslist.
De ondas rådslag äro
dock kraftigast till sist.»

»Nu skola vi vara varsamma», fortsatte han; »ty Torbjörn Fiskekrok och hans fostermor ämna nog ej nöja sig blott med detta ve, som de sändt oss. Jag vill, Larm, att du hädanefter hvarenda dag vaktar stegarne och att du drager dem upp hvarje afton. Sköt detta redligt, som om all vår välfärd berodde därpå. Men sviker du oss, skall olyckan snart vara äfven öfver dig.»

Larm lofvade att göra sitt bästa.

Inom kort började vädret bli svårt. En bitande kall vind blåste från nordost. Och Grette sporde hvarje kväll, om stegarne dragits upp.

En dag sade Larm:

»Hur skulle man kunna vänta folk hit? Tror du, att någon är så lysten efter ditt lif, att han därför skulle vilja göra af med sitt eget? I afton släpper vädret därute icke fram en enda människa. Numera är det visst ute med all din karskhet, ty du tror, att allting bringar dig och din broder döden.»

»Nog skall du, träl», inföll Grette, »visa mindre

än vi, när sådan tarivas. I hvarje fall skall du vill eller icke, passa på stegarne.»

nda morgon jagade de ut honom; och härtörnades han ständigt.

n växte i Grettes sår; och till sist svullnade et upp. Såret varades uppifrån och ned, och så elakartadt, att han låg nära döden.

satt öfver honom dag och natt och glömde skull allt annat.

var nu öfver en vecka sedan, Grette erhö

TORBJÖRN FISKEKROKS FÄRD TILL DRANGÖ.

orbjörn Fiskekrok satt hemma på sin gård och grämde sig öfver, att han ej fick makt med Grette.

Då väl en vecka var liden från den dag, då käringen Turid förhäxat trädroten, gaf hon sig i samtal med Torbjörn och sporde honom, om han tänkte att åter snart besöka skoggångsmannen; och han svarade:

»Mitt beslut att aldrig mera draga till Drangö står fast. Eller lyster det dig måhända att åter råka Grette?»

»Ingalunda», sade hon; »men min hälsning har jag sändt honom, och jag väntar, att den träffat honom. Nu är det mitt råd, att du bryter raskt upp och far som fortast bort till ön. Äljes varder det dig aldrig förunnadt att öfvervinna honom.»

»Så mången skymflig färd», återtog han, »har jag farit till det stället, att jag ej kommer dit oftare; och ett tillräckligt skäl för mig att stanna hemma är dessutom det, att stormen går därute så stark, att man ingenstädes kan komma, hur högviktig resan än är.»

»Du är en ärkestackare», utbrast hon, »som ingen utväg hittar. Nu skall jag gifva dig ännu ett råd. Far först åstad och skaffa dig folk — rid sedan hän till din svåger Halldor på Hof och tag vidare råd af honom! Men är det nu så, att jag har någon skuld i Grettes sjukdom, tror du det då vara orimligt, att det äfven är jag, som ställt om den smula blåst, hvilken nu fläktat någon tid.»

Nu fann Torbjörn det ingalunda otroligt, att käringen såg längre in i framtiden än han anade. Och han sände genast bud upp i häradet efter folk.

Men alla de, som öfverlämnat till honom sin part i ön, gåfvo det bestämda svar, att de ej ville bestå honom det ringaste bistånd. Ty Torbjörn Fiskekrok skulle hafva både deras andel i ön och omaket att själf angripa Grette.

Men Tungo-Sten lämnade honom två man, hans broder Hjalte tre och bonden Erik i Goddalarne en. Själf hade han med sig sex man.

Sedan redo de alla tillsammans från Vidviks gård ut till Hof, där Halldor bjöd dem välkomna och sporde dem efter deras ärende.

Torbjörn sade honom noggrant, hvad färden gällde. Och då svågern frågade, hvems råd det var, han följde, svarade han, att hans fostermoder Turid lifligt uppmanat honom till detta företag.

»Häraf kan intet godt komma», sade Halldor, »ty hon är trollkunnig, och allt häxeri är numera i lag förbjudet.»

»Icke skall man alltid vara så nogräknad», menade

Torbjörn; »och på något sätt skall denna sak få ett slut, ifall jag blir den, som råder. Säg mig, huru kan jag komma härifrån ut till ön?»

»Jag tycker mig se», återtog Halldor, »att det är någonting visst, du sätter din lit till, men icke vet jag, om det är något godt. Vill du dock ej gå ifrån ditt beslut, så begif dig bort till min vän Björn på Haganäs i Fljot! Han äger en god skuta. Bed honom att å mina vägnar låna dig denna, ty från hans gård kunnen I nog segla in till Drangö. Men säkerligen kan färden blifva eder farlig, ifall Grette ännu är vid sin fulla kraft. Och veten det, att om I icke öfvervinnen honom i ärlig kamp, har han mäktiga fränder, de där i mängd komma att sköta åtalet efter honom. Dräpen ej Illuge, om det kan undvikas! Emellertid tyckes det mig, som om icke allt vid detta företag ginge kristligt till.»

Sex man lämnade Halldor honom till följet. Den ene hette Kår, den andre Torlef, den tredje Brand. Flere äro icke nämnda.

Aderton man tillsammans begåfvo de sig bort till Haganäs, och Torbjörn framförde till Björn hans väns hälsning.

Björn svarade, att han för dennes skull gärna ville låna dem skutan, men honom själf, Torbjörn Fiskekrok, var han alls intet skyldig; dessutom var det en vansinnig färd, som denne ville företaga. Ifrigt af-rådde han dem därifrån.

Men de förklarade, att de ej ville vända om.

De gingo ned till stranden och satte skutan i sjön.

Allt dess tillbehör fans i skeppslidret. Och de gjorde sig redo till seglingen, medan allt folket, som stod på land, menade det vara ogörligt att i det vädret komma ut till Drangö.

Så snart de hissat seglen, tog skutan häftig fart; och de ströko fram på fjorden. Men då de voro ute på det stora djupet, mojnade stormen af, och vinden tycktes dem fullt gunstig.

I kvällsskymningen kommo de fram till Drangö.

GRETTE SISTA STRID.

m Grette berättas, att han vardt så sjuk, att han ej kunde röra sig uppe. Illuge vakade öfver honom, där han låg i sin bädd. Och Larm skulle hålla vakt.

Denne knorrade alltjämt och sade, att de alltid trodde, att lifvet skulle fara ur dem, fastän ingen död alls hotade dem.

Mycket ovilligt gick han ur huset. Och då han kom bort till stegarne, talade han för sig själf och sade, att han visst icke ämnade draga upp någon stege.

Han blef alltmer sömnig. Till sist lade han sig ned och somnade, och han sof hela dagen, ända till dess Torbjörn kom med sitt folk till ön.

De sågo, att stegarne ej voro uppdragna. Då yttrade Torbjörn:

»Någon förändring har här skett, ty inga män synas vandra däruppe, och stegarne hänga kvar. Måhända skola större tidender på vår färd tima än vi från början tänkt oss. Nu skola vi skynda upp till deras hus. Låtom oss gå tappert till värket, ty det

må vi veta, att äro de vid god hälsa, behöfver enhvar af oss all den kraft, han kan förfoga öfver.»

Sedan gingo de upp på ön och sågo sig omkring.

Ej långt från uppgången låg en man och snarkade. Torbjörn kände genast igen Larm. Han gick bort till honom och gaf honom ett slag på örat med svärdsfästet.

»Upp med dig, din odåga», ropade han; »sannerligen är den man illa ute, hvars lif beror af din trohet!»

Larm satte sig upp och sade:

»Nu ärna de behandla mig efter gamla vanan. Eller tycken I, Grette och Illuge Åsmundssöner, att min frihet är för stor, då jag ligger så här ute och fryser i kölden?»

Då inföll Fiskekrok:

»Är du från vettet, eller ser du ej, att edra ovänner kommit hit för att dräpa eder alla?»

Då sade Larm icke ett ord men skrek så högt, han förmådde, ty nu kände han igen männen.

»Ettdera skall nu ske», förklarade Torbjörn; »antingen håller du genast inne med ditt skrik och förtäljer oss, hur edert hus är inrättadt här på ön, eller också dräper jag dig.»

Då vardt Larm så tyst, som om man doppat ned honom i vatten.

»Befinna sig de bägge bröderna nu hemma i huset?» fortsatte Torbjörn, »eller äro de ute och röra på sig?»

»Det ha de icke så lätt för», svarade han, »ty

Grette ligger för döden, och Illuge vakar öfver honom.»

Torbjörn sporde om sjukdomens beskaffenhet och hvad den orsakats af. Och sedan berättade Larmnoga, huru allt tillgått, då Grette sårades.

Då log Torbjörn Fiskekrok och sade:

»Här sannas de gamla ordstäfven, att gamla vänner svika sist, och att ondt är att hafva träl till förtrogen — en sådan som du, Larm! Skändligt har du förrådt din herre, om också intet godt kan sägas om honom.»

Många af de andra skämde äfven ut honom för hans trolöshet; och de pryglade honom halfdöd.

Sedan läfo de honom ligga, där de hittat honom.

De gingo hän till huset och slogo hårdt på dörren.

»Väduren dunkar på dörren, broder», sade Illuge.

»Och den dunkar tämligen våldsamt», tillade Grette.

I detsamma brast dörren sönder.

Illuge grep sina vapen och försvarade dörröppningen, så att ingen förmådde tränga in.

Så kämpades länge. Men angriparne kunde blott sticka efter Illuge med spjuten, och dem högg han af skaften.

Då de funno, att de ingenting härmed uträttade, sprungo de upp på husets tak och började rifva detta. Då reste Grette sig upp, tog ett spjut och stötte det ut emellan bjälkarne. Det träffade Kår, Halldors hemmaman från Hof, och genomborrade honom.

Torbjörn befallde sina män att fara varligt fram och akta sig väl.

»Ty vi kunna», sade han, »öfvervinna dem, ifall vi gå besinningsfullt till väga.»

Därpå gjorde de taket loss ifrån bjälkändarne och tryckte sig med all kraft mot bjälkarne, tills dessa bräcktes sönder.

Grette förmådde numera blott hålla sig uppe på knäna. Han fattade sitt kortsvärd, Kår den gamles vapen; och i samma ögonblick hoppade de ned i huset. Kampen vardt hård.

Grette högg med kortsvärdet till Vikar, Hjalte Toroddsons följesman, just som denne hoppade ned. Svärdet tog i vänstra axeln, skar igenom skuldrorna och kom ut under högra armen — det högg mannen sönder, så att bålen stöp i två delar ned öfver Grette.

Därför kunde han ej svänga vapnet så fort, han ville, och i blinken stötte Torbjörn sitt spjut mellan hans skuldror. Det blef ett stort sår.

Då sade Grette:

»Bar är hvar mans bak, som ingen broder äger.»

Då lade Illuge sin sköld öfver honom och värjde honom så käckt, att alla hans fiender därinne i huset prisade detta hans försvar.

»Hvem visade eder vägen hit till ön?» sporde Grette.

»Kristus visade oss den», svarade Fiskekrok.

»Men jag tror», återtog Grette, »att det är käringen, amman din, som sist ledt din väg, ty det är allt till hennes råd, du satt din lit.»

»Eder gör det nu detsamma, hvem vi litat till», förklarade Torbjörn.

Därpå anföllo de Illuge häftigt, men han försvarade sig och brodern med stor mandom.

Självf kunde Grette ej längre föra ett vapen, både för sårens skull och sjukdomens.

Då befallde Torbjörn, att de skulle klämma Illuge inne mellan sköldar.

»Ty jag har», tillade han, »ännu icke träffat hans like, så ung som han är!»

Genast trängde de sig öfver honom med sköldar och vapen, så att han ej kunde röra armarna till försvar.

Så grepo de tag i honom och höllo honom fast.

Då hade han gifvit de flesta af dem ett eller annat sår; och tre hade han dräpt.

Därpå gingo de hän till Grette. Han låg då framstupa. Något motstånd gjorde han ej längre; ty redan innan de kommo till ön, var han sin bane nära. Hela låret var varadt ända upp till ljumsken.

Med sina vapen gáfvo de honom många nya sår, men föga eller intet blod sipprade fram. Och när de trodde honom vara död, tog Torbjörn tag i kortsvärdet.

Detta hade Grette Åsmundsson burit länge nog, menade han.

Men Grette hade knäppt fingrarne så fast om fåstet, att svärdet ej gick loss. Många försökte att taga det från honom, men det lyckades dem ej.

Då utbrast Torbjörn:

»Hvarför skola vi visa skoggångsmannen skon-samhet? Läggen hans hand ned på blocket där!»

De gjorde så; och handen högg de af honom vid handleden. Då rätade fingrarna ut sig och lossnade från svärdfästet.

Därpå grep Torbjörn svärdet med båda händerna och högg det i Grettes hufvud. Det var ett så väldigt hugg, att det goda svärdet ej stod ut därmed; ett stycke af äggen bräcktes bort vid dess midt.

Då de andra sågo detta, sporde de, hvarför han fördärfvade en så ypperlig klenod.

»Desto lättare kännes vapnet igen», svarade han, »då det efterfrågas.»

»Detta hugg behöfdes icke», menade de, »ty mannen var ju redan död.»

»Ännu mer skall dock göras», sade han.

Han gaf Grette två eller tre hugg i halsen, innan hufvudet skildes från kroppen.

»Nu vet jag visst, att Grette Åsmundsson är död», yttrade han; »här hafva vi fällt till jorden en väldig kämpe. Hans hufvud skola vi taga med oss i land, ty jag vill ej förlora det pris, som varit satt därpå. Ingen kan håller då betvifla, att jag dräpt Grette.»

»Du får själf råda», svarade de, och mera sade de ej, ty hans handlingssätt tycktes dem alla ärelöst.

Då vände sig Torbjörn till Illuge:

»Det är skada på dig, så båld karl, att du begått den dårskapen att taga del i denne fredlöse mans ogärningar och därigenom gjort dig förtjänt af att dräpas och falla ogill.»

»Först då Altinget lyktats i sommar», svarade Illuge, »vet du, hvem det är, som varder förklarad i

akt. Hvarken du eller käringen, amman din, kommer att döma i dessa mål. Det är eder trolldom och edra galdrar, som dräpt min broder Grette, om I ock här huggit honom med järn, då han var döden nära. Ett så stort nidingsdåd hafven I utfört ofvanpå alla trolldomskonsterna!»

»Käckt är ditt tal, om också icke så sant», sade Torbjörn; »nu vill jag visa, att jag finner dig värd lifvet, ty jag skänker dig det, ifall du vill svärja, att du icke skall hämnas på någon enda af dem, som varit med om denna färd hit.»

»Ditt anbud», genmälte Illuge, »hade varit beaktansvärdt, om Grette själf förmått värja sig och I öfvervunnit honom i ärlig kamp. Men nu skall det icke ske, att jag, för att få behålla lifvet, gör mig saker till sådant, hvarigenom jag varder en lika stor niding som du, Torbjörn Fiskekrok! Strax skall det sägas eder, att, om jag får lefva, skall ingen bli mera lysten än jag efter att skada eder, ty sent skall det gå mig ur minnet, huru I farit fram med Grette. Mycket hållre vill jag dö.»

Därefter hade Torbjörn ett samtal med sina följesmän. Han sporde dem, om man skulle låta Illuge lefva eller icke; och de svarade, att själf finge han styra och ställa, som han ville, enär det varit han, som från början rådt för färden.

Då förklarade Torbjörn, att han ej ville befinna sig i ständig fara för denne man, som vägrade att gifva dem trohetslöfte.

Och när Illuge fått veta, att de ärnade dräpa honom, log han och sade:

»Nu tagen I det beslut, som är mäst efter mitt sinne.»

Då natten gått och det åter dagades, ledde de illuge österut på ön.

Där halshöggo de honom.

Och alla rosade de sedan hans käckhet: bland hans jämnåriga lefde icke hans like!

Därpå uppkastade de en stendös öfver de båda bröderna.

Men Grettes hufvud togo de med sig; och de buro det bort tillsammans med alla de kläder och vapen därinne i huset, som hade något pänningvärde.

Genast om morgonen rodde de in till fastlandet; och Torbjörn steg i land, där det var honom bekvämast. Skutan lät han sedan bringa åter till Björn.

Då han med sina följeslagare kom i närheten af gården Osland, begynte Larm att voja sig så öfverlyudt, att de ledsnade på att föra honom längre. Därför dräpte de honom på stället. Han skrek högt i sky, innan hans hufvud föll.

Torbjörn Fiskekrok begaf sig hem till sin gård Vidvik, och han trodde sig ha visat stort hjältemod under denna sin sista färd till Drangö.

Grettes hufvud lades i salt ute i en fatbur på Vidvik, hvilken sedan kallats Grettesburen. Där låg det öfver vintern.

Skarpt tadelades Torbjörn för dessa dåd, så snart man fått veta, att Grette fallit för trolldom.

Torbjörn satt hemma i god ro, till dess julen var förbi. Sedan red han bort till höfdingen Tore på Gård

och förtalde honom allt, hvad som skett. Därtill sade han sig äga rättmätigt kraf på det stora pris, som satts på skoggångsmannens hufvud.

»Jag vill icke förneka», sade Tore på Gård, »att jag är den, som vållat Grettes fredlöshet; och ondt har jag af honom ofta måst lida, men för att komma åt hans lif skulle jag dock icke ha velat göra mig till den missdådare, du gjort dig. Dess mindre vill jag lämna dig det pris, jag satt på hans hufvud, som du numera förbrutit ditt eget lif genom galdrar och andra trolldomskonster.»

»Snarare», svarade Torbjörn, »tror jag, att ditt gni-deri och din ynklighet orsaka din vägran än det sätt, hvarpå Grette bragts ur lifvet.»

»Vårt mellanhafvande», återtog Tore, »är lätt att utreda. Låtom oss blott invänta Altinget. Där skall du erhålla allt, hvad lagsagomannen anser böra tillkomma dig.»

Därpå skildes de; och förbittringen var ömsesidig.

TORBJÖRN FISKEKROK OCH GRETTESS MODER.

rettes och Illuges fränder blefvo öfver måttan harmsna, när de sporde dråpen. De höllo före, att Fiskekrok begått nidingsvärk, då han dräpt man, som låg för döden. Därtill beslöto de att stämma honom till tings för trolldom.

De rådförde sig med de klokaste männen i landet, och öfverallt fördömdes Torbjörns sak.

Då fyra veckor gått af sommaren, red denne västerut till Midfjord. Hans ridt spordes i bygderna, och Grettes moder Åsdis samlade därför genast folk ikring sig.

På hennes gård Bjarg infunno sig många af hennes vänner samt svärsönerna Gamle och Glum jämte deras söner Skägge, som bar tillnamnet Skamhöndung, och Ospak, hvilka förut äro nämnda.

Så vänsäll var Åsdis, att Midfjordens alla män och de fleste af Hrutfjordens ställde sig på hennes sida, äfven de, som förut varit Grettes ovänner. Den främste bland dessa var Torodd Dråpstump.

Torbjörn Fiskekrok kom med tjugo man fram till Bjarg. De förde med sig Grettes hufvud.

Då hade ännu icke alla, som lofvat husfrun sitt bistånd, infunnit sig.

Torbjörn trädde med sitt följe in i stugan. Och han satte Torbjörns hufvud ned på golfvet.

Husfrun Åsdis och flere andra voro därinne. Hälsningar växlades icke.

Då kvad Torbjörn:

»Jag kommer med Grettes hufvud,
som mättats af Drangö får.
Nu nödgas hon, kvinnan, begråta
den mannen med eldrödt hår.
Hans hufvud på golfvet ser du;
du skulle ej känt dess drag,
om icke de saltade blifvit —
all äran härför har jag!»

Husfrun satt lugn, medan han kvad visan. Därefter kvad hon:

»Som fåren löpa för björnen,
så skulle er skrämde flock
ha lupit för friske Grette
och störtat i hafvet öck!
Det hugg, du gaf döende kämpe,
blott gifvit dig själf förakt.
Evinnetligt njuten I, kämpar,
det hån, jag i sången lagt!»

Då menade många af dem, som voro tillstädes, att det ej var underligt, att hon haft tappra söner, när hon själf var så manhaftig efter all den kränkning, henne tillfogats.

Hennes frände Ospak var ute på gården och samtalade med dem af Torbjörns följeslagare, som ej gått in med i stugan; och han sporde dem, huru allt tillgått vid brödernas fall. Alla lofordade de Illuge för hans försvar. Äfvenså förtalade de, huru fast Grette hållit om kortsvärdet, efter det han var död. Och det tycktes dem alla underbart.

Då sågs en stor skara män komma ridande västerifrån. Det var många andra af husfruns vänner; och bland dem voro äfven Gamle och hans son Skägge från Melar.

Torbjörn hade ämnat hålla utmätning på hvad Illuge ägde i fädernegården, ty han menade, att detta numera tillhörde honom. Men då den nya skaran af vänner sprängde in på gården, såg han, att han intet förmådde uträtta.

Ospak och Gamle ville, att man genast skulle anfälla honom. Men de, som voro mera klarsynta, rådde till, att man först borde fråga fränden Torvald Åsgersson och andra höfdingar till råds, i det de menade, att Torbjörns sak skulle stå sig desto sämre, ju flere kloka och ansedda män togo befattning därmed.

Något angrepp blef icke af, och Torbjörn Fiskekrok bröt upp från gården. Han red därifrån med Grettes hufvud, ty han ämnade hafva det med sig till Altinget.

Utsikterna syntes honom mörka, enär de flesta höfdingarne voro besläktade eller befryndade med Grette och Illuge.

Samma sommar äktade Skägge Skamhöndung en dotter af Torodd Dråpstump. Och denne åtog sig nu äfven de dräpte brödernas sak tillsammans med deras fränder.

TORBJÖRN DÖMES TILL LANDSFLYKT.

u red man till Altinget.

De män, som understödde Torbjörn Fiskekrok, blefvo färre än han själf tänkt sig, ty om hans dåd talades illa i bygderna.

Då han var med sin flock på väg söderut och de just tänkte rida öfver Sand, sporde svågern Halldor honom, om de värkligen skulle föra Grettes hufvud med sig ända fram till Altinget.

»Det är meningen», svarade han.

»Otillbörligt är det», återtog Halldor, »ty dina motståndare äro redan tillräckligt många, äfven om du icke med slika påminnelser uppväcker emot dig människornas harm.»

Då lät Torbjörn gräfva ned Grettes hufvud i en sandhög, som sedan bar namnet Grettetufvan.

Till detta Alting hade mycket folk infunnit sig.

Torbjörn förde själf fram sitt mål. Han rosade högt det stordåd, han gjort, då han fällt den skogsgångsman, som dittills varit den märkligaste där i landet. Nu kräfde han det pris, som varit fäst på dennes hufvud.

Men höfdingen Tore på Gård gaf honom samma svar, som nyss omtalats.

Då anmanades lagsagomannen Sten att afgifva sitt yttrande.

Han förklarade sig först vilja höra, huruvida en sådan motklagan kunde framföras, att Torbjörn genom den förvärkade sin rätt till den utfästa belöningen. I annat fall tillkomme honom denna.

Därefter uppfordrade Torvald Åsgerisson sin frände Skägge Skamhöndung att framkomma med klagan emot Torbjörn Fiskekrok. Och Skägge stämde genast denne först för bruk af galder och annan trolldom, hvaraf Grette fått sin bane, och sedan för det han och hans följesmän burit vapen på halfdöd man.

Skägge påyrkade skoggångsstraff.

Strax delade sig folket i skilda meningsflockar, men de voro dock ej många, som stälde sig på Torbjörns sida.

Nu tog hans sak en helt annan vändning än hvad han trott, ty Torvald Åsgerisson och dennes svåger Islef höllo före, att den man, som genom trolldom bragt en annan om lifvet, skulle själf lida döden.

Efter förståndige mäns råd afgjordes dock dessa mål så: samma sommar skulle Torbjörn Fiskekrok lämna Island och aldrig mera återkomma dit, så länge de män lefde, som hade rätt att åtala Grettes och Illuges dråp.

Sedan vardt i lag satt, att alla trollkarlar och häxor skulle dömas fredlösa.

Det var ej långt ifrån, att Grettes fränder nu öfver-

fallit Torbjörn. Och då denne således såg, hvad slutet för honom kunde blifva, bröt han hastigt upp från tinget.

Icke häller erhöill han en enda pänning af dem, som skolat gäldas för Grettes hufvud, ty Sten lagsagoman förklarade, att ett sådant pris ej kunde vinnas genom ett nidingsdåd.

Inga böter betalades för dem af Torbjörns män, som stupat på Drangö. Deras dråp och Illuges vägde upp hvarandra. Härmed voro dock dennes anförvanter ej tillfreds.

Sedan red man hem från Altinget.

Och härmed vardt det äfven slut på all den fiendskap, som Grette under sin biltoghetstid dragit öfver sig från många.

Hans systerson Skägge drog norrut till Skagafjorden med allt folkets samtycke. Han skaffade sig ett skepp och for öfver till Drangö, där han hämtade Grettes och Illuges lik. Dem förde han till Röker; och där begrofvos de invid kyrkan.

Husfrun Åsdis bodde kvar på gården Bjarg, och hon blef så vänsäll, att någon oro aldrig mera våldades henne.

Efter hennes död öfvertog Skägge Skamhöndung gården och vardt en aktad höfding. Många utmärkta män stamma från honom.

TORBJÖRN DRAGER TILL MIKLAGÅRD.

orbjörn Fiskekrok läjde sig plats på ett skepp, som låg förtöjdt vid Gåsar.

Han tog med sig ombord allt det gods, han kunde; men sin jordegendom öfverlämnade han åt sin broder Hjalte. Denne fick äfven Drangö. Han vardt sedan en mäktig höfding men omnämnes icke mera i denna saga.

Fiskekrok seglade till Norge; och äfven där skröt och skräflade han.

Han menade sig ha utfört en stor bedrift, då han drap Grette; och den meningen delade många, som icke visste, huru dråpet tillgått, men kände Grettes namn såsom fräjdadt.

Af hvad de haft sig emellan förtalde han endast sådant, som kunde tjäna honom själf till ros, men han uteslöt ur sin berättelse allt det, som kunde ned-sätta hans egen heder.

Ryktet om Grettes och Illuges fall trängde om hösten österut till Tunsberg.

Då det nådde deras broder Torsten Dromund, blef han tyst och försagd, ty det sades honom, att Tor-

björn var en ansenlig kämpe. Och han drog sig nu till minnes de ord, som han och Grette en gång för länge sedan växlat om deras armar.

Han lät utspäja, hvar Torbjörn färdades fram.

Bägge vistades de i Norge under vintern, Torbjörn norrut i landet och Torsten i Tunsberg; och ännu hade ingen af dem sett hvarandra.

Snart fick dock Torbjörn veta, att Grette ägde en broder i Norge; och som han därefter kände sig osäker i det främmande landet, begynte han öfvertänka, hvarthän han nu borde styra kosan.

Vid denna tid drogo många nordmän ned till Miklagård, där de gingo i kajsarens tjänst. Det tycktes därför Torbjörn lägligt att fara dit och vinna sig gods och ära i stället för att ständigt hotas i Nordlanden af hämd från Grettes fränder.

Så seglade han bort från Norge och slöt ej sin färd, förrän han nådde Miklagård.

TORSTEN DROMUND HÄMNAS SIN BRODER GRETTE.

Torsten Dromund var en mäktig man och hade det största anseende. Inom kort sporde han, att Fiskekrok gifvit sig ur landet och var på väg till Miklagård. Genast gjorde han sig redo att draga efter honom. Sin egendom lämnade han i sina fränders vård.

Han begaf sig åstad, och snart spårade han upp Torbjörn Fiskekrok. Ständigt kom han till något ställe, hvarifrån denne nyss farit. Men Torbjörn visste ej, att den andre var honom i hälarne.

Kort efter det han anländt till Miklagård, kom äfven Torsten dit.

Han hade i sinnet att dräpa sina bröders baneman, hvad det än skulle kosta.

Men de kände alls icke hvarandra.

Båda ville de träda i Varingarnes led; och bland dessa voro de välkomna, blott man visste, att de voro nordmän.

Då var Mikael Katalaktus käjsare öfver Miklagård. Torsten Dromund sökte på allt sätt att skaffa sig

något kännetecken på Torbjörn Fiskekrok; men det lyckades honom icke att träffa mannen bland den stora folkmängden där i staden.

Han låg vaken om nätterna, och han hade ingen frid. Ständigt rann honom i hågen den stora förlust, han hade lidit.

Länge dröjde det ej, innan Väringarne skulle draga ut på en härfärd för att värna landet emot fiender.

Men innan de bröto upp, höllo de, såsom deras sedvänja var, ett vapenting. Då detta var satt, skulle alla Väringar stiga fram och låta sina vapen besiktigas. Så skulle ock alla andra göra, som önskade gå i härnad med dem.

Till vapentinget kommo äfven Torsten Dromund och Torbjörn Fiskekrok.

Denne bar först fram sina vapen; och bland dem var Grettes goda kortsvärd. Då han visade detta, förvånades många högligen. De sade, att det var ett sällsynt godt vapen, men ett stort lyte hade det: bräckan i äggens midt. Och de frågade, huru den kommit dit.

»Det är värdt att omtalas», utlät sig Torbjörn. »Först bör det sägas, att jag uppe på Island drap en kämpe, som bar namnet Grette den starke och som där icke ägt sin like i mod och käckhet. Ingen fick makt med honom, förrän jag kom. Och eftersom ödet unnade mig det, vardt jag hans besegrare, fastän han var många gånger starkare än jag. Till sist högg jag detta kortsvärd i hans hufvud, och då brast äggen.»

De Väringar, som stodo närmast, menade, att den kämpen varit hård i skallen, och sedan gick svärdet, synadt, från man till man.

Af allt detta tyckte sig Torsten Dromund veta, hvem den skrytande nordmannen var.

Han bad att, liksom de andra, få se på svärdet.

Detta medgaf Torbjörn gärna, ty de flesta af Väringarne prisade hans hurtighet och mannamod, och han trodde, att också denne man skulle gifva honom ros. Ingen aning hade han om, att Torsten eller någon Grettes frände var där.

Torsten tog emot kortsvärdet. Genast svängde han det och högg till Fiskekrok. Hugget kom i hufvudet med sådan kraft, att det klöfs ned till kindtänderna. Och Torbjörn Fiskekrok föll död till marken.

Väringarne stodo förstummade, men käjsarens fogde grep strax Torsten och tillsporde honom, hvarför han begått ett slikt missdåd på heligt ting.

»Jag är Grette den starkes broder», svarade han; »och förrän nu har intet tillfälle till hämd gifvits mig.»

Då menade många, att detta dråp vore en ursäktlig gärning, alldenstund dråparen, den fallnes broder, dragit så långt hemifrån för att hämnas.

Stadens råd fann Torstens utsago icke osannolik, men eftersom ingen fans där, som kunde bestyrka den, lät man lagen hafva sin gång. Och den bestämde, att enhvar, som dräpt en annan, hade förbrutit sitt lif.

*

*

*

Lagsagomannen Sturla har yttrat, att enligt hans mening ingen fredlös man på Island kunnat i betydenhet mäta sig med Grette Åsmundsson.

Härtill finner han tre skäl: för det första var han den klokaste, ty han är den, som lefvat längst i biltoghet, utan att någon mäktat öfvervinna honom, medan han var vid hälsa; för det andra var han den starkaste bland sina jämnåriga i landet och hade med sig mer lycka än andra att undanrödja spöken och gengångare; och för det tredje vardt han hämnad ute i Miklagård, hvilket icke, hvarken förr eller senare, vederfarits någon isländsk man.

Här slutar Grette den starkes saga.

På C. W. K. GLEERUPS i Lund förlag har utkommit:

Om kvinnospråk och andra ämnen. Anteckningar och reflexioner af *Gustaf Cederschiöld*. Pris 2,75.

» — — Ovanligt roande och på samma gång innehållsrik som denna bok är, bör den komma att vinna ganska stor spridning. Skämtsamma drag saknas ej där; de nästan vimla i uppsatserne om »kvinnospråk» och om »eufemism».

C. D. W. i Post- och Inrikes Tidningar.

» — — Ej mindre den lediga och populära formen än äfven det högst intressanta innehållet skall bana detta arbete väg till alla kretsar, där man sätter värde på *instruktiv* läsning, som ej betingar djupare fackkunskaper. Bokens typografiska utstyrel är synnerligen vårdad och hedrar så väl förläggaren som den officin, hvarifrån den utgått.»

Lunds Dagblad.

» — — Prof. Cederschiölds bok med ofvanstående titel, lämpar sig synnerligen väl att läsas högt i hemmet och gifva anledning till eftertanke och meningsutbyte, på samma gång den ingenstädes är tråkig och tröttande.»

R. N. i Tidning för Sveriges läroverk.

Konung Sverre af Gustaf Cederschiöld. Pris 2 kr. 50 öre.

» — — Skildringen ansluter sig ofta, särskildt vid anförande af Sverres ypperliga tal, ordagrann till framställningen i den fornnorska Sverres saga, som författades af den isländske abboten Karl Jonsson till en god del under samarbete med konungen sjelf, hvars muntliga framställning sannolikt ofta direkt upptecknades af abboten. Derigenom får denna saga ett så stort intresse — det är så godt som konungen sjelf som skildrar sitt lif, syftet med sina stråfvanden, sin egen personlighet, och deraf får man äfven i prof. C:s framställning ett starkt intryck.

Prof. Fritz Löffler i Stockholms Dagblad.

» — — Framställningens värde höjes genom de sammanfattande öfverblickar af Norges tillstånd före och under Sverres tid, som här och där på lämpliga ställen afbryta dess gång och liksom bilda hvilopunkter, där läsaren, kan låta sin af de spännande äfventyren uppjagade fantasi unna sig någon stunds hvila.

Särskildt vilja vi emellertid fästa uppmärksamheten vid de inledande ord, med hvilka författaren påpekar det intresse, som en svensk allmänhet kan äga att lära känna, hvad Sverre verkligen var. Han uttalar här några tänkvärda ord om de nordiska folkens bristande kännedom om hvarandras märkligaste historiska personligheter och om den trängande nödvändigheten af, att denna brist blir fylld, så framt icke de tre folken skola

fortfara att stå såsom likgiltiga främlingar inför hvarandras underbart rika historia. Med sin bok har han fyllt en viktig lucka i denna kännedom, hvad vårt eget folk angår, och vi ha allt skäl att vara honom tacksamma för det sätt, hvarpå han löst denna sin uppgift.»

E. S.—n i Aftonbladet.

Mickel Räf. Den gamla folkdikten änyo satt i svenska rim af *Farbror Hilding*, med teckningar ur den af Kaulbach illustr. tyska upplagan. Lund 1900. Pris 3,75.

» — — I en riktigt vacker bok med en mängd dråpliga illustrationer, försedda med ännu dråpligare deviser, på hederlig svensk knyttelvårs föreligger nu sagan hos oss i bearbetning af »farbror Hilding». Hela boken frestar till citat. Hvar och en bör köpa den, både gammal och ung, den är för alla lika rolig — och hälsosam.»

Karlstads Tidningen.

» — — Den läsande allmänheten är att lyckönska till Mickel Räf i dess nya gestalt, ty det är säkert den *roligaste bok, som utkommit på mången god dag* och den kan läsas högt med oblandadt nöje. *Probotum est.*»

Morgon-Posten, Göteborg.

Penninggrytan, en latinsk komedi, fritt omdiktad af *Hilding Andersson*. Pris kr. 1,25.

» — — Med känd talang har förf. förstått att icke blott gifva denna sin bok ett rent literärt intresse utan ock att göra den för hvar och en fullt njutbar. I denna form skall man lite hvar läsa den gamla komedien med stort nöje. Särskildt kan man ej undgå att lägga märke till den lediga på samma gång som säkra behandlingen af versen. Något fri är visserligen rytmen der och hvar; men denna omständighet förtager icke det goda intryck, som läsningen af arbetet i dess helhet lemnar.»

Smålandsposten.

» — — På ett synnerligen lyckadt sätt har förf. förstått att till svenska småstadsbor omdöpa det latinska originalets personer och att därvid dock bevara handlingens trovärdighet oförminskad. Och det länder honom till mycken berömmelse, att förebildens »vis comica» icke gått förlorad. Vi tro, att det med all sin naiva ursprunglighet underhållande stycket skulle göra sig särdeles väl från scenen, där det för resten skulle ojämförligt bättre försvara sin plats än det myckna dumma och osunda kram, som i våra dagar går under namn af folkkomedi.

Förläggaren är värd ett hedersomnämmande för den på samma gång enkla och stilfulla utstyrseln af den lilla volymen.»

E. N. S. i Örebro Dagblad.

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

CANCELLED
MAR 11 '66 H
956814

500-395
NOV 3 1975
CANCELED

WIDENER
FEB 10 2002
BOOK DUE
CANCELED
WIDENER

CANCELLED
MAR 2
MAR 3 1972
14132

